

PAPAĞANIN YETMİŞ MASALI -ŞUKASAPTATI-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

HİNDİ VE İNGİLİZCE ÇEVİRİLERİYLE KARŞILAŞTIRARAK
SANSKRİT ASLINDAN ÇEVİREN: KORHAN KAYA

Genel Yayın: 4686

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

PAPAĞANIN YETMİŞ MASALI
-ŞUKASAPTATI-

ÖZGÜN ADI
शुकसप्ततिः

HİNDİ VE İNGİLİZCE ÇEVİRİLERİYLE KARŞILAŞTIRARAK
SANSKRİT ASLINDAN ÇEVİREN
KORHAN KAYA

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2019
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, ŞUBAT 2020, İSTANBUL

ISBN 978-625-7999-44-1 (CİLTLİ)
ISBN 978-625-7999-43-4 (KARTON KAPAKLI)

BASKI-CİLT
DERYA MÜCELLİT SANAYİ VE TİCARET LIMITED ŞİRKETİ
MALTEPE MAH. LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/80-81 TOPKAPI
ZEYTİNBURNU İSTANBUL
Tel: (0212) 501 02 72 - (0212) 501 35 91 Faks: (0212) 480 09 14
Sertifika No: 40514

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

PAPAĞANIN YETMİŞ MASALI

-ŞUKASAPTATİ-

HİNDİ VE İNGİLİZCE ÇEVİRİLERİYLE KARŞILAŞTIRARAK
SANSKRİT ASLINDAN ÇEVİREN: KORHAN KAYA

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Sunuş	ix
Şukasaptati	1
Devaşarma Masalı	4
1. Masal (Kurnaz Lakshmī)	6
2. Masal (Kurnaz Yaşodevī)	8
3. Masal (Vimala'nın İki Karısı)	9
4. Masal (Brāhman Govinda ve Brāhman Vishnu)	11
5. Masal (Kraliçeye Gülen Balıklar)	14
6. Masal (Kraliçeye Gülen Balıkların Sırrı I)	19
7. Masal (Kraliçeye Gülen Balıkların Sırrı II)	22
8. Masal (Kraliçeye Gülen Balıkların Sırrı III)	24
9. Masal (Vezir Neden Güliyor?)	26
10. Masal (Subhagā ve Âşığ)	28
11. Masal (Rambhikā ve Âşığ Brāhman)	29
12. Masal (İffetsiz Şobhikā)	32
13. Masal (Akşam Yemeği Yapan Rācikā)	32
14. Masal (Yalnız Kalan Dhanaşrī'nin Saç Örgüsü)	33
15. Masal (Şriyadevī'nin Çalınan Halhalları)	35
16. Masal (Birbirine Güvenmeyen Evli Çift)	36
17. Masal (Gunādhyā ve Hayat Kadını Madanā)	37
18. Masal (Hardal Hırsızı)	39
19. Masal (Kocasını Kurtaran Santikā)	40
20. Masal (İffetsiz ve Kurnaz Kalikā)	41
21. Masal (Tavus Kuşunu Yiyen Mandodarī)	42
22. Masal (Mādhukā'nın Cevabı)	44

23. Masal (Hayat Kadını Dhūrtamāyā).....	45
24. Masal (Erkek Düşkünü Saccanī).....	52
25. Masal (İftiraya Uğrayan Şvetambara Keşişi).....	53
26. Masal (Rātnadevī'nin İki Âşığı).....	54
27. Masal (Mohinī ve Hırsız Sevgilisi).....	55
28. Masal (Kocasını Aldatan Devikā).....	56
29. Masal (Sundarī ve Âşığı).....	56
30. Masal (Mūladeva ve Hayaletler).....	57
31. Masal (Aslan ve Tavşan).....	58
32. Masal (Rācinī ve Kayınvalidesi).....	59
33. Masal (Rambikā ve Dört Âşığı).....	60
34. Masal (Kurnaz Brāhman).....	61
35. Masal (Susam Satıcısı Şambaka ve Yüzük).....	62
36. Masal (Kocasını Yoksul Gösteren Kadın).....	63
37. Masal (Köylü Kızı Subhagā).....	64
38. Masal (Brāhman ve Tüccarın Karısı).....	65
39. Masal (Demir Tartıyı Yiyen Fare).....	66
40. Masal (Subuddhi ve Kubuddhi).....	67
41. Masal (Kralın Kızını İyileştiren Brāhman).....	68
42. Masal (Kaplan Katili Şirret Kadın).....	70
43. Masal (Şirret Kadın, Kaplan ve Çakal).....	71
44. Masal (Çakalın Kaplandan Kurtuluşu).....	72
45. Masal (Genelev Kadınlarının Boşa Çıkan Oyunu).....	73
46. Masal (Brāhman ve Hayalet I).....	75
47. Masal (Brāhman ve Hayalet II).....	76
48. Masal (Akıllı Vezir Şakatāla I).....	77
49. Masal (Akıllı Vezir Şakatāla II).....	79
50. Masal (Dharmabuddhi ve Dushtabuddhi).....	80
51. Masal (Brāhman Gāngila'nın Blöfü).....	81
52. Masal (Dört Arkadaş, Dört Mücevher).....	82
53. Masal (Dericinin Azgın Karısı).....	85
54. Masal (Vishnu'nun Vezirliği).....	86
55. Masal (Brāhman ve Ayakkabıcı).....	87

56. Masal (Haydutlardan Kurtulan Tüccar).....	88
57. Masal (Kraliçenin Şair Sevgilisi ve Kral).....	89
58. Masal (Duşîla ve Ganapati).....	92
59. Masal (Kocasının Gözleri Önünde Başkasıyla Olan Kadın).....	93
60. Masal (Sarayı Araştıran Elçi).....	95
61. Masal (Tutkulu Tecukā ve Sahte Hekim).....	96
62. Masal (Kuhana, İki Azgın Karısı ve Berberin Sahte Karısı).....	98
63. Masal (Şakatāla Gibi Olmak).....	100
64. Masal (Mandukā ve Çingiraklı Âşığı).....	100
65. Masal (Şrīvatsa'nın Müritlerine Yaptığı Söz Oyunu).....	101
66. Masal (Kuğular ve Avcı).....	102
67. Masal (Maymun ve Timsah).....	102
68. Masal (Başkasının Karısını Öpen Brāhman).....	105
69. Masal (Kocasını Aldatan Tecikā).....	105
70. Masal (Papağana Övgü ve Bitiş Hikâyesi).....	106
Kaynaklar	111

Sunuş

Hint masal edebiyatı denilince akla ilk önce *Pançatantra* ve *Hitopadeşa* gibi masal serileri gelir. Bunu hacimli bir derleme olan *Kathāsaritsāgara* (Masal Irmaklarının Okyanusu) izler. Daha sonra adı daha az duyulmuş olan *Vetālapançavimşati* ve *Şukasaptati* gibi masal kitapları gelir. Adı daha az duyulmuş olan bu seriler aslında Batı Asya ve Avrupa edebiyatlarını *Pançatantra*'dan sonra en fazla etkilemiş olanlardır. Her ne kadar bir Hint masalını birden fazla masal birikiminde görmek mümkünse de bazı masal birikimlerinin dünyada yayılma hızının daha fazla olduğunu da göz ardı etmemek gerekir. Örneğin Abdullah bin el-Mukaffa'nın Arapça çevirisiyle âdeta yok olmaktan kurtardığı *Pançatantra*'nın dünyada neredeyse yayılmadığı ülke, çevrilmediği dil kalmamıştır. *Şukasaptati* de Farsça çevirileri olan *Tûtînâme*'lerle dünyada bilinir olmuştur. *Şukasaptati*'deki kimi erotik olan çeşitli ilginç hikâyeler Avrupa'nın usta kalemelerinin eline geçmiştir.

Şukasaptati masalları tarih boyunca sık sık başka başka masalların eklenmesiyle değişmiş, gelişmiştir. Örneğin *Tûtînâme* çevirileriyle orijinal Hint papağan masalları arasında anlatım, konu, içerik geçişleri oluşmuştur. *Vetālapançavimşati*'ye ait olan Değişen Kafalar masalı buradan *Tûtînâme*'ye eklenmiş ve Thomas Mann'ın 1940'da yayımladı-

ğı *Die Vertauschten Köpfe* (Değişen Kafalar)¹ adlı eserine konu olmuştur. *Şukasaptati*'nin erotik hikâyeleri Avrupa'da hümanizmin öncülerinden olan Boccaccio gibi yazarlara ilham vermiş, yine *Tûtînâme* yoluyla gelen *Şukasaptati* masalları Anadolu'nun fikir atmosferinin gelişmesine katkıda bulunmuş olmalıdır.

Ülkemizde çeşitli *Tûtînâme* çevirileri bulunsa da araştırmacıların ve okuyucuların bunun orijinali olan *Şukasaptati*'yi bilmek, öğrenmek gibi bir gereksinimleri vardır. Hindoloji alanında masal edebiyatı araştırmalarının daha sağlıklı yapılabilmesi için de bu temel masal serilerinin Türkçe'ye eksiksiz bir şekilde çevrilmeleri gerekmektedir.

Hint masal edebiyatının sevilerek okunan önemli eserlerinden biri *Şukasaptati*'dir. Şuka "papağan", saptati "yetmiş" demektir ve eser dilimize "Papağanın Yetmiş Masalı" diye çevrilebilir. Eserde papağan için nadiren kıra sözcüğü kullanılsa da daha çok kullanılan şuka sözcüğü esere adını vererek belirleyici olmuştur. Esere zaman içinde orijinal metni değiştirecek kadar çok eklemeler yapıldığı tahmin edilmektedir. Eserin çok sayıda el yazması, Hint dillerine yapılmış birçok çevirisi mevcuttur.

Tüccar Haridatta'nın² (veya Haradatta) oğlu Madanavinoda (veya Madanasena) iyi bir evlat değildir. Hayat kadınlarına, içkiye, kumara düşkün, baba sözü dinlemez biridir.³ Anne ve baba oğullarının bu hâline çok üzülmek-

1 Thomas Mann, *Değişen Kafalar, Bir Hint Efsanesi*, çev. Kasım Eğit, Yedigöller Eğit, Can Yayınları, İstanbul, 2011.

2 Haridatta "Vishnu verdi", Haradatta "Şiva verdi" anlamlarına gelir. Bir harf farkıyla tanrı ve mezhep farkı ortaya çıkmaktadır. Bu adlar Hüdaverdi ile kıyaslanabilir.

3 Madanavinoda "deli, çılgın" veya "kendinden geçecek kadar neşeli" gibi bir anlama gelir.

tedirler. Haridatta'nın dostu Trivikrama onu avutmak için bir papağan ve bir Maina kuşu hediye eder. Papağan bir hikâyeyle Madanavinoda'ya öğütte bulunur, oğlan düzelir, anne ve babasına saygılı davranır, karısından izin alıp bir gemiyle başka bir ülkeye gider. O gittikten sonra karısı Prabhāvatī⁴ birkaç günü üzüntü içinde geçirir. Ancak kadın, arkadaşlarının etkisiyle bir âşık aramaya başlar. Bir adamla buluşmak için evden çıkacakken Maina kuşu onu sertçe uyarır. Prabhāvatī sinirlenir, Maina kuşunu öldürmeye kalkışır, ama o elinden kaçır. Sonra tam kapıdan çıkacakken papağan konuşmaya başlar. "Gidiyorsun, ama doğacak sonuçlara katlanabilecek misin?" sorusuyla aklını çeler. Prabhāvatī gidemez, evde kalır ve papağanın anlatacağı hikâyeleri dinlemeye başlar. Bu şekilde yetmiş gece atlatılır. Kocasını geri döndüğünde karısının iffeti papağan sayesinde korunmuştur. Papağana övgüler düzülür.

Eserin biri basit (textus simplicior), biri de süslü (textus ornatior) olmak üzere iki tür versiyonu vardır. Bu durum, yani basit ve süslü versiyonlar *Pançatantra* gibi başka bazı masal serileri için de geçerlidir. Masallarda düzyazı dışında aralarda epigramlar, yani nükteli kısa şiirler ya da vecize tarzında beyitler kullanılmıştır. Bunlar kısmen Sanskrit kısmen de Prākṛit dilindedirler. 60. veya 63. Masal gibi bazı masallar işlenememiş, ham hâlde kalmışlardır.

Hint edebiyatında "konuşan kuş" motifi eski bir geleceğe dayanır. *Śatapatha Brāhmaṇa*'da (XI, 5, 1) anlatılan Purūravas ile Urvaṣī'nin hikâyesinde sevgilisi Urvaṣī'den ayrı kalan Kral Purūravas onu bir gölde kuğu olarak görür. Diğer peri kızları da kuğu biçimindedirler. "Haydi ona görünelim," derler ve Urvaṣī insan gibi konuşmaya başlar. Hikâyenin orijinali *Rigveda*'dadır (X, 95) ve peri kızı Urvaṣī ölümlülerle yaşanan aşkın sonuçsuz kalan bir aşk olduğunu sevgilisine anlatmaya çalışırken şöyle söyler: "Kadınlarla

4 Farsça çevirilerde Mâh-ı Şeker.

uzun süre dostluk olmaz, kadınların kalbi sırtlanların kalbi gibidir.” Hint-Avrupalıların en eski aşk hikâyesinde sarf edilen bu söz, sonraki Hint edebiyatında zaman zaman göreceğimiz “fettan ve erkeğe pabucunu ters giydiren kadın” modelinin öncü cümlesidir.

Upanishadlar’da, Çhândogya Upanishad, Dördüncü Adhyāya, VII’de bir kuğu ve VIII’de bir dalgıç kuşu konuşturulur. *Mahābhārata*’da (III, 53-79) anlatılan “Nala ile Damayantī” hikâyesinde Kral Nala’nın ormanda ele geçirdiği süslü kuğulardan biri, “Beni öldürmezsen senin isteğini yerine getiririm,” diyerek dile gelir. Sonra o ve diğer kuğular kralı Damayantī’ye öyle bir anlatırlar ki kız hiç görmediği hâlde ona âşık olur.

Şukasaptati’nin kim tarafından ve ne zaman yazıldığı belli değildir. Yine de Winternitz *History of Indian Literature* adlı eserinin⁵ dipnotunda basit metni yazanın adı bilinmeyen bir Caynist Şvetambara keşişi, süslü metni yazanın da Çintāmanibhatta adlı bir Brāhman olduğunu belirtir. Ayrıca Hertel’e dayanarak Hemaçandra’nın *Yogaśāstra* adlı eserinde *Papağanın Yetmiş Masalı*’nın anıldığını ve bu sırada tarihin 1160 olduğunu söyler. Öte yandan papağan ve benzeri konuşan kuşların *Şukasaptati* tarzında edebî eserlere konu edilmesinin köklerinin 198 numaralı Cātaka⁶ masalından çıkma ihtimali yüksektir. Burada Benares kralı Brahmadatta tahttayken Bodhisattva’nın bir genç papağan olarak doğduğu şeklinde bir anlatım vardır. Adı Rādha, kardeşinin adı da Potthapāda’dır. Bir kuş avcısı bu iki kardeş papağanı yakalar ve onları bir Brāhmana verir. Brāhman onları öz çocukla-

5 Maurice Winternitz, *History of Indian Literature*, Almancadan İngilizceye çev. Subhadra Jha, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi, 1998, s. 381.

6 Edward Byles Cowell, *The Jātaka or Stories of the Buddha’s Former Births*, çev. Robert Chalmers, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi, (1895) 1994, s. 93-94. Bazı Cātaka masalları MÖ III. veya II. yüzyıla kadar giden bir eskiliğe sahiptir. Daha sonra yazılanlar milattan sonraki yıllara aittir. 198 numaralı masalın zamanını tam olarak söylemek zordur.

rı gibi büyütür. Bir gün iş için başka bir ülkeye gider. Gitmeden önce iffetsiz karısına göz kulak olmalarını, herhangi bir erkeğin eve gelmesi ihtimaline karşı dikkatli olmalarını tembihler. Kadın kocası gider gitmez gece gündüz demeden âşıkларını bir bir eve getirir. Kardeşlerden Potthapāda dayanamaz ve kadını uyarır. Kadın çok sinirlenir, onu boğazını sıkıp öldürür ve fırlatır. Brāhman eve döndüğünde geride kalan diğer papağana, “Anneniz bir yanlışlık yaptı mı?” diye sorar. Metnin burası beyit hâlinde:

Evladım, seyahatim bitti, döndüm, yeniden evdeyim
artık,

Söyle bana, annenizin iffeti nasıl, başka erkeklerle aşk
yaptı mı?

Papağan Rādha da bir beyitle cevap verir:

Doğruyu söyleyen öldürölüp yakıldı, işte külleri de
şurada,

Doğruyu söylersem eğer Potthapāda’nın kaderini
paylaşabilirim.

Brāhman durumu anlar. “Artık burada daha fazla yaşamam,” diyerek ormana çekilir. Cātakalar Buddhist metinler olduğundan burada Potthapāda Ānanda’nın, Rādha ise Buddha’nın bedenlenmiş hâlleri olarak gösterilmiştir.

Śukasaptati adlı eserin başlangıcında iki kuş vardır. Bunlardan biri Maina (Mayna) kuşu, diğeri ise papağandır. Her ikisi de doğada yaşayan taklitçi kuşlardır. Burada kadına ilk uyarıyı yapan Maina kuşudur. Kadın onu öldürmek ister, ama o çevik bir hareketle elinden kurtulur ve uçup kaçar. Konunun düzyazı içinde beyitlerle anlatılması da büyük bir benzerliktir. Benzerlikler akla şunu getiriyor: Bu özellikler ya eskiden beri vardı ve eski Hint edebiyatına ait bir tarz olarak geçerliydi ya da birileri bu özellikleri görerek yeni bir edebî eser yaratma gayretiyle *Śukasaptati*’yi yazmıştı.

Kuşların Hint edebiyatında konuşturulduğu en önemli eserlerden biri *Pançatantra Masalları*'dır. Burada üçüncü bölüm Kākolūkīyam kargalar ve baykuşlar arasındaki savaşa ayrılmıştır. Baykuşlar kralı Arimardana (Düşman Parçalayan) ve kargaların kralı Meghavarna (Bulut Rengi) gerek vezirleriyle gerekse aralarında insan gibi konuşurlar. *Pançatantra*'nın dost kazanmayla ilgili ikinci bölümü olan Mitrasamprāpti'de de karga Laghupatanaka ve güvercinler kralı Çitragrīva insan gibi konuşuyor olarak gösterilmişlerdir.

Muhtemelen VI. ya da VII. yüzyılda yaşamış olan Bāna'nın biraz karmaşık bir senaryoya sahip olan *Kādambarī* adlı eserinin başkahramanlarından biri Vaiṣampāyana adlı bir papağandır.⁷ Bu bir lanet sonucu papağana dönüşmüş bir insandır aslında. Bu konunun bir benzeri XI. yüzyıla ait bir masal derlemesi olan *Masal Irmaklarının Okyanusu*'nda⁸ anlatılır. Nishādalar kralının kızı, içinde bir papağan olan kafesle Kral Sumanas'ın huzuruna çıktığında şöyle konuşur: "Kralım, bu papağan dört Veda'yı bilir, şairdir, bütün bilim-leri ve sanatları bilir." Orada papağan dile gelip şöyle söyler: "Kralım, yiğitliğinizin kara yüzlü dumanı düşmanlarınızın dul kalan kadınlarının iç çekişleriyle sürekli artıyor. Gariptir ki cesaretinizin güçlü ateşi bütün yönleri yakarken, orlardan yenilginin utancıyla akan gözyaşlarının dereleri fışkırıyor. Ne bilmek istiyorsunuz? Bilmek istediğiniz śāstrayı söyleyin, size okuyayım." Kral bu duruma çok şaşırır ve şöyle der: "Sevgili papağan, merak ettim, bize öykünü anlat. Nerede doğdun? Śāstraları bilen birisi olarak papağan durumuna nasıl düştün? Kimsin sen?" Buradan itibaren papağan hikâyeyi anlatmaya koyulur.

7 Caroline Mary Ridding, *The Kādambarī of Bāna*, Munshiram Manoharlal, New Delhi, 1974, VIII-XI.

8 Somadeva, *Masal Irmaklarının Okyanusu -Kathāsaritsāgara-*, (X, 59), çev. Korhan Kaya, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2011, Cilt II, s. 22.

Hint edebiyatı dışına bakacak olursak, *Şukasaptatî*'de Prabhāvatî'nin âşığıyla buluşmasını engellemek için hikâye anlatan papağanın yerini *Binbir Gece Masalları*'nda binbir gece boyunca hikâye anlatarak ölümden kaçan Şehrazat alır. XII. yüzyılın sonuyla XIII. yüzyılın başında yaşadığı tahmin edilen Feridüddin Attâr, Farsça yazdığı *Mantık Al-Tayr* adlı eserinde kuşların dilinden hikâyeler anlatmayı denemiştir. Hühüt, tavus kuşu, kaz, keklik, doğan, puhu, kuyruksalan gibi çeşitli kuşlar bu eserde insan gibi konuşturulmuştur.⁹

Fars edebiyatında ise akla *Şukasaptatî*'den kopyalanarak, fakat üzerine çok sayıda ekleme yapılarak, genişletilerek oluşturulmuş olan *Tûtînâme* adlı eser gelir. *Şukasaptatî*'nin XIV. yüzyılda Farsça'ya bir çevirisi yapıldıysa da bu kaba ve biçimsiz bir çeviri olmuştur. Mükemmel çeviriyi Hâfız ve Sâdi'nin çağdaşı sayılan Nahşebî yapmıştır.¹⁰ Çok titiz çalışan Nahşebî ilginç bulmadığı bazı hikâyeleri çıkartmış, yerlerine daha güzellerini koymuştur. Bunlar yine Hint *Vetâlapañçavimşatî*'sindeki (Hortlağın Yirmi Beş Öyküsü) bazı masallardır. Bu çeviri 1330 yılında tamamlanmıştır. Or-

9 Feridüddin Attâr, *Mantık Al-Tayr*, çev. Abdülbâki Gölpınarlı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.

10 Winternitz, a.g.e., s. 382. Ayrıca İbrahim Sona Farsça ve ilk Türkçe *Tûtînâme* hakkında şunları belirtmektedir: "Farsça çevirilerden ilki İmâd bin Muhammed tarafından 1314 tarihinde *Cevâhirü'l-Esmâr* adıyla yapılmıştır. Nahşebî ise 1329'da İmâd bin Muhammed'in çevirisini *Tûtînâme* adıyla elli iki bölüm olarak yeniden yazmıştır. Nahşebî'nin *Tûtînâme*'si dilinin eskidiği düşüncesiyle XVI. yüzyılda Hint-Türk hükümdarı Ekber'in emriyle Ebu'l-fazl Mübârek tarafından sadeleştirilmiştir. XVII. yüzyılda Muhammed Kâdirî eseri otuz beş bölümde tekrar düzenlemiştir. Son tercüme, hakkında çok az bilgi bulunan *Çihil Tûtî-i Amiyâne*'dir. *Tûtînâme*'nin iki Türkçe çevirisi bulunmaktadır. İlk Türkçe *Tûtînâme* 1538 tarihinde Kanûnî Sultan Süleyman'ın emriyle, kesin olmamakla birlikte Eyyûbî tarafından hazırlanmıştır. Bu ilk çeviri İmâd bin Muhammed'in *Cevâhirü'l-Esmâr*'ından yapılmıştır. XVII. yüzyılda yapılan *Tûtînâme*'nin ikinci Türkçe çevirisi, Mısır ve İstanbul matbaalarında basılan *Tûtînâme*'lerin kaynağıdır." (İbrahim Sona, "1538 Tarihli İlk Türkçe Tûtî-Nâme Çevirisi", Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 7/3, Summer, 2012.)

taya çıkan *Tûtînâme* elli iki geceden oluşmuştur. Muhammed Kadirî XVII. yüzyılda eser üzerinde yeniden çalışmış, metni otuz beş bölüme indirmiştir. Kadirî'nin yazdığı bu *Tûtînâme* Anadolu ve Kazan Türkçelerine yapılan yeni çevirilerin kaynağı olmuştur.¹¹

Şukasaptati'nin Aslan ve Tavşan (31. Masal), Demir Tartıyı Yiyen Fare (39. Masal), Dharmabuddhi ve Dush-tabuddhi (50. Masal), Kuğular ve Avcı (66. Masal), Maymun ve Timsah (67. Masal) adlı masalları *Pançatantra*'dan alınmıştır. *Tûtînâme*'de ise masalların konusunu gerek *Pançatantra*, *Şukasaptati*, *Vetâlapançavimşati* gibi Hint masal serilerinden masallar, gerekse de bazı çok eski Hint efsaneleri oluşturur. Bu eski efsanelerden biri meşhur Şibi efsanesidir.

Tanrılar hem bir kral hem de bir ermiş olan Şibi'yi denemek isterler. Agni güvercin, İndra da bir şahin olur. Güvercin ondan kaçıp gelir ve Şibi'nin kucasına sığınır. Krala güvercin biçimine girmiş bir ermiş olduğunu, kendisini koruması gerektiğini söyler. Bu sırada şahin de gelir ve güvercini ister. Kral güvercini vermez, onun yerine kendi bedeninden et teklif eder. Şahin vereceği etin güvercinin ağırlığına eşit olmasını şart koşar. Kral kendi bedeninden ne kadar et keserse kessin tartıya konulduğunda hep güvercin ağır gelir. Sonunda kral kendisini öne sürer, bunu gören şahin uçup gider. Güvercin de Agni biçimine geri döner ve krala şahinin Tanrı İndra olduğunu söyler. Tanrılar ondan memnun kalır ve onu kutsarlar.

Bu hikâye *Tûtînâme*'de Brâhmanik karakterinden tamamen uzaklaştırılıp İbrahimi dinlerin özelliğine sokulmuş olarak anlatılır (18. Gece Masalı). Burada Şibi Hazreti Musa'dır, güvercin Cebrail, tavşancıl kuşu da Mikail'dir.¹²

11 *Tûtînâme*, Behçet Necatigil'in Türkçesiyle, Can Yayınları, İstanbul, 2017, s. 18.

12 *Tûtînâme*, a.g.e., s. 187.

Şukasaptati'nin ağırlıklı olarak anlattığı konu kadınların iffetsizliği, fettanlığı, utanmadan sergiledikleri erkek düşkünlüğü ve bu uğurda yaptıkları hileler, gösterdikleri kurnazlıklardır.

Hint-Avrupa kültürünün bu konuda gösterdiği ilk örnekler yine *Rigveda*'da karşımıza çıkar. X, 86'da İndra ile karısı İndrānī karşılıklı konuşurlar. Burada 6. beyitte İndrānī şöyle söyler: "Hiçbir kadın benden daha çekici değildir ya da aşk zevki yönünden zengin. Hiç birisinin kocasına sarılırken sunacağı ateş yeterli değildir." Daha sonra 16. beyitte yine İndrānī çok açık sözlerle âşık olunacak uygun erkeği tanımlar. İndra ise buna 17. beyitte daha mütevazı bir tavırla cevap verir. Yani bir kadın olarak İndrānī atak, bir erkek olarak İndra edilgin durumda gözükür. Bu tartışmalar erkek cinsel organı üzerinden oldukça kaba bir üslupla yapılır.

Rigveda X, 10'daki ilahide Vivasvān'ın çocukları Yama ve Yamī karşılıklı konuşurlar. Kardeş oldukları hâlde kız erkekle cinsel ilişki kurmak ister. Erkek yanaşmaz. Yamī 7. beyitte şöyle söyler: "Ben Yamī, Yama'nın aşkıyla doluyum. Onunla aynı yatakta yatmalıyım. Bir kadın olarak kocama çocuk vermeliyim. Araba tekerlekleri gibi birbirimize hızla koşalım." Buna Yama, "Tanrıların gözlerini hiç kırpmadan bakan nöbetçileri etrafımızda dolaşiyor; bana değil, başkasına git ey aşk düşküni; git araba tekerleği gibi ona koş," diye karşılık verir. Kız, "Bu kadar lafı aşkımdan söyledim, şimdi gel ve beni kollarına al," der. Oğlan, "Kollarımı sana sarmayacağım; kız kardeşine yaklaşan günah işlemiş olur; benimle değil, zevkini başkasıyla gider," diye karşılık verir.

Çok eski bir tarihe ait olan Çulla Paduma Cātaka'da (193. Masal) anlatılan "Nankör Kadın" masalında kadın birçok fedakârlıklarla kendisini ölümden kurtaran, bakan, besleyen kocasını elleri ayakları olmayan bir adamla aldatır, kocasını da gözünü kırpmadan öldürmeye çalışır. *Pançatantra*'da (IV, 5) adam yiyecek bulmaya gittiğinde

karısı bacakları olmayan bir adamla (bazen bu bir cücedir) sevişir ve sonra da kocasını o adamı yanlarında taşımaya ikna eder. Bir gün denk getirip kocasını kuyudan aşağı atar. *Masal Irmaklarının Okyanusu*'nda (X, 65) adamın karısı için yaptığı fedakârlıklar aynıdır. Onu eti ve kanıyla besler. Kadın kocasının nehirden kurtardığı elleri ve ayakları olmayan adamla sevişir. Kocasını nehir yatağından nehre yuvarlar. *Pançatantra*'da adam karısına verdiği ömrünün yarısını geri alarak, *Masal Irmaklarının Okyanusu*'nda ise başka bir ülkede kral olup onunla karşılaşarak intikamını alır.

Kadınların Hint masallarında karşılaştığımız bu tür davranışlarına Avrupa masallarında da rastlayabiliyoruz. *Grimm Masalları*'nda¹³ (16. Masal) prensesi hayata döndüren kocasının prenses tarafından nasıl öldürülmeye çalışıldığını görüyoruz. Bir gemi kaptanı ile aşk yaşayan kadın onunla birlikte kocasını denize atar. Masalın ayrıntıları bir yana bırakılacak olursa kökende benzerlikler kolayca görülmektedir.

Şukasaptati'nin bazı masallarında (örneğin 59, 61. ve 62. Masal) oldukça açık sahneler vardır ve bu tür masal ve öykülerin Avrupa hümanizmine etki ettiklerini düşünmek pek de yanlış sayılmaz. Örneğin Avrupa'da hümanizmin öncülerinden Giovanni Boccaccio *Decameron* adlı eserinde bazı Hint masallarını yeniden ve kendi kültürüne göre işlemiş gibidir. Bu eserdeki cüretkâr sahnelerin öncüsü *Pançatantra*, *Vetâlapançavimşati* ve *Şukasaptati* gibi eserler olsa gerektir.

Pertev Naili Boratav da Türk halk hikâyelerinde bazı konuların kaynağı olarak “*Tûtînâme*, *Binbir Gece*, *Kırk Vezir* hikâyeleri gibi asılları Arap veya Hint olan mahsullerin İran yoluyla Yakın Şark'a geçmiş şekilleri”ni sayar.¹⁴

13 Grimm, Jacob; Grimm, Wilhelm, *Grimm Masalları*, çev. Kâmuran Şipal, Afa Yayınları, İstanbul, 1988, s. 99 (Üç Yılan Yaprığı Masalı).

14 Pertev Naili Boratav, *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*, Adam Yayınları, İstanbul, 1988, s. 39.

Anadolu'ya geçen Hint masallarında kadın fettean, iffetsiz, cüretkâr ve hain karakterini kaybetmiş görünmektedir. Örneğin yukarıda sözünü ettiğimiz Nankör Kadın masalı, konudaki bazı farklılıklarla bir Gümüşhane masalı olarak karşımıza çıkar.¹⁵ Ancak bu masalda kadın kötü değildir, kötülüğü yapan erkektir. Hint anlatımlarında sakat ya da cüce, Grimm anlatımında gemi kaptanı, Anadolu anlatımında ise bir bezirgân kadının yanında kocaya karşıt olarak gösterilir. Masalların iskeletleri çok farklı değildir. Bir yerden başka bir yere göç etme, kral veya padişah seçimi, öldü denilen adamın geri dönmesi ve kral olup kötülerini cezalandırması gibi motifler aynıdır. Hint-Avrupa anlatımlarında kadın mutlak kötüdür. Anadolu anlatımında kadının karakteri belirsizdir.

Hint edebiyatında masallarda, destanlarda ya da başka edebî eserlerde gördüğümüz iffetsiz, hırçın, fettean kadın motifi bütün eski Hint kültür ve yaşamına mal edilecek bir husus değildir.¹⁶ Fakat Hint-Avrupa kültüründe kadın konusu kesinlikle araştırılmaya açık bir konu olarak önümüzde durmaktadır. Bunlardan başka *Şukasaptati*'dekiler dâhil bütün Hint masallarının yayılış biçimi, olay ve karakterlerin değişkenlikleri de başlı başına bir araştırma konusudur.

15 Şükrü Elçin, *Halk Edebiyatına Giriş*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, No 365, Ankara, 1986, s. 386. Saim Sakaoğlu'nun *Gümüşhane Masalları*'ndan alıntı şeklinde.

16 Veda ve Upanishadlar dönemlerinde yetişmiş Vişvavārā, Apālā, Ghoshā, Maitreyī, Gārgī gibi kadın ermişler vardır. *Rāmāyana*'da Anasuyā, Şabari, Svayamprabhā gibi ermiş kadınlar, Mandodarī, Saramā, Sītā, Kausalyā, Kaikeyī ve Sumitrā gibi dürüst aile yaşantısı süren kadınlar vardır. Buna *Mahābhārata*'dan da örnekler verebiliriz: Gāndhārī, Kuntī, Draupadī, Sukanyā, Prenses Caratkāru, Şakuntalā, Lopāmudrā, Sulabhā, Vidulā, Damayantī, Sāvitrī yüksek ahlak örneği tipleridir. Purānalardan Madālāsa, Devahuti, Satī, Şaibyā, Sunīti örnek verilebilir. Mahāprajāpatī, Kshemā gibi Buddhist kadın keşişler, Rānī Bāī, Padminī, Tārā Bāī, Rānī Durgāvatī, Mira Bāī gibi tarihsel karakterler ve daha birçokları bu konuda genelleme yapmadan düşünmemizi sağlayacak ölçüde kuvvetli bir şekilde Hintte iffetsiz kadın motifini yıkacak özelliği ortaya koyarlar. (Swami Tatwavidananda, *Eminent Indian Women, From the Vedic Age to the Present*, Advaita Ashrama, Kolkata, 2016.)

Bu çeviriyi Pandit Rāmakānta Tripāthī'nin yayınlayıp yorumladığı Sanskrit orijinal metinle bunun Hindī çevirisinin birlikte bulunduğu *Şukasaptati* adlı eserden¹⁷ ve Haksar'ın Sanskrit dilinden İngilizce'ye yaptığı çeviriden¹⁸ kontrol ederek yaptım. Masallara “İçindekiler” kısmında koyduğum başlıklara metinde yer vermedim, onun yerine numara koydum. Bu durum eserin orijinalinde de böyledir. Özel adları Sanskrit okunuşlarına uygun olarak yazmaya gayret ettim. Yararlandığım diğer kaynak kitapları “Kaynaklar” kısmında belirttim.

Şukasaptati'nin lafı dolandırmayan, pervasız bir dili vardır. Müstehcenlik endişesiyle kendini sınırlamaz. Bazen gülmece unsuru da anlatıma dâhil edilir. Birkaç masal zarfetten yoksun, kaba veya işlenmemiş biçimde kalmış olsa da eser çoğunlukla eğlendiricidir. *Şukasaptati*'nin beğenilerek okunması, araştırmacılara yararlı olması dileklerimle.

Korhan Kaya
Ankara, 2019

---

17 Ramākānta Tripāthī, *Şukasaptati*, “Vinodinī” *Samskrit-Hindī Vyākhyādvayopetā*, Çaukambā Press, Vārānasī, 2002.

18 *Shukasaptati, Seventy Tales of the Parrot*, Sanskrit dilinden İngilizceye çev. A. N. D. Haksar, Rupa Publications, New Delhi, 2009

PAPAĞANIN YETMİŞ MASALI
–ŞUKASAPTATI–

Göksel bilgi sahibi Tanrıça Şaradā'ya¹ selam olsun,
Papağanla nasıl eğlenceli zaman geçirileceğinin anlatımıdır.

Çandrapura adlı bir şehir varmış. Orada Vikramasena adlı bir kral yaşarmış. O şehirde bir de Haridatta adlı bir tüccar ve onun Şringārasundarī adlı karısı yaşamaktaymış. Onların Madanavinoda adlı bir oğulları varmış. Onun karısı Prabhāvatī imiş. O tüccar Somadatta'nın kızıymış.

Madanavinoda iyi bir evlat değilmiş, babasının sözünü hiç dinlemezmiş. Kendisini kumara, avlanmaya, hayat kadınlarına, içkiye ve benzeri şeylere kaptırmış biriymiş. Oğlunun kötü bir yola girdiğini gören baba Haridatta ve karısı çok üzülmüyorlarmış. Oğlu için duyduğu kederi gören Haridatta'nın Trivikrama adlı Brāhman dostu evindeki açıkgöz ve kurnaz² papağanla Maina kuşunu³ yanına alarak tüccarın evine gitmiş ve şöyle demiş: Dostum Haridatta! Bu papağana ve onun eşine evladın gibi bak. Onlar senin kederini ortadan kaldıracaklar.

Haridatta papağanı alıp oğluna vermiş. Madanavinoda onu yatak odasındaki altın bir kafese koyup bakmaya başlamış. Yalnız oldukları bir sırada papağan Madana'ya demiş ki: Hey dostum, senin yüzünden ebeveynlerin üzüntüden

1 Sonbahar mevsimini simgeleyen tanrıça.

2 Nītinipunam: Politika bilen, akıllı.

3 Sārīka: Bir kuş cinsi, Turdus salica; genellikle "Maina" olarak adlandırılır.

gözyaşları döküyorlar; evlat, bu günah senin mahvına yol açacak, tıpkı Devaşarma gibi.

O sormuş: Bu nasıl olmuş?

Papağan anlatmış:

Devaşarma Masalı

Pançapura adlı bir şehir varmış. Orada Brāhman Satyaşarmā yaşarmış. Karısının adı Dharmāṣīlā, oğlununki de Devaşarma imiş. Eğitimini tamamladıktan sonra oğlan babasına hiçbir şey söylemeden gizlice Gangā Nehri'nin kıyısına gitmiş ve orada çile doldurmaya başlamış.

Genç çileci Gangā Nehri'nin kıyısında oturmuş tespih çekerek dua okurken, üstünde uçan bir leylek üzerine kakasını yapmış. Çileci oğlan öfkeden kızarmış gözlerle öyle bir bakmış ki kuş yanıp kül olarak yere düşmüş.

Sonra o dilenmek için Brāhman Nārāyana'nın evine gitmiş. Kocasına hizmet etmekte olan karısı o anda meşgulmüş. Çileci bekletildiği için öfkelenmeye başlamış, ancak beklenenin aksine kadın onu azarlamış ve o masum kuşun katiline şöyle deyivermiş: Ben senin öfkenin kurbanı olacak leylek değilim. Oğlan gizli suçunu bildiği için hem şaşırmış hem de korkmuş. Ona bunu nasıl bildiğini sorunca kadın onu Vārānaṣī şehrine, dürüst kasap Dharmavyadha'ya göndermiş. Oraya vardığında elleri kan içinde, ölüm tanrısı gibi gözüken kasabı bulmuş. Uzaktan bakarken kasap onu görmüş ve hoş geldin diyerek evine misafir etmiş, önce kendi ebeveynlerini doyurmuş, sonra da ona yiyecek vermiş.

Sonra Devaşarma kasaba bu bilme işini sormuş: O iyi kadın nasıl bildi, sen nasıl biliyorsun?

Kasap anlatmış: Soy geleneklerine bağlı kalarak vazifelerini yerine getiren, iyi, kötü, orta her türlü ümitsizliğe sırtını dönen, ebeveynlerine her zaman hizmet eden kişi, sıradan

bir insan olsa bile, gerçek bir ev sahibi, ermiş, Sādhu ve dindar bir Yogī'dir. Kasap eklemiştir: O kadın ve ben bu yolu iyi biliriz; sen ebeveynlerinden ayrıldıktan sonra insanları konuşmaya değer bulmadın ama ben buldum, çünkü sen bir misafirsin.

Brāhman saygıyla başka sorular da sormuş, kasap cevaplamış: Layık olanlara gerektiği gibi sevgi ve saygı göstermeyenler bu dünyada küçük görülürler, öldükten sonra da cennete gidemezler.

Kasap tarafından böyle aydınlatıldıktan sonra Devaşarma evine dönmüş ve insanlar arasında ün salmış, ünü öldükten sonra da yaşamış.

O yüzden sen her zaman kafanda aile geleneklerinden gelen ticaret işlerini bulunduracak ve ailene karşı saygılı olup onlara hizmet edeceksin.

Böyle öğüt alan Madanavinoda doğruca anne ve babasına gidip onlara saygı göstermiş. Onların iznini alıp karısına da danıştıktan sonra bir gemiye atlamış ve başka bir ülkeye doğru yolculuğa çıkmış. O gittikten sonra karısı birkaç günü üzüntü içinde geçirmiş. Ancak özel derse gelen kadın arkadaşları yüzünden bir sevgili arar olmuş. Çünkü onlar şöyle diyorlarmış:

Erkek için ataydı, akrabaydı hep yaşarken var,
Öldükten sonra ne ata kalır ne de akrabalar.

Onu kocan olmadığına, senin de genç ve körpe bir vücudun olduğuna göre gençliğinin meyvesini başka bir erkekle yaşayacağın aşkla yiyebilirsin diye ateşlemişler.

Onlar tarafından böyle kışkırtılınca bir gün Gunaçandra adlı bir adamla buluşmak için giyinmiş. Tam çıkıp gideceken Maina onu azarlayarak gitmemesini söylemiş. Kadın boğazını sıkıp onu öldürmek istemiş ama o çabucak uçup kaçmış. Bir süre öylece kalakalmış, içinden inandığı tanrıya dua okumuş. Tekrar kendine gelmiş, ağzına bir betel yap-

rağı⁴ sokmuş, tam kapıdan çıkacakken papağan konuşmuş: Her şey dilediğince olsun da nereye gidiyorsun?

Papağanın sözlerini kehanet gibi düşünen kadın gülmüş ve şöyle cevap vermiş: Ey papağanlar kralı! Başka bir erkek-le aşkın nasıl bir şey olduğunu anlamaya gidiyorum.

Papağan cevap vermiş: İyi, madem öyle istiyorsun tamam. Ama unutma, bu iyi aile kadınları için kolay değildir, ayrıca itibarsızlık nedenidir. Doğacak sonuçlara katlanabileceksen git. Aksi hâlde büyük sıkıntıya düşersin. Çünkü:

Sorunlar ortaya çıktığında kötüler onu sadece eğlence olarak izler,

Tıpkı tüccar oğlunu saçlarından çeken ağgözlü kadının yaptığı gibi.

Tüccarın karısı ve süslü arkadaşları ona dönmüşler ve kadın sormuş: Ey papağan, sen ne diyorsun? Papağan demiş ki: Şimdi âşığına git, güzel gözlerin ilgisini kaybetmezse bu uzun hikâyeyi sonra dinlersin.

Papağanın bu sözleri onu çok meraklandırmış ve kadın evde kalmış. Kuş hikâyeyi anlatmaya başlamış.

1. Masal

Çandrāvātī adlı bir şehir varmış. Onun Bhīma adlı bir kralı varmış. O şehirde yaşayan tüccar Mohana'nın Sudhana adlı oğlu başka bir şehirli olan Haridatta'nın karısı Lakshmī ile aşk yapmak istemiş. Fakat kadın istemiyormuş. Haridatta'nın şehir dışına çıktığı bir zamanda Sudhana kadının evine usta bir çöpçatan olan Pūrṇā'yı göndermiş. O da bir aydır işsizlikten aç kalmış biriymiş. Kendisini iyice övsün ve istediğini Lakshmī'ye kabul ettirsin diye ona cömertçe

4 Pūgapatra: İçine hetel cevizi denilen puga ağacı (Areca catechu) meyvesi konularak hazırlanan, soylular tarafından tüketilen sarma yapraklar.

para vermiş. Pūrṇā kadına demiş ki: Sana tavsiye ettiğim adamı kabul et.

Lakshmī cevap vermiş: Bu iyi aile kadınlarının yapacağı iş değil ama madem sana söz verdim gereğini yapacağım. Çünkü derler ki:

Hayat da özgürlük de zenginlik de gelip geçicidir,
Coşku ve neşeyse sözünün eridir, ne olacaksa olsun.

Demir zincirler, çeşit çeşit bağlar güçlüdür ama
Hepsinden güçlü olan verilen kabul sözüdür.

Śiva Kālakūta⁵ zehrini, Kūrma⁶ sırtında dünyayı,
okyanus içinde ateşi
Nasıl taşıdıysa bugün de coşku ve neşe başa gelenleri
taşıyacak.

Bu sözler Pūrṇā'nın hoşuna gitmiş. Demiş ki: Öyle olsun. Lakshmī'yi süsleyip püslemiş ve akşamleyin evine götürmüş. Ancak Sudhana başka bir işi çıktığından kararlaştırılan randevuya gelememiş. Lakshmī bana başka bir erkek getir diye ani bir istekte bulunmuş. Bunun üzerine aptal Pūrṇā tutup kadının kocasını getirmiş oraya. Kocasını karşısında gören kadın ne yapabilirdi ki? Eve nasıl dönebilirdi ki? Sen ve arkadaşların bunu açıklayın.

Kadınlar demişler ki: Biz bilmiyoruz, sen söyle.

Papağan demiş ki: Madem öyle, dışarı çıkmazsanız anlatırım. Kadın da dışarı çıkmamayı kabul etmiş.

Papağan anlatmış: Gelenin kocası olduğunu gören kadın onu saçından çekiştirmiş ve şöyle bağırmış: Seni yalancı! Bana hep hayatında başka hiçbir kadın olmadığını söyleyip duruyordun. Şimdi seni denedim ve öğrenmiş oldum. Kadın

---

5 Okyanusun Çalkalanması efsanesine gönderme yapılıyor. Abıhayat için ifritler ve tanrıların birlikte çalkaladıkları okyanustan önce Kālakūta zehri çıkmıştı. Dünya yok olmasın diye bu zehri Śiva içmişti.

6 Aynı efsanede Vishnu çalkalanmayı sağlayan dağı kaplumbağa (Kūrma) biçimiyle sırtında taşımıştı.

adama çok öfkelenmiş. Haridatta onu binbir türlü sevgi sözcükleriyle yalvar yakar eve götürmüştü.

Papağanın anlattıklarından gözü korkan kadın geceyi arkadaşlarıyla birlikte evde uyuyarak geçirmiş.

2. Masal

İkinci gün tüccarın karısı daha önce olduğu gibi gece olunca çıkıp gitmeye kalkışmış. Papağana danışınca o da ona şöyle söylemiş: Git bakalım güzel dudaklı kadın, ama Yaşodevî'nin yaşadığı türden bir zorlukla karşılaştığında ne yapacağını bil. Prabhāvatī sormuş: Yaşodevî de kim? Sorunu neymiş ve ne yapmış?

Papağan cevap vermiş: Anlatmaya başlarsam senin aşk yapmana engel olurum. O zaman da sen öfkelenirsin, bu da benim hayatıma mal olur.

Kadın demiş ki: İyi ya da kötü, ne olursa olsun bir kim-senin iyiliği için söylenen dinlenmelidir.

Bunun üzerine papağan anlatmaya başlamış: Nandana adlı bir şehir varmış. Oranın Nandana adlı bir kralı varmış. Oğlu Rāçaşekhara, Şaşıprabhā ile evliymiş. Öyle olmuş ki o şehirdeki başka bir adam olan Dhanasena'nın oğlu Vira, Şaşıprabhā'yı görüp âşık olmuş. Onun aşkından yanmaya başlamış ve yemek bile yiyemez hâle gelmiş. Onun annesi Yaşodevî imiş. Sorunun ne olduğunu sormuş, o da hıçkırıklar içinde anlatmış.

Papağan demiş ki: Mesele şu ki o bir kral kızı, elde etmek çok zor. Bundan sonra o nasıl yaşayacak?

Prabhāvatī demiş ki: Bunu sen söyle.

Papağan demiş ki: Bu gece evden gitmezsen anlatırım.

Kadın demiş ki: Anlat bakalım.

Papağan anlatmış: Yaşodevî besleyip ilgi göstererek bir fahişeyle arkadaş olmuş. Onu mücevherlerle süslemiş ve yanına alarak Şaşıprabhā'yı ziyarete gitmiş. Prensesle yalnız

kaldığı bir sırada sesini acıklı hâle getirerek şöyle konuşmuş: Biz ikimiz ve şu fahişe bir önceki yaşamdan kardeşiz. Siz ve ben kendimizi kocalarımızdan başka birçok erkekle doyurduk, içimizde hiçbir kuruntu kalmadı. Fakat şu zavalıcılık hiç böyle bir şey yapmadı. Namuslu olduğundan önceki yaşamıyla ilgili aklında tek bir hatıra var ve onun hiçbir etkisini görmediğinden fahişe biçiminde doğdu. Siz yaşadığınız aşklarla ilgili hissettiğiniz vicdan azabından dolayı hatırlamıyorsunuz. Fakat ben zevklerimi engelsizce gerçekleştirdiğimden hatırlıyorum. Sizi ve bu fahişeyi görünce içimde bir merhamet uyandı ve bunu anlatmak için buraya geldim. Sevenlerin yalvarışları karşılık görür. Veren her zaman kazanır. Zira derler ki:

Kapı kapı dolaşıp dilenenler sadece ağlayıp isterler,
İyilik için yalvaranlara ise gerçek sadakayı verirler.

Şaşıprabhā onun boynuna sarılıp ağlayarak şöyle söylemiş: Ben de istiyorum, bana da erkek bul.

Yaşodevī onu teskin etmiş ve evine götürmüş, prensesi oğluyla tanıştırmış. Kadın her şeyi Racaşekhara'nın bilgisi dâhilinde yaptığından o hiç itiraz etmemiş. Yaşodevī'yi karısının dostu sanmış, hatta ona para ve hediyeler vermiş.

Papağan konuşmasını tamamlamış: İşte bu şekilde Yaşodevī aklıyla ve kurnazlığıyla prensi ve prensesi kandırmış, amacına ulaşmış. Şimdi istersen sevgilinle buluşmaya git ey büyük gözlü, istersen kendini küçük duruma düşürme, git uyu.

Papağanın hikâyesini dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

3. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī'nin sorusu üzerine papağan konuşmuş: Hanımım, canın nerede istiyorsa git orada eğlen. Sen de bir kral gibi davran, kendini nasıl koruyacağını biliyorsun.

Prabhāvatī sormuş: Nasıl?

Papağan anlatmış: Vişālā adlı bir şehir varmış. Orada Sudarşana adlı bir kral ve Vimala adlı bir tüccar yaşarmış. Orada bir de Kutila adlı bir hırsız varmış, bu adam tüccarın güzel ve alımlı iki karısını görüp onlardan yararlanmak istemiş. Bu sebeple şeklen Vimala'ya benzer olmak için Tanrıça Ambikā'ya yakarmış. Vimala'nın şekline girmeyi başardıktan sonra hırsız şehir dışında olan tüccarın evine gitmiş ve bütün malının mülkünün üstüne oturmuş. Bütün hizmetçilere, paranın akışına hâkim olmuş, adamın iki karısını hediyelere boğmuş, onlara istedikleri her şeyi vermiş. Ev halkı Vimala'nın birdenbire baş gösteren bu cömertliğini onun malın mülkün geçici olduğunu sonunda anladığına bağlamışlar.

Gerçek Vimala geri dönmüş, Kutila'nın emriyle kapı bekçisi onu engellemiş ve içeri sokmamış. Tüccar büyük bir hırsız tarafından dolandırıldığını anlayarak bağırmaya başlamış. Akrabaları ve merak edenler oraya toplanmışlar. Tüccarlar dükkânlarını kapatıp onunla birlikte muhafızlara ve krala başvurmuşlar: Ey kral, büyük bir hırsız beni dolandırdı!

Kral meseleyi anlamaları için memurlarını göndermiş, hırsız para ve hediyeler vererek onları kendi tarafına çekmiş. Evden bu şekilde elde edilen kazançlardan sonra memurlar Vimala'nın evdeki kişi olduğunu, asıl hırsızın dışarıda bağırarak olduğunu söylemişler.

İki adam da kralın huzuruna çıkmışlar. Hiç kimse hangisi namussuz hangisi hakkı yenen ayırt edememiş. Büyük bir kargaşa olmuş. Bu durum alçakları ortadan kaldıran, kanuna uyanları da koruyan kral için alçaltıcı bir durum hâline gelmiş. Çünkü derler ki:

İnsanların zahmet ve emekleriyle yakılan ateş,
Kralın hanedanı, şanı ve yaşamı bitmeden bitmez.

Kral işe bizzat el atmış, taraflar arasında bir yargılama yapmış. Papağan sormuş: Söyle bakalım, nasıl karar vermiş? Sonra kaldığı yerden devam etmiş:

Kral sonunda bir yol bulmuş. Vimala'nın iki karısına ayrı ayrı sormuş: Evlenirken kocan sana ne kadar para verdi, hangi mücevherleri taktı? Ne dedi? Evlilik gecesi onunla neler konuştunuz? Annen ve baban kim, ailen ve soyun kimler?

İki kadın da krala evliliklerinde olan biteni anlatmış, ne aldıklarını, ne konuştuklarını, gece nasıl uyuduklarını söylemişler. Sonra kral birbirleriyle tartışmakta olan iki adama sorular sormuş. Karısı Rukminī ile Sundarī'nin dediklerinin aynısını söyleyen adam doğruyu söyleyenmiş. Diğeri ise hırsız olanmış ve kral onu sürgüne göndermiş. Krallık tarafından onurlandırılan Vimala evine dönmüş.

Papağan demiş ki: İşte büyük kral böyle akıllı biriymiş. Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyuyakalmış.

4. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī papağana yine sormuş ve kuş konuşmuş: Sen bana aldırış etme, git gideceksen, ama iyi tavsiye bir çocuktan bile gelse kabul edilmelidir.

Hanımım, geçmişte bir Brāhman büyüklerinin tavsiyesine uymadı,
Vishakanyā ile evlendi ve çok büyük sefalete düştü.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan da anlatmaya başlamış:

Brāhmanların yaşadığı Somaprabha adlı bir yer varmış. Orada Somaşarma adlı bilgili ve dindar bir Brāhman yaşamış. Kızı çok güzelmiş, muhteşem nitelikleri varmış ama

bir vishakanyā⁷ olduğu, onunla uyumak ölümcül olduğu için kimse onunla evlenmeyi göze alamazmış. Bir damat bulmak için yola çıkan Somaşarma sonunda Brāhmanların yaşadığı Canasthāna adlı bir yerleşim yerine gelmiş. Orada Govinda adlı züğürt ve kalın kafalı bir Brāhman bulmuş. Kızını ona vermiş.

Govinda Mohinī'nin güzelliğinden büyülenmiş. Hısım akrabaların karşı çıkmasına aldırmaz etmeden onunla evlenmiş. Kız genç ve budala olmasına rağmen zeki biriymiş. Çok geçmeden böyle bir adamla evli olduğu için gençlik ve güzelliğinin boşa geçtiğini söylemeye başlamış.

Bir eş için aptal bir koca, bir kadın için beceriksiz âşık,
Cömert bir kimse için beş parasızlık çok acı verir.

Yağmur mevsiminde evden uzak olmak, gençlikteki
fakirlik,
İlk kez âşık olanın ayrı kalması, bunların üçü de
çok acı verir.

Sesi kötü olanın söylediği şarkı, gereksiz yere okunan şiir,
Arzulamayan kadınla sevişme, bu üçü de çok acı verir.

Kadın bir gün kocasına demiş ki: Babamın evinden ayrılıp sana geldikten bu yana çok zaman geçti. Onu ziyaret etmek istiyorum ama sadece seninle, başkasıyla değil. Govinda bir öküz arabası tedarik etmiş ve karısıyla birlikte yola çıkmış.

Yolda Vishnu adlı bir Brāhman'a rastlamışlar. O güzel konuşan, gözü pek ve yakışıklı biriymiş. Govinda'nın karısıyla onun arasında beklenmedik bir etkilenme olmuş. Ne demişler:

Aşk önce bir karşılaşmayla başlar, sonra özlemler
aklı doldurur,
Uykusuzluk, tembellik, bütün vücutta hâlsizlik,

7 Zehir kız. (Visha: Zehir, Kanyā: Kız).

Başka konulara ilgisizlik, utanç ve mantık kaybı,
Bilinçsizlik ve ölüm; bu on durumdan Kāma'nın
aşk oklarıyla vurulan
Herkes geçer, o en yüce hükümdarlığı süren
kusursuz okçudur!

Yolda karşılaştıkları yeni yol arkadaşı evli çiftte çeşitli hediyeler, betel yaprağı ve yemişler vermiş ve bu sayede bir şehir budalası olan Govinda'nın güvenini kazanmış. Govinda aklından Vishnu karımla çok fazla zaman geçirdiğini düşünmesin diye geçirerek öküz arabasından inmiş ve yerini ona vermiş.

Kocası yol kenarındaki ağaçlara doğru gider gitmez Vishnu Mohinī'ye aşkını açıklamış. Kızı etkisi altına almış, ondan adını, aile adını, boyunun adını öğrenmiş. Kocası tekrar arabaya binmek istediğinde binmesini engellemiş. Kadına sahip çıkıp Govinda'yı küçümseyerek onun bir hırsız olduğunu iddia etmiş. Çıkan kavgada Vishnu Govinda'yı Vishakanyā'nın da yardımıyla uzaklaştırmış, kadını da alarak evine doğru gitmiş. Govinda peşinden gitmiş. Yolda bir köyden geçerken bağırmış: İmdat, yardım edin, bu hırsız benden karımı çaldı, kurtarın onu!

Köy muhtarı Vishnu ve Mohinī'yi yakalamış. Sorulunca Vishnu şöyle demiş: Ben bu kızla evlendim. Bu yolcu yolda karımı gördü ve onu elde etmek istedi. Sorulunca Govinda da aynı cevabı vermiş. İkisinden de aynı cevapları alan yargıç onların aile bilgilerini, başka özelliklerini öğrenmek istemiş.

Papağan burada demiş ki: Yargılayan kişi bu üçü hakkında ne karar verebilir ki? Sonra Prabhāvatī'ye hikâyeyi anlatmaya devam etmiş:

Yargıç sormuş: Ne zamandır birlikte yolculuk yapıyorsunuz? Onlar da dişler ki: Bu sabah kahvaltıdan sonra yola çıktık. Yargıç iki Brāhman'a ayrı ayrı sormuş: Bu kadın kahvaltıda ne yedi? Govinda onun ne yediğini biliyormuş, diğer adam ise bilmiyormuş, yargıç onu suçlamış.

Yargıç Govinda'ya bir tavsiyede bulunmuş: Bu Brāhman kadın hiç iyi değil. Ondan hemen ayrıl, aksi hâlde sana hem bu dünyada hem de öteki dünyada çok çektirir. Ne demişler:

Akıllı kişilerin sarhoş doktorlarla, acemi oyuncularla,
aptal keşişlerle,
Korkak askerlerle, yaşlı âşıklarla, bilgisiz Brāhmanlarla,
vezirden yoksun
Çocuk yöneticilerle, hileli yolları bilen dostlarla,
gençliğiyle övünüp
Başka erkeklerle aşk yaşayan kadınlarla işi olmaz.

Ancak Govinda kendisini büyüleyenin etkisinden kurtulamamış. Herkesin azarlamasına aldırış etmeden yoluna devam etmiş, yolda da onun uğruna ölmüş gitmiş.

Papağan demiş ki: İşte böyle hanımım, büyüklerinin uyarılarına aldırış etmeyenler Govinda gibi kötü bir sonla karşılaşlar. Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyuyakalmış.

5. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī papağana yine gidip gitmemeyi sormuş. Kuş da ona demiş ki: Git hanımım, kralın toplantı salonunda zor sorulara cevap veren akıllı kız gibi nasıl cevap verileceğini biliyorsan tabii. Prabhāvatī merak edip sorunca papağan anlatmış:

Uccayinī adlı bir şehir varmış. Oranın kralı Vikramāditya imiş. Kraliçesi Kāmalīlā yüksek bir soydan geliyormuş. Kral onu çok seviyormuş.

Bir gün kral kraliçeyle birlikte akşam yemeği yerken ona kızarmış balıklar sunmuş. Kadın demiş ki: Kocacığım, bu erkek bakışlı balıklara bakamıyorum bile, ona nasıl dokunayım? Bu sözü duyan balıklar öyle bir kahkaha atmışlar ki onun gülüşünü bütün şehir halkı duymuş.

Kral balıkların bu gülüşlerinin anlamını vezirlerine, müneccimlere, kâhinlere ve başka uzmanlara sormuş. Hiçbiri bir cevap verememiş. O da tüm Brâhmanların başı olan Prohita'ya sormuş ve demiş ki: Bana bu balıkların neden güldüğünü açıklamazsan seni bu ülkeden sürerim. Purohita beş gün süre istemiş ve üzgün üzgün eve gitmiş.

Papağan demiş ki: Bir cevap bulamazsa sürgüne gidecek. Mesele şu ki o bu durumdan nasıl kurtuldu? Ve bu nasıl oldu?

Purohita'nın kızı genç ama akıllı bir kızmış. Üzgün Brâhman'a sormuş: Baba, neden bu kadar üzgün görünüyorsun? Bu kasvetli hâlin sebebi nedir? Eğitimli insanlar sıkıntılı zamanlarda bile başlarını dik tutarlar. Ne demişler:

Refahta böbürlenmeyen, sıkıntıda kederlenmeyen,
Savaşta korkmayan kişi dünyaya kolay gelmez.

Brâhman baştan sona olup biteni anlatmış, demiş ki: Kral beni sürgün etti. Zira derler ki:

Bu dünyada biriyle dostluk, kardeşlik, inanç ve
muhabbet içinde olmak
Bu kadar zorken samimiyetsiz krallarla bu nasıl
mümkün olur ki?

Ayrıca:

Kalabalıklarda temizlik, kumarbazda doğruluk,
Yılanda merhamet, kadınlarda cinsel doyum,
Hadımda dinçlik, sarhoşta bilinç, kralda dostluk
Olduğunu kimse gördü mü, biliyor mu?

Yine:

Bir kimse pençeli, boynuzlu hayvanların,
Nehirlerin, silahlı adamların, cazip kadınların,
Ve kralların doğasına güvenmemelidir.

Yılanların da kralların da taçları vardır,
Onların başka şeyleri de benzerdir;
Deri değiştirirler, yolları çapraşıktır,
Huyları ters, acı vericidir, yaranılmazdırlar.

Kral gülüşüyle öldürebilir, tıpkı
Değer verdiğinin alçaklık etmesi,
Bir filin dokunuşuyla öldürmesi
Yılanın tıslayarak dokunması gibi.

Kral çocukluğundan beri kendisine hizmet etmeme rağmen
bana cephe aldı. Yaşamak istiyorsam diğer Brāhmanlarla
birlikte sürgüne gitmeliyim. Derler ki:

Aile kişiden önce gelir, köy aileden,
Ülken için köyünden de vazgeçersin,
Fakat kendin için tüm dünyadan.

Onu dinledikten sonra kız cevap vermiş: Ne söylüyorsan
doğru söylüyorsun baba ama efendisiz kalan tebaa hiçbir
yerde saygı görmez. Derler ki:

Sıradan bir kişi bile krala hizmet ederek soylu olabilir,
Fakat hizmeti bitmiş biri soylu bile olsa artık sıradandır.

Krallar sadece kendisine yakın olana iyilik yaparlar
Onlar temelsiz ve değersiz olsalar bile;
Çünkü krallar ve genç kızlar tıpkı sarmaşıklar gibidir,
Sadece kendilerine yakın olana tutunarak tırmanırlar.

Kral onları belli bir mesafede tutmaya çalışsa da
Hizmetçiler ona yakınlaşmaya gayret edeceklerdir.
Onun iyi ya da kötü ruh hâllerine bakarak
Yavaş yavaş nüfuz kazanmaya çalışacaklardır.

Ayrıca:

Hizmeti iyi bilen âlimler, zanaatkârlar, askerler
Nüfuz sahibi olmak istiyorlarsa bu kralsız olmaz bilsinler.

Soylu doğmaya ve başka özelliklere dayanarak
Krallara yalvarmayanların kaderi dilenci gibi
yaşamak olur.

Hastalığın, yıldızların veya saltanatın etkisiyle zıtlaşan
budalalar,
İdareyi, ifadeyi ve siyaseti bilmediklerinden yok olmaya
mahkûmdurlar.
Bu kesinlikle böyledir babacığım.

Yine derler ki:

Yaban hayatta kaplanlar, yılanlar, aslanlar ve filler bile
Uygun yöntemle yakalanır ve yakalayanın eline geçerler.
Akıllı ve tedbirli insanlar krallarla aynı duruma
düşmeli midir?

Bundan başka:

Bir âlim ancak kral kendisine güvenirse yükselebilir,
Sandal ağacı ancak Malaya Dağı'nda beslenip
büyüeyebilir.

Bir kral hoşnut olursa bu hediye, iyilik ve birçok şey
getirir:

Parlak şemsiyeler, zarif atlar ve zinde fil sürüleri.

Kral sana saygı duyuyor baba. Sen ondan lütuf görüyorsun.
Bu tehditkâr davranışı yüzünden kederlenme. Zira:

Krallar işlerinde zorluklarla karşılaştıklarında
Şüphe ve kaygıya kapılırlar.
Akıllarını rahat bırakanlar ileriye doğru yol alırlar.

O yüzden babacığım rahat ol. Banyonu yap, akşam ye-
meğini ye. Ben balığın neden güldüğünü krala söyleyeceğim.
Brāhman krala gitmiş, kızının söylediği gibi davranmış.
Kral memnun kalmış, kızı çağırtmış. Kız övgü dolu bir gi-
rişten sonra şöyle söylemiş: Kralım, Brāhmanlara boş yere

zorluk çıkarmayın. Siz hiçbir balığın güldüğünü gördünüz ya da duydunuz mu? Benim gibi zayıf bir kıza böyle bir soru sormaya utanmıyor musunuz? Çünkü kral başkaları gibi sıradan bir insan değildir? Onun tanrısal bir yeri vardır. Ayrıca sizin adınız Vikramāditya, yani kahramanlık güneşidir, siz düşmanları kavurup atansınız. Derler ki:

Bir kralın kişiliği şöyle oluşur:
Hükümdarlığı cennetin efendisi Indra'dan,
Görkemi ateş tanrısı Agni'den, öfkesi ölüm tanrısı
Yama'dan,
Cömertliği zenginlik tanrısı Kubera'dan,
Karizması Rāma'dan, sakinliği Krishna'dan gelir.

Mahābhārata'dan aktarayım:

Ey Bhīma, o on bir çamūnun⁸ sahibinden tedirgin olma,
Senin insanüstü güçlere sahip cesur beş adamın var.⁹

Efendim, bu meseleyi neden kendiniz düşünmüyorsunuz?
Siz şüphelerinizi kendiniz gidermeye muktedir birisiniz. Ama başkalarının verecekleri cevaplara düşkünseniz dinleyin:

Çok soylu kraliçe erkek olduğu için balığa dokunmamış,
Gülmesinin nedeni kesinlikle bunda yatıyor olmalı.

Kralım, içinizden bu beytin anlamını düşünün,
Ya da eğer budalaysanız yine bana sorun.

Brāhman'ın genç kızı şöyle bitirmiş: Kralım, kraliçe o kadar iyi korunuyor ki yüzü güneş bile görmemiş. Onun iffe-
tiyle ilgili nasıl bir kuşku olabilir ki?

Kız her ne kadar balığın gülmesini verdiği örnekle açıklamış olsa da kral ve oradaki âlimler anlamamışlar. İnsanlardaki şaşkınlığı gören kız kalkıp gitmiş.

---

8 129 fil, 2.187 atlı, 3.645 piyade ve çok sayıda at arabasından oluşan bir ordu.

9 Beş Pāndava kardeş kastediliyor.

Papağan demiş ki: Sonra neler olduğunu sabahleyin anlatacağım. Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uykuya dalmış.

6. Masal

Sabah olunca Prabhāvatī kuşa sormuş: Hey papağan, kral sonunda balıkların gülmesinin altındaki sırrı öğrenebilmiş mi?

Papağan konuşmuş: Kral o gece uyuyamamış. Çünkü kızın okuduğu beytin anlamını çözememiş. Ne demişler:

Hastalık ya da şüpheyle acı çekenler,
Çok düşmanı olanlar, karıları kontrolden çıkanlar
Nasıl uyku uyusunlar ki ey hanımım?

Uykusuz kral kötü bir gece geçirmiş. Sabahleyin âlim kızı çağırmış ve ona demiş ki: Ben bu beytin anlamını çıkaramadım. Söyle bana, balıklar neden gülmüş?

Kız cevap vermiş: Kralım, bunu bana sormayın, çünkü siz de kocasına keklerin nereden geldiğini soran tüccarın karısı gibi pişman olursunuz.

Kral sormuş: Bu nasıl olmuş? O da anlatmış:

Cayanti adlı bir şehir varmış. Orada tüccar sınıfından Surnati adlı bir adam karısı Padminī ile birlikte yaşıyormuş. Bu tüccarın bir önceki yaşamında topladığı iyilikler az olduğu için zenginliği de azmış. O yüzden insanlar ondan kaçarlarmış, çünkü insanlar sadece parayla dostturlar. Derler ki:

Parası olanın dostları, akrabaları olur, ona bilge derler,
Parası olan bu dünyada gerçek bir insan olarak
kabul edilir.

Mahābhārata'dan aktarayun:

Yoksul, hasta, aptal, köle ve sürgüne uğramış;
Ey prens, bu beşi yaşarken ölmüş sayılır.

Bundan başka:

Bu dünyada yabancı bile zengini kendinden sayar,
Yoksula ise akrabaları bile sırt çevirir.

Tüccar ot, odun gibi topladığı şeyleri ekmek parası kazanmak için şehrin merkezinde satmaya başlamış. Ancak bir gün ormanda toplayacak hiçbir şey bulamamış. Bulduğu tek şey sert tahtadan yapılmış, engelleri ortadan kaldıran bir Ganesha heykeliymiş. Bu ne işime yarar ki diye düşünmüş. Derler ki:

Açlık çeken ne günah işlemez ki? Aç insanlar zavallı olur.
Onlar sadece canlı kalmaya bakarlar, iyilik onların yolu olmaz.

Heykeli havaya kaldırmış, yere vurup parçalamak istemiş. Tanrı ona acımış, dile gelmiş ve demiş ki: Şafak vakti benim tapınağıma git. Sana her gün kahverengi şeker ve ghī yağıyla yapılmış beş tane kek vereceğim. Ancak bu sırrı kimseye anlatmayacaksın. Anlatacak olursan sözümüz bozulur.

Sumati kabul etmiş. Tanrı her gün ona beş kek vermiş, o da onları karısına vermiş, böylece adam ailesini kahverengi şeker ve ghī yağıyla yapılmış kutsal tatlılarla beslemeye başlamış. Kadın onlardan bazılarını akrabalarına göndermiş, arkadaşı Mandodarī onları çok beğenmiş.

Bir gün arkadaşı sorunca Padminī keklerin nereden geldiğini bilmediğini söylemiş. Arkadaşı şöyle demiş: Sevgili arkadaşım, bana sırlarını söylemedikten sonra aramızdaki muhabbetin ne anlamı var? Derler ki:

Hediye almak ve vermek, bir sırrı sormak ve söylemek,
Birbirine zevk vermek ve zevk almak sevginin altı
işaretidir.

Padminī demiş ki: Binlerce kez sorduğum hâlde kocam bana bu sırrı söylemedi. Arkadaşı şöyle demiş: Bunu bula-

madığın sürece hayatın, gençliğin, güzelliğin, her şeyin anlamsızdır.

Padminī Sumatī'ye sormuş: Bu kekleri nereden buluyorsun? O demiş ki: Tanrının takdiri! Derler ki:

Başka bir adadan, yeryüzünün sonundan, okyanusun dibinden

O şey eğer kısmetinse süratle gelir ve seni bulur.

Bundan başka:

Geceleyin delikten çıkan fare bambu sepetin içine girer,
Orada aç, zayıflamış yatan yılanın ağzına düşer;
Fare etiyle kuvvetlenen yılan aynı delikten kaçıp gider.
O yüzden sakın ol, insanı düşüren de kaldıran da kaderdir.

Kocasından bir cevap alamayan Padminī ölüm orucuna yatmaya karar verir. Tüccar demiş ki: Anlatırsam bu bizim zararımıza olur, büyük pişmanlık çekeriz. Ancak kadın isteğinde ısrar etmiş. Kader aklını azaltmış ve adam konuşmuş. Derler ki:

Tanrılar birini mahvetmeye karar verdi mi
Önce onun aklını alır, öyle ki o kişi kendini kaybeder.

Akıllı kız konuşmuş: Kral Vikramāditya, adam içini rahatlatayım derken sırrını açıklamış. Derler ki:

Bela geldiğinde iyi insanlar bile akıllarını kaybederler,
Rāma altın geyiği görünce yanıldı,
Nahusha Brāhmanları arabasına bağladı,
Kartavīrya bir Brāhman'ın sığırlarını alacak kadar aptaldı.
Dharma'nın oğlu kumarda kraliçeyi ve dört kardeşi ortaya sürdü.

Kocasından gerçeği öğrenen Padminī arkadaşına söylemiş, o da kocasına Ganeşa heykelini baltayla parçalatmış. Sumati sabahleyin tapınağa gitmiş. Tanrı sihirli bir iple ikisini de yakalamış. Padminī'nin kocasına demiş ki: Seni alçak,

bu bela senden geldi, o yüzden cezalandırılacaksın. Öte yandan Padminī'nin arkadaşının kocası çok yalvarmış, tanrı da beş keki ona vermiş.

İki adam evlerine dönmüşler. Sumati karısına şöyle demiş: Bizi beş kekten ettin, onlar artık şu kadına gidiyor. Padminī çok pişman olmuş.

Akıllı kız konuşmuş: Büyük kral, aynı durum senin için de geçerli. Bana sorma yoksa pişman olacaksın. Söylediğim beyit üzerinde düşün. Kız kalkmış evine gitmiş.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumuş kalmış.

7. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī papağana bir kere daha sormuş: Kral balıkların neden güldüğünü öğrenebilmiş mi?

Papağan cevap vermiş: Sabahleyin kral akıllı kızı yeniden çağırtmış ve sormuş: Şu balıklar neden gülmüş, çabuk söyle bana kız?

Kız cevap vermiş: İsrar etmeyin efendim, aksi hâlde geçmişte bir fahişeyle aşk yaşamış Brāhman gibi olursunuz.

Yeryüzünde Vatsona adlı bir şehir varmış. Orada Vīra adlı bir kral ve Keşava adlı bir Brāhman yaşarmış. Bir gün kendi kendine demiş ki: Artık babamın zenginliğiyle yaşayamam. Zira derler ki:

En iyi insanlar kendi becerileriyle bilinenlerdir,
Babaları sayesinde bilinenler orta düzeyde,
Amcaları sayesinde bilinenler alt düzeyde,
Kayınpederleri sayesinde bilinenler ise en kötü
düzeydedirler.

Bundan başka:

Babasının kazancıyla yaşayan nasıl bir asalak olmaz?
Kendi kazanıp harcayan insan nadiren doğmuştur.

Bu sonuca varan Keşava ülkesini terk etti, zenginlik arayarak şehirler, mezar yerleri ve kutsal yerler geçti. Bir gün ıssız bir bölgeden geçerken yorulmuş, Tanrıça Karālā'ya adanmış bir mezarlıkta, Tanrı Şiva'ya kurban sunma yerinde soluk renkli bir kaplumbağanın üzerine çömelmiş, bir yoga duruşu almış, derin meditasyon içinde bir çileci görmüş. Ellerini kavuşturup onun önünde durmuş. Çileci aşkın hâinden yavaş yavaş çıkıp kendine gelmiş ve demiş ki: Şu anda ne veriliyor, kime veriliyor? Bu dünya okyanusundan kim kurtulabilmiş ki? Sorunları çözülmesi gereken bu konuk da kim?

Brāhman Keşava kolunu kaldırarak konuşmuş: Konuğun benim ve zenginlik arıyorum. Çileci karşısında dilenen bir Brāhman görünce üzölmüş. Derler ki:

Hayatlarını vermeye hazır insanlar karşılarında
Küçük şeyler için dilenen onurlu bir fakir görünce
üzölürler.

Ayrıca:

Kendileri kötölüğe batsalar bile iyi insanlar başkalarına
yardım ederler,
Tıpkı parçalara ayrılan ve başkalarına serinlik veren
sandal ağacı gibi.

Büyük çileci yanında sakladığı bir sandal ağacı parçasını Brāhman'a vermiş ve Keşava'ya demiş ki: Buna dokunduğunda sana beş yüz altın verir. Ancak asla onun hakkında konuşma ve onu kimseye verme. Yoksa bana geri döner.

Brāhman sabahleyin ona dokunmuş, o da beş yüz altın vermiş. Hemen Ratnāvati şehrine gitmiş ve orada Sthagikā adlı bir fahişeyle eğlenmeye başlamış. Kadın onun parayı nereden bulduğıyla ilgili hiçbir şey bilmiyormuş.

Bu Brāhman'ın bir işi yok, başka gelir getiren bir şeyi yok diye düşünen fahişenin patroniçesi bir gün ona sormuş: Bu adam kendini eğlendirmek için parayı nereden buluyor?

Fahişe Brāhman'a sormuş ama o bir şey söylememiş. Kadın ona bütün becerisini gösterince adamın dili çözülmüş ve parayı sandal ağacı parçasından kazandığını söylemiş. Adam uyurken kadın onu ondan çalmış, patroniçe de parasız kaldığı için adamı genelevden kovmuş. Derler ki:

Güven sağlayan bir aldatma biçimi var mıdır?
Kollarında uyuyan kişiyi öldürmek cesaret işi midir?

Sandal parçasını bulamayan Brāhman bağıra çağıra kralın sarayına gitmiş. Soyuldum diye haykırmış. Olan biteni dinlemişler.

Genelev patroniçesi şöyle konuşmuş: Bu sahtekârın iddiaları doğru değil, kendisi beş parasız bir adam, Kāma'nın ateşiyle azıttığı için kızımıyla eğlendi durdu. Kral akıllı insanların bile anlamakta zorlanacağı hadiseyi, yani paranın sandal ağacı parçasından geldiğini nihayet anlamış. Şehir halkı Keşava'nın bir yabancı olduğunu anlayınca onu şehirden kovmuş.

Akıllı kız konuşmuş: Kral Vikramāditya, Sthagikā'ya âşık olup sırrı açıklayınca Brāhman hem sandal ağacı parçasından hem de kızıdan olmuş. Sizin aşkınız ve mutluluğunuz da benzer şekilde etkilenebilir. Kız böyle deyip evine gitmiş.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyuyakalmış.

8. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī papağana sorunca o da şöyle demiş: Hanımım, tekrar bir araya geldiklerinde akıllı kız krala şöyle söylemiş: Efendim, ısrar edip durmanın anlamı yok. Çünkü:

Kral hayırlı ya da hayırsız hiçbir şey için ısrar etmez,
Çünkü krallığın sınırları çok büyüktür,

İçindeki insanlar onun bir parçasıdır,
O nedenle kral onların hepsinin üstündedir.

Kız eklemiş: Ey kral, size cevabı söylersem kendinizi ne şuraya ne de buraya gidemeyen tüccarın karısıyla aynı durumda bulursunuz.

Kral sormuş: Bu nasıl olmuş? Kız anlatmaya başlamış: Tripura adlı bir yer varmış. Oranın kralı Trivikrama imiş. Orada bir de Sundara adlı bir tüccar yaşarmış. Onun Subhagā adlı iffetsiz bir karısı varmış. Kadın her zaman dışarılarda gezermiş ve kocası onu ancak büyük çabalar sonunda zapt edebilirmiş. Onun bu işlerini engellemeden önce azgın kadın başka bir tüccarla Yaksha¹⁰ tapınağında defalarca aşk yaşamış.

Kocası onun dışarı çıkmasını engelleyince Subhagā bir kız arkadaşına demiş ki: Şu adamı Yaksha tapınağına getir, ben de oraya gidip onunla evleneceğim. Ben çıktıktan sonra bizim evi ateşe ver ki kimse evden çıktığımı anlamasın. İyice kendimi eğlendirdikten sonra dönerim.

Kızdan haberi alınca öteki adam tapınağa gelmiş. Subhagā da oraya gitmiş, o çıktıktan sonra arkadaşı evi ateşe vermiş. Ancak âşığı alevleri görünce merak edip tapınaktan ayrılmış ve böylece Subhagā'nın düzeni boşa gitmiş. Sonra geri döndüğünde evini yanmış olarak bulmuş.

Akıllı kız şöyle devam etmiş: Büyük kral, şurası kesindir ki tüccarın karısının başına ne geldiyse size de o gelecek. Mutluluk ne evde ne de dışarıda. Siz her ne kadar bu beytin anlamını araştırırsanız da yarın size anlamını söyleyeceğim. Böyle konuşan kız çekip evine gitmiş.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyuyakalmış.

---

10 Bir yarı-tanrı grubu. Yakshalar adına tapınak pek görülmesi de bu eserde var gösterilmiş.

9. Masal

Merakla dolmuş olan Prabhāvatī ertesi gün kuşa sormuş: Hey papağan, Vikramāditya balıkların neden güldüklerini öğrenebilmiş mi?

Papağan cevap vermiş: Hanımım, kral kendisi hiçbir şey öğrenememiş, ertesi sabah Brāhman'ın akıllı kızını tekrar çağırtmış ve demiş ki: Bana kendi kendime anlayabileceğimi söylemiştin ama hiçbir şey anlamadım.

Kız konuşmuş: Ben açıkladığım hâlde kralımız anlamamış, dinleyin. Başveziriniz Pushpahāsa¹¹ suçu olmadığı hâlde şu an hapiste yatıyor. O neden hapsedildi acaba?

Kral cevap vermiş: Bu Pushpahāsa adı gibi bir adam. Ne zaman gülse gökten çiçek yağmurları yağar. Bu durumu başka krallıklar da bilir ve bu mucizeyi görmek için oralardan insanlar gönderirler. Fakat onlar geldiği zaman bu adam hiç gülmez ve çiçek yağmuru da yağmaz. Onu o yüzden hapis-haneye koyduk.

Akıllı kız sormuş: Peki o neden gülmüyor? Sebebini araştırdınız mı?

Kral cevap vermiş: Bunun hakkında hiçbir şey öğrenemedim.

Kız konuşmuş: O zaman onu cezalandırmakta haksız değilsiniz. Derler ki:

Bir krallık yasayla elde edilir, bir krallık yasayla büyür,
Çünkü yasa kralın koruyucusudur, tüm korkuları
giderendir.

Siz hep balıkların neden güldüğünü düşündünüz, şimdi de vezir neden gülmüyor onu da düşünün. Böylece ikisinin de nedenini bulabilirsiniz.

Kızın bu tavsiyesi üzerine kral Vezir Pushpahāsa'yı serbest bıraktırmış ve itibarını iade ederek ona iki soruyu da

---

¹¹ Çiçek gülüşlü.

sormuş. Vezir şöyle söylemiş: Bir kimsenin evinde cereyan eden çirkin hadiseler asla söylenmez. Çünkü:

Akıllı kişi yoksullaşmasını, üzüntüsünü, evindeki
kabahatleri,
Aldatılma ve küçümsenmelerini asla anlatıp yaymaz.

Yine de kralın emri her şeyin üstündedir. Çünkü:

Yumuşak ve nazik bir kalple verilen
İnce emirlerden uzak olan kral,
Kötülük işleyene sevgiyle bakmaz;
Yasaya uyan kralın gücü buradan gelir.
O yeryüzünü aydınlatan Güneş'tir, ateştir,
Onun görkemi cennetinkinden bile fazladır.

Vezir demiş ki: Bu nedenle size söyleyeceğim. Şöyle konuşmuş: Karım başka bir adamı seviyor, ben de bunu biliyorum. Bu durumun yarattığı keder yüzünden gülemiyorum.

Bunu işiten kral kraliçeye bakmış, elinde tuttuğu bir demet çiçeği onun yüzüne çarpmış. Kadın bayılır gibi yapınca Pushpahāsa gülmeye başlamış. Çok geçmeden önüne bir sürü çiçek düşmüş.

Kral kraliçeyi yatıştırmış ve gözünü dikip Brāhman'ın kızına bakmış. Öfkeyle vezire sormuş: Neden bize gülüyorsunuz? Vezir ellerini korkuyla birbirine kavuşturup şöyle söylemiş: Kralım, kraliçeniz geceleyin hizmetçiler tarafından sopalandığı hâlde bayılmadı, şimdi ise bayılıyor. Buna güldüm.

Öfkelenen kral sormuş: Vezir, sen bunu gördün ya da duydun mu?

Vezir cevap vermiş: Hiç şüphesiz gördüm efendim. İnanmıyorsanız üstündekileri çıkarıp kendiniz bakın.

Kral öyle yapmış ve her şeyi anlamış. Pushpahāsa ve Brāhman'ın kızına bakarak sormuş: Bu da ne demek oluyor böyle? Vezir konuşmuş: Kralım, balıkların neden güldüğünü bu kız size gizli bir şekilde açıkladı. Ben de onu iyice doğruladım.

Kral toplantıyı dağıtmış. İçleri rahatlamış olan Pushpa-hāsa ve Brāhman'ın kızı evlerine dönmüşler. Kraliçenin odasında bir adam bulunmuş. Kral onu idam ettirmiş, kraliçeyi de saraydan kovmuş.

Papağan konuşmasına devam etmiş: Hanımım, siz de bir şey için böyle ısrar etmemelisiniz. Yoksa Kral Vikramāditya gibi herkese rezil olursunuz.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uykuya dalmış.

10. Masal

Süslenip püslenmiş olan Prabhāvatī sormuş: Söyle bakalım papağan, ne yapmam gerekir? Güzel bir şeyler söyle.

Papağan konuşmuş: Git bakalım, eğer sana yardım edecek Şringāravatī gibi bir dost bulabilirsen!

Prabhāvatī sormuş: Nedir bunun hikâyesi? Papağan anlatmaya başlamış:

Rācpura diye bir yer varmış. Orada yaşayan Devasākhyā adlı bir adamın Şringāravatī ve Subhagā adlı iki karısı varmış. Bunların ikisi de erkeklerin peşinden koşarmış ve yaşadıkları aşklarla bilinirlermiş.

Bir seferinde Subhagā âşığıyla birlikteyken kocası elinde çiçeklerle evin kapısının önünde belirmiş. Papağan sormuş: Sonra ne olmuş biliyor musun? Ve hikâyeye devam etmiş:

Şringāravatī Subhagā'yı çırılçıplak soymuş ve onunla dışarıdan geliyor gibi yapmış. Kocası sormuş: Ne oldu böyle? Şringāravatī saygıyla cevap vermiş: Sen bu çiçekleri Tanrıça Devī'ye ait olan koruluktan getirdin ya, Subhagā onun etkisiyle hasta olup çılgına döndü. Lütfen hemen git ve bu çiçekleri aldığın yere koy ki sağlığı yerine gelsin.

Budala koca çiçekleri yerine koymak için gittiğinde Şringāravatī âşığın evden kaçmasını sağlamış.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumak için yatağına gitmiş.

11. Masal

Büyüleyici güzellikteki Prabhāvatī aşk yapma düşünce-
siyle kendisini kışkırtıp duruyormuş. Ertesi sabah papağana
sormuş: Uygun görürsen gidebilir miyim?

Papağan cevap vermiş: Elbette gidebilirsin. Şu benim ke-
sin inancımdır, aşağı doğru akan suyu ve karar vermiş bir
insanı tutamazsın. Ancak gidecek olursan karşılaşacağın
sıra dışı bir duruma da hazır ol; eski zamanlarda Rambhikā,
Brāhman uğruna böyle bir şey yapmıştı.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş?

Papağan anlatmış: Dābhila adlı bir köy varmış. Köy
muhtarının adı Viloçana imiş. Onun karısı Rambhikā baş-
ka erkekler tarafından arzulanırmış ama kadın kocasının
korkusundan onlara karşılık veremezmiş. Sanki kuyudan
su çekecekmiş gibi bir testi almış ve köy kuyusuna gitmiş.
Orada genç ve yakışıklı bir Brāhman gezgin görmüş ve ona
aşk teklifi içeren bir işaret çıkarmış. Oğlan da onun niyetini
anlamış, çünkü o akıllı biriymiş ve kadınların bakışlarından
iyi anlarmış. Derler ki:

İşaretler hayvanlar tarafından bile anlaşılır,
Atlar ve filler dürtüldüklerinde yük taşırlar,
Akıllı kişi söylenilmeyeni de anlar,
İpuçlarından anlamak aklın bir meyvesidir.

Keza:

Kalçalarını yuvarlayarak aşk dolu gözlerle tekrar tekrar
bakan,

Be hey çocuk acaba sana daha ne demek ister ki?

Kalbin uzun zaman istediği iletiyi anlamayan adam,
Bir kadın gözleriyle daha ne anlatabilir ki budala?

Genç Brāhman Rambhikā'ya doğru yaklaşarak sormuş:
Hanımefendi, sizin için ne yapabilirim? Kadın demiş ki:

Sadece beni takip et. Şimdi evime gideceğiz, orada kocamı selamlayacaksın. Gerisini ben halledeceğim. Sen sadece söylediklerini onayla yeter!

Böyle konuştuktan sonra eve gitmişler. İçeri girince oğlan şaşkın hâldeki kocayla karşılaşmış. Kadın su dolu testi-yi yere koymuş. Kocasına yaklaşıp demiş ki: Kocacığım, ona iyi bak. Adam karşılık vermiş: Onu tanımıyorum. Kadın konuşmuş: O annemin kız kardeşinin oğlu. Onu çocukluğundan beri görmüyorum. Adı Dhavala'dır, buraya beni görmeye gelmiş. Onu kucaklayıp hoş geldin dedikten sonra akrabalar hakkında haberler almak istedim.

Brāhman mırıldanmış: Aynen öyle. Kadın kocasının izniyle oğlanı mutfığa götürmüş, yeni elbiseler ve yiyecekler vererek ağırlamış.

Kocası memnunmuş. Demiş ki: İyi kadın, kuzenine iyi bakmalısın. Sonra yatmaya gitmiş. Rambhikā ise Brāhman için yatak hazırlamaya koyulmuş. Oğlan şöyle demiş: Kocana kardeşinin¹² geldiğini söyledin, madem öyle seni kız kardeş olarak görüyorum. Böyle bir kabul ediş onurlandırılmalıdır. Çünkü derler ki:

Can kaybı, özgürlüğün ve zenginliğin kaybı geçicidir,
İyi kişi ne olursa olsun her zaman sözünü korumalıdır.

Güzel kadın, yaşamın pahasına yapman gereken,
Kalbini utandırmamak, aile adına leke getirmemektir.

Rambhikā demiş ki: Böyle konuşma.

Çünkü ailesine bağlı bir kız bulmak çok zordur,
Benzer bağlılığa sahip erkeklerse bu kızdan
hoşlanabilirler.

Ve yine derler ki:

---

12 Kuzen kardeş olarak kabul ediliyor.

Kāma tarafından kışkırtılan bir kadın bir erkeğe
yanaşabilir,
Cezbedilen adam onunla sevişmezse mutlaka cehenneme
gider.

Bunu kabul eden biri yasak olan bir kadını nasıl geri çevire-
bilir ki? O yüzden aşkımı geri çevirme:

Eski zamanlarda Krishna'nın ağabeyinin karısı olan
Rukmini'ye âşık olup Kāma'nın ölçüsünü aştığı
iştirilmedi mi?

Brahma¹³ bile Kāma tarafından kışkırtılıp kendi kızına
şehvet duydu,
O bugün bile cennette büyüleyici biçimiyle parlayarak
durur.

Evlenirken Şiva bile kendisine yanaşan Parvatī'yi görünce
Tohumunu saçtı ve ondan Bālakhilyalar doğdu.

Kadının her türlü ısrarına rağmen budala oğlan onunla
sevişmeyince kadın çığlık atmış: İmdat, imdat, tecavüze uğ-
radım! Onun çığlığına kocası ve hizmetçiler ne oluyor diye-
rek koşup gelmişler.

Papağan sormuş: Brāhman nasıl kurtuldu acaba? İşte size
bir soru ve cevabı da şu: Korkan Brāhman Rambikhā'nın
ayaklarına kapanmış: Hanımefendiciğim, canımı kurtar,
istediğini yapacağım. Bunun üzerine kadın yatağın altına
biraz süt ve pirinç serpiştirmiş, hemen yanına da bir ateş ya-
kıvermiş. Oraya gelmiş olan kocasına demiş ki: O kolera
olmuş, o yüzden çığlık attım. Budala kocasına dökülmüş süt
ve pirinçleri göstermiş, adam da onlara bakmış, sonra çekip
gitmiş. O gittikten sonra kadın Brāhman'la istediği gibi bir
güzel sevişmiş. Oğlan bu şekilde bir ay evde kalmış, sonra
iyileştiğini öne sürerek gitmiş.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī yine yatağına gitmiş.

---

13 Brahma için onun bir adı olan Virançi sözcüğü kullanılmıştır.

12. Masal

Ertesi gün papağan dışarı çıkmak üzere olan Prabhāvatī'ye demiş ki: Bir buhran anında ne söyleyeceğini biliyor musun? Mesela Şobhikā akasya ağacına tırmanan âşığına ne dedi?

Nalanda köyünde çok zengin bir çömlekçi yaşarmış. Karısı Şobhikā erkeklere düşkün, çok iffetsiz bir kadıymış. Kocasını ne zaman evden ayırılsa o hemen bir erkekle evde oynamaya başlarmış. Bir gün kocası eve geldiğinde onu bu hâlde yakalamış. Papağan sormuş: Ona ne olmuş acaba? Sonra anlatmaya devam etmiş:

Kocasının eve geldiğini anlar anlamaz Şobhikā âşığına demiş ki: Şu akasya ağacına tırman. Adam tam denileni yapıp ağaca tırmanırken üzerindeki tek parça elbise aşağıya düşmüş. Adam ağacın tepesinde çıplak hâlde kalakalmış.

Çömlekçi ağacın tepesindeki çıplak adamı görünce sormuş: Bu da ne böyle? Karısı şöyle cevap vermiş: Onu düşmanları kovalıyordu; aceleyle akasya ağacına tırmandı, o sırada üzerindeki Dhotī'yi¹⁴ aşağıya düşürdü.

Şobhikā'nın kocası adamı ağaçtan aşağı yavaş yavaş indirmiş ve evine göndermiş, iş pişirmekten yorgun düşen kadın da gülmüş.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

13. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī sorunca papağan cevap vermiş: Hanımım, gidip eğlenin ve kayda değer bir cevap verin, tıpkı kir içinde kalan Rācikā'nın akşam yemeğini bekleyen kocasına söylediği gibi.

---

¹⁴ Bir ucu iki bacağın arasından geçirilip arkada düğümlenerek belden aşağısını örten tek parça kumaş.

Nāgapura adlı bir yer varmış. Orada bir tüccar yaşarmış. Onun Rācikā adlı görünüşü güzel ama davranışı kötü bir karısı varmış. Kocasının başka bir adamla ilişkisi olduğunu bilmiyormuş.

Bir seferinde kocasının akşam yemeğine oturmakta olduğu bir sırada Rācikā yoldan geçmekte olan âşığını görmüş. Adam ona bir işaret çakmış, kadın evde hiç ghī yağı kalmamış diyerek hemen ayağa kalkmış. Kocasından biraz para almış, ghī yağı alma bahanesiyle evden çıkmış ve uzun süre sevgilisiyle dışarıda kalmış. Kocasının aç ve sinirli hâlde evde beklemiş.

Soru şu ki kadın eve nasıl geldi? Cevap da şu: Kadın eve elleri, kolları, yüzü ve para kir içinde gelmiş. Gözleri öfkeden kızarmış olan kocası sormuş: Bu da nedir böyle? Kadın iç çekip ağlayarak demiş ki: Neden sinirleniyorsun, verdiğin para toz yığınının altına düştü, al bunu temizle.

Tüccar utanmış. Boynundaki şalıyla karısının üstünü başını silmiş, onu tatlı sözlerle yatıştırmaya çalışmış.

Bu hikâyeyi dinledikten sonra Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

14. Masal

Ertesi gün papağan Prabhāvatī tam dışarı çıkacakken demiş ki: Ey güzel gözlü, başka bir adamla aşk yapacaksan yap, tamam. Fakat kocan geldiğinde sen de Dhanaşrī gibi ne diyeceğini bilmelisin.

Yuvarlak kalçalı güzel kadın sormuş: Bu nasıl olmuş? Şöyle anlatılmış:

Padmāvatī şehrinde Dhanapāla adlı bir tüccar yaşarmış. Onun canından çok sevdiği karısının adı Dhanaşrī imiş. Bu çift birbirlerine karşılıklı olarak sevgi beslerlermiş.

Bir gün tüccar karısına da danıştıktan sonra parasını alıp şehir dışına çıkmış. O gittikten sonra Dhanaşrī evde tek

başına kalmış ve yaşam isteğini yitirmiş. Yemeden içmeden kesilmiş, kadınlarla dedikodu bile yapamaz olmuş. Yıkanmamış, süslenmemiş, âdeta kendisine yabancılaşmış.

Zaman geçmiş ve ilkbahar gelmiş. Mevsimlerin kralı dünya tahtına oturmaya güney esintilerinin yardımıyla gelmiş. Guguk kuşlarının ötüşleri, arıların vızıltıları ve yaseminlerin hoş kokuları onun habercisiymiş. Bu mevsim en mazbutların bile akıllarını çelen bir mevsimdir.

Bahar bayramı başladığında evinin terasından şehirdeki eğlenceye gözü takılan Dhanaşrî kendi gençlik ve güzelliğine lanet okumuş. Onun hissettiklerini anlayan bir kız arkadaşı ona demiş ki: Güzelim, gençlik ve güzelliğini boşa geçirme. Çünkü:

Ey güzel bacaklı kız, ilkbahar yeryüzünde sesleniyor,
Guguk kuşunun şarkısı Kāma'nın krallığının ilanıdır,
Âşıklar gururlarını bırakarak sevgililerinden zevk alsın,
Zira bu dünyada gençlik geçici, hayat uçup gidicidir.

O yüzden sen de gençliğinin gereğini yerine getirmelisin. Dhanaşrî demiş ki: Artık daha fazla bekleyemeyeceğim, ne yapacaksan yap. Bunun üzerine kız arkadaşı bir başka erkek bulmuş. Adam Dhanaşrî'nin delicesine âşık olduğunu görünce kocaları uzakta olan kadınlar tarafından âdet olarak örülen tek parça saç örgüsünü bir gece kesip atıvermiş.

Dhanaşrî'nin kocası şehir dışından geri dönmüş. Papağan demiş ki: Soru şu ki kadın şimdi ne yapacak? Sonra da cevabı söylemiş:

Dhanapāla kapıda görününce Dhanaşrî hemen ne yapması gerektiğini düşünmüş. Kadın demiş ki: Efendim, ben her şeyi ayarlayana kadar kapıda bekler misin? Adam beklemiş, kadın içeri girmiş, ev tanrıçasına dua okumuş ve kesilmiş saç örgüsünü tanrıçanın önüne koymuş. Adamı içeri alan kadın onu sunu pastasıyla karşılamış ve demiş ki: Kocacığım, haydi ev tanrıçamıza tapınalım.

Adam rapınıırken kesilmiş saç örgüsünü görmüş. Sormuş: Bu nedir? Kadın da şöyle demiş: Ben bir söz verdim, kocam geldiğinde tanrıçanın önünde örgülü saçlarımı kesecektim. İşte onu gerçekleştirdim şimdi. Aptal adam tanrıçanın önünde eğilmiş ve karısını övmüş.

Bu hikâyeyi dinledikten sonra Prabhāvatī yeniden uykuya çekilmiş.

15. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī evden ayrılacakken papağan görmüş ve demiş ki: Acele et bakalım, tabii Şriyādevī'nin halhalleri çalındığında ne söylediğini biliyorsan.

Şālipura şehrinde Şāliga adlı bir tüccar yaşarmış. Onun karısı Cayikā imiş. Onların Gunākara adlı bir çocukları varmış, onun karısı Şriyādevī imiş. Bu kadının Subuddhi adlı bir başka tüccarla aşk ilişkisi varmış. Kadının adı çıktığı hâlde kocası başkasıyla yaşadığı aşkla ilgili dedikodulara aldırmış etmezmiş. Derler ki:

Sevenler hak ararlar, sevmeyenler hata ararlar,
İkisi arasındakiler de her ikisini de ararlar.
Akıllı bile olsa âşık erkek kendini kontrol edemez,
Diğerleri kadınların avuçlarında tuttukları su gibidir.

Bir seferinde Şriyādevī başka bir adamla uyurken kayın-pederi ayağından halhalını çalmış. Kadın olan bitenin farkına varmış, kocasına gitmek için âşığını göndermiş, sonra yatağa geçmiş. Adamı uykudan uyandırıp şöyle söylemiş: Baban halhalımı çaldı. Böyle çirkin bir hareket görmedim; kayınpeder gelininin ayağından halhalını alıyor.

Gunākara demiş ki: Onu sabahleyin babamdan alır sana geri veririm. Ertesi gün babasını azarlamış ve ona halhalı sormuş. Babası demiş ki: Onu başka bir adamla uyurken gördüm, halhalını o yüzden aldım.

Şriyādevī kızmış ve demiş ki: Ben oğlunla uyuyordum. Bunu ispatlayabilirim. Şehrin kuzeyinde yaşayan bir Yaksha var. Onun bacaklarının arasından geçeceğim. Herkes bilir ki bunu ancak doğru söyleyenler yapabilir.

Baba kabul etmiş. Ahlaksız kadın gündüz vakti âşığının evine gitmiş ve ona şöyle demiş: Sevgilim, sabahleyin Yaksha'nın bacakları arasından geçerek bir sınav vereceğim. Oraya gelmeli, çıldırmış gibi görünmeli ve boynumu sıkmalısın.

Âşığın bunları söyleyen Şriyādevī eve dönmüş. Ertesi sabah şehrin önde gelenlerini pirinçler, çiçekler ve başka tören araç gereçleriyle Yaksha tapınağının önünde toplamış. Yakındaki gölde yıkanmış, Yaksha'ya tapınmak için tapınağa girmiş. Orada sevgilisi daha önce konuştukları gibi çıldırmış gibi yapıp boynunu sıkmaya başlamış.

Şriyādevī ah, bu da nedir böyle diyerek yeniden banyo yapıp arınmaya gitmiş, insanlar çılgın olduğuna inandıkları adamı yakalayıp oradan uzaklaştırmışlar. Yıkandıktan sonra dönen kadın Yaksha'ya yaklaşmış, ona çiçekler ve kokularla tapındıktan sonra herkesin duyacağı şekilde bağırmış: Ey efendi Yaksha, bana hayatta kocamdan ve şu çılgın adamdan başka dokunan olduysa senin bacaklarının arasından geçemeyeyim.

Kadın herkesin gözleri önünde Yaksha'nın bacakları arasından geçmiş. Yaksha kadının zekâsına hayranlık duyarak sessiz kalmış. Bütün herkes kadının iffetliliğini överek evine dönmüş.

Papağan devam etmiş: Sen de Şriyādevī gibi davranabileceksen git. Kuşu dinlyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

16. Masal

Ertesi gün evden ayrılmaya kalkışan Prabhāvatī demiş ki: Hey papağan, ben başka bir erkekle buluşmaya gidiyorum.

Kuş cevap vermiş: Ne diyorsan doğrudur. Bir kimse kalbinden geçenlere göre davranmalıdır. Bunu Mugdhikā gibi yapamayanlar çok üzülebilirler.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan anlatmaya başlamış: Vidişā adlı bir şehir varmış. Orada Canavallabha adlı bir tüccar yaşarmış. Karısı Mugdhikā çok inatçı ve şımarık biriymiş. Adam onun dışarılarda uyuduğunu, yani başka erkeklerle ilişkisi olduğunu utanarak akrabalarına anlatmış. Akrabaları bunu Mugdhikā'ya söylediklerinde kadın sertçe cevap vermiş: Bana çamur atıyor, asıl her zaman dışarılarda uyuyan kendisidir.

Akrabalar onları bir araya getirmişler ve bundan sonra her kim dışarıda uyursa o suçlu sayılacak diye karar almışlar. Bu anlaşmadan sonra Mugdhikā kocasını uyurken yalnız bırakıp dışarı çıkmış.

O gittikten sonra koca kapıyı arkadan sürgülemiş ve tekrar uyumaya gitmiş. Dışarıdaki randevusundan dönen kadın kapıyı açamamış, kuyuya bir taş atmış ve kapıda beklemeye başlamış.

Karısının kuyuya düştüğünü düşünen Canavallabha kapıyı açıp dışarı çıkmış. O esnada kadın içeri girip adamın arkasından kapıyı kapamış. Kapıyı kilitlemiş, sonra ah sevgilim diye yüksek sesle ağlamaya başlamış. Sırlarının herkes tarafından bilinmesinden korktukları için kadın adamı içeri almış. Evli çift bir daha birbirleri aleyhine konuşmamaya karar vermişler.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

17. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī gülerek başka bir adama gidip gitmemeyi sormuş, papağan da şöyle cevap vermiş: İçinden ne geçiyorsa onu yap. Zira:

Ayağını nereye koyduğuna dikkat et,
Suyu bir süzgeçten geçirip iç,
Sözcükleri gerçeğin mihengine vur,
Kendi kalbinin isteğine göre davran.

Ama soylu kadın, hislerine göre davrananlar doğacak sonuçlara katlanmak ve Brāhman Gunādhyā gibi konuşmak zorundadırlar.

Vişālā adlı bir şehir varmış. Orada Yāyacūka adlı bir Brāhman yaşarmış. Onun Pāhinī adlı çok güzel ve hoş bir karısı varmış. Oğulları babası tarafından uygun sırayla tam bir eğitime verilmiş olduğundan ana babasından ayrılarak başka bir ülkeye gitmiş. Cayati şehrinde kafasına göre yaşarken orada Gunādhyā adıyla tanınır olmuş. Arpa, ot ve benzeri şeylerin yetiştiği yerden bir öküz edinmiş.

Öküz Gunādhyā'yı her yerde takip ediyormuş. Bir gün hayvana koşum takımlarını bağlamış, gezgin bir tüccar kılığına bürünerek fahişe Madanā'nın yanına gitmiş. Genelev patroniçesine demiş ki: Öküzlerimiz üzerlerindeki yüklerle sabaha burada olurlar. Sonra eklemiş: Bugün onlara yem temin etmeye geldim. Onları zincirleyecek bir yer bulup geceyi orada geçirmeliyim.

Genelev patroniçesi öküzlerin taşıdığı malları merak ettiğinden Gunādhyā'yı içeri almış. O öküzü bir yere bağlamış, sonra kendisine banyo ve akşam yemeği sunan hayat kadını takip etmiş.

Tahrik olan Gunādhyā geceyi Madanā ile birlikte geçirmiş. Ertesi gün ilk o uyanmış, fahişenin altın kolyesini alarak kaçmış.

Gunādhyā gidince hizmetçi kızlardan biri uyanmış. Öküzün yerinde olmadığını görünce patroniçesini çağırıp sormuş: Hanımım, ne olmuş böyle? Ziyaretçinin kaçıp gittiğini anlayan genelev patroniçesi Madanā sessiz kalmayı tercih etmiş. Derler ki:

Akıllı kişi asla kaybettiği mal varlığını, kişisel kederini, Evdeki hatalarını, aldanış ve küçümsenmelerini açık etmemelidir.

Bir başka gün fahişe, kumarda kaybetmiş ve elinde işaret tebeşiri olan¹⁵ Gunādhyā'nın yolunu kesmiş. Adam hemen bir çare düşünmüş. Fahişe, fahişe diye bağırmaya başlamış. Kralın muhafızlarından korkan kadın bırakıp gitmiş. Adam fahişe diye bağırarak sessiz bir yere gelene kadar onu izlemiş. Sonra elindeki altın ziyneti vererek onu teskin etmiş.

İşler isteğine aykırı olduğunda tahammül edebilen,
Aynı zamanda onları kabul edebilen yolunu bulacak
Ve iyi insanlar tarafından asla suçlanmayacaktır.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

18. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī evi terk ederken papağan demiş ki: Gidin hanımım, başınızda hardal hırsızının gibi bir beyin varsa hiç hata yapmış olmayacaksınız.

Śubhasthāna adlı bir şehir varmış. Orada Daridra adlı bir tüccar yaşarmış. Evine hırsız girmiş. Onu hiçbir yerde bulamamışlar, çıka çıka bir hardal sapı yığınınından çıkmış. Muhafızlar onu o vaziyette tutuklamış, boynuna hardal sapsarı sarılı hâlde şehre götürmüşler. Soru şu ki o kendisini görevlilerin ellerinden nasıl kurtarmış?

Cevap şöyle: Herkes kendisine sorduğunda hırsız şöyle söylüyormuş: Ah, bu hardalda da hiçbir şey yokmuş? Toplantıyı düzenlemiş olan kral sormuş: Sen ne demek istiyorsun? Hırsız cevaplamış: Her yıl yapılan kurban töreninde insanlar sorunlarından kurtulmak için avuçlarına beş hardal tanesi alırlar. Bugün bu geçerli olmadı. Çünkü hardal

15 Kumar oynarken sayı işaretlemek için kullanılan bir tebeşir olsa gerek.

sapları boğazıma dolandı ve beni bir mahkûm durumuna düşürdü.

Kral bu cevaba gülmüş ve hardal hırsızını serbest bırakmış. Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī de uyumaya gitmiş.

19. Masal

Prabhāvatī evden çıkmak üzereyken papağan seslenmiş: Ne istiyorsan onu yap güzelim, kocasını ve Svaçchandā'yı kurtaran Santikā gibi becerikli biriysen tabii.

Karahada diye bir şehir varmış. Orayı adını tam yansıtan Kral Gunapriya¹⁶ yönetirmiş. Aynı şehirde Sodhaka adlı bir tüccar ve kocasına çok bağlı olan karısı Santikā da yaşarlarmış.

Orada başka bir tüccar daha yaşarmış ama onun karısı Svaçchandā zina yapan biriymiş. Her zaman Sodhaka'ya asılırmış ama adam onun arzularına karşılık vermezmiş. Bir seferinde adam tapınmak için Yaksha Manoratha tapınağına gitmiş. Svaçchandā onu takip etmiş, onunla sevişebilmek için cilveli hareketlerle baştan çıkarmaya çalışmış. Ne demişler:

Erkek erdem yolunda tutkularına gem vurur,
Utanç duygusuyla, edebiyle dururken,
Gelir bir serkeş güzel, onun kalbine dolar,
Kaşlardan çıkan ok gibi karanlık bakışları
Onun bütün dayanıklılığını parçalara ayırır.

Seviştiklerini gören krallık muhafızları onları tutuklamak için tapınağın çevresini sarmışlar. Ancak kocasının suçsuz olduğunu bilen Şantikā geceleyin tapınağa gitmiş ve yüksek sesle davul çalmaya başlamış. Kadın muhafızlara demiş ki: Bütün gün oruç tuttum, Yaksha'yı görmezsem orucumu bozamam. Alın size para, bırakın içeri gireyim.

---

16 Erdem seven, yetenek seven.

Muhafızlar Śantikā'nın istediğini yapmışlar. Kadın içeride Svaçchandā gibi giyinmiş, kendisi içeride kalmış, kadını dışarı göndermiş. Sabahleyin muhafızlar tüccarı kendi karısıyla birlikte görünce çok utanmışlar.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

20. Masal

Ertesi gün papağan Prabhāvatī'ye şöyle demiş: Ey süslü hanımım, istiyorsan âşığına git, Kālikā gibi koca aldatmanın harika yöntemini biliyorsan tabii.

Sābhramati Nehri kenarında Śankhapura adlı bir yer varmış. Orada Sūra adlı zengin bir çiftçi yaşıyormuş. Karısı Kālikā iffetsiz ve kurnaz bir kadınmış. Nehrin öbür yakasındaki Siddheşvarapura'dan bir Brāhman ile aşk yaşıyormuş.

Kālikā komşusu olan ve çöpçatanlık yapan bir kadının yardımıyla geceleri kendisine delicesine âşık olan Brāhman'a gidermiş. Çiftçi kocası bir gün durumu öğrenmek istemiş. Ne olup bitiyor diye çıktığında karısının nehrin karşı kıyısından geldiğini görmüş.

Kālikā her zamanki gibi bir toprak testinin¹⁷ yardımıyla nehri geçip gelmişmiş. O anda testi suyla doldurmuş, sonra yıkanmak ve komşusunun evindeki tanrıça heykelini süslemek için kullanmış. Kendisini bir işaretle uyarmakta olan çöpçatan kadına da şöyle söylemiş: Bacım, sen bana bu Tanrıça Siddheşvarī'yi yıkamazsan kocan beş gün içinde ölecek demiştin ya, işte artık sözün yerine gelir de kocam uzun yıllar yaşar.

Komşu kadın elbette diye cevap vermiş, Kālikā'nın kocası içi rahatlamış olarak sessizce oradan uzaklaşmış.

Bunu dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

17 Boş testiler suya batmamak için kullanılıyor olsa gerek.

21. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī sorunca papağan konuşmuş: Gidin hanımım gidin, eğer sizin de Mandodarī gibi her durumda yardımınıza koşacak bir zekânız varsa. Kadın sormuş: O hikâye de nedir? Papağan anlatmaya başlamış:

Pratishthana adlı bir şehir varmış. Oranın kralı Hemaprabha imiş. Vezirinin adı Şrutişīla imiş. Tüccarlar birliğinin başkanı Yashodhara orada yaşarmış. Onun karısı Mohinī imiş. Kızları Mandodarī'yi Pratishthana'ya Kantipuri'den gelmiş bir tüccar olan Şrivatsa ile evlendirmişler.

Mandodarī ve kocası hep başkalarıyla birlikte olan bir çiftmişler. Kadın sürekli olarak komşusunun tanıştırdığı bir prensle birlikte gecelermiş. Bu komşusu kadın çirkin dişleri olan, Damshtṛākarālā adlı değersiz bir çöpçatanmış. Mandodarī hamile kalmış, iştahının çok arttığı bir zamanda kralın evcil hayvanı olan tavus kuşunu öldürüp yemiş.

Kral akşam yemeklerinde tavus kuşunun kendisine eşlik etmesine alışkındı. Akşam yemeği zamanı kuşun ortada görünmemesi üzerine kral davul çaldirarak ilanlarla onun yerini bulmaya çalışmış. Fahişe çöpçatan kadın çıkagelmiş ve elini davulun üzerine koymuş.

Fahişe açlıktan iştahı kabarmış bir hamilenin tavus kuşunu yediğini söylemiş. Sonra hamile Mandodarī'ye sorulmuş, o da evine gelmiş olan diğer kadını saygıyla kabul etmiş. Derler ki:

Bir insan için geliştirilmesi gereken sekiz nitelik vardır:
Kızlarla tatlı tatlı flört etme, soylulara saygı,
Düşman karşısında cesaret, yaşlılara hürmet,
Âlimlerin sözünü dinleme, gururla tören yapma,
İyiyle iyi, alçakla alçak olma.

Mandodarī tavus kuşu hakkında olup bitenleri kalles fahişeye anlatmış. Derler ki:

Kaypak kimselere güvenme, hatta güvenilir kişilere bile;
Çünkü ikinciye olan güven kişiyi bütünüyle yıkar.
Kişi bazı sırları eşinden, dostundan, oğlundan bile saklar;
Akıllı kişi çok talep ve ciddi düşünceden sonra sırrını açar.

Ayrıca:

Bu dünyada düşmanların içten sözleri bile dikkatle
tartılmalıdır,
Nasıl olsa yakalanacak geyik avcı neden şarkı
söylemiyor der mi?

Kirata'da¹⁸ bile derler ki:

Hile yapana karşı hile yapmayan budalaların sonu
felakettir;
Çünkü alçaklar vücuda saplanan keskin oklar gibidir,
Yaptıkları karşılıksız ve tamamlanmamış olarak kalır.

Tüm ayrıntıları öğrenen fahişe onları vezire bildirmiş. O da
krala bildirmiş. Kral dikkatle düşünmüş:

Hemen neticeye varma, görmediğin şeylere inanma,
Yapabiliyorsan doğruyu ve yanlışlı ölçüp biç.

Kral düşünmeye devam etmiş: Bu adam şehrin baş tüccarı.
Gelini asla böyle bir şey yapmaz. Doğrudan kanıt bırakıp
kendini gülünç duruma düşürmez.

Vezir bunları fahişeye söylemiş. Kadın gizlice dinleyip
tutuklasın diye veziri bir sandığın içine saklayarak sandığı
Mandodari'nin evine göndermiş. Sonra kendisi de oraya gi-
dip kıza demiş ki: Sevgili dostum, şu tavus kuşunu yediğin
için sana hayranlık duyuyorum. Zira derler ki:

Tavus kuşu, bıldırcın, keklik, kara antilop, geyik, karaca,
Gergedan ve kaplumbağa en güzel yiyeceklerdir.

---

18 Şair Bharavi'nin *Kiratārcunīya* adlı eseri.

Sonra kadın Mandodarī'den olan bitenleri bir kez daha anlatmasını istemiş ve anlatacaklarını duysun diye de vezirin içinde saklı olduğu sandığı eliyle tıkırdatmış.

Papağan sormuş: Tüccarın kızı, babası, kayınpederi bu kötü durumdan nasıl kurtulmuş acaba? Derler ki:

Aşâğılık kişilerle birlik olmaktan asla bir iyilik çıkmaz,
Çünkü her zaman yaptıkları gibi sadece kötü davranırlar.

Aşâğılık kişiler her şeyi berbat ederler, kimseye faydaları
olmaz,
Farenin yeteneği tahılı korumak değildir, o çalar ve yalan
söyler.

Kötülerle birlik olmak iyilere sadece yaşamlarını
kaybettirir,
Tıpkı öğütme taşlarının arasındaki susam tohumları gibi.

Fahişe sandığı tıklatırken tüccarın kızı dikkatli konuşmuş: Anneciğim, yaptıklarımı geceleyin yaptım, sonra gece bitti ve uyandım. Başka da bir şey görmedim. Gördüğüm rüya böyleydi anneciğim, söyler misiniz bunu nasıl yorumlayabiliriz?

Bu konuşmaları duyan vezir kapağı açıp sandıktan çıkmış. Tüccarın kızını kutlamış, fahişeyi sürgün etmiş.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

22. Masal

Prabhāvatī'nin yeniden sorusu üzerine papağan demiş ki: Gidin hanımım, Mādhukā'nın verdiği cevap gibisini verebilecekseniz gidin.

Prabhāvatī sormuş: O nasıl olmuş? Kuş anlatmış:

Dambhila köyünde yaşayan Sodhāka adlı bir çiftçi varmış. Karısının adı Mādhukā imiş. Her gün kocasına yemek olarak pilav götürüyormuş. Yolda bir yerlerden gelmiş olan

Sūrapāla adlı bir adamla eğleniyormuş. Bir gün âşığıyla eğlenirken yemeği yola bırakmış, Mūladeva adlı bir hırsız çıkagelip yemeğin içine deve biçimli küçük bir şişe koymuş.

Mādhukā gelmiş, yemek kabını hiç açmadan alıp götürmüş. Kocası deve biçimli şişeyi görünce bunun yemeğin içinde ne aradığını sormuş. Kadın hemen bir cevap uydurmuş: Efendim, dün gece bir rüya gördüm, dişi bir deve sizi yiyordu. Bu felaketi önlemek için bunu yaptım. Yemeğinizi huzur içinde yiyin, bütün kötülükler savuşturulmuş olacak.

Mādhukā'nın sözlerini duyan aptal adam deve biçimli şişeyi göre göre yemeğini bir güzel yemiş. Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

23. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī'nin kız arkadaşları onu dışarı çıkıp âşığıyla buluşması için teşvik etmişler:

Ter damlaları oluştuğunda göğüsteki sandal tozunu
yıkarak gider,
Aşk yarışında inilti arasında halhallerin sesi
duyulmazsa eğer;
Aşk hareketleri uyumla ve süratle ortaya çıktığında
derim ki,
Geriye kalan sadece doğanın yolunda aşkın gerçek
zevkidir dostum.

Keza:

Aşk uğruna riske girmeyenler için yaşam boştur,
Derler ki bir kimseye sadece aşk en büyük zevki verir.
Sağlık, mutluluk, zevk, keyif, zenginlik,
Âşık olmadıkça bunların hepsi boştur.

Ve derler ki:

Aynada kendisini muhteşem gören kadının gözleri büyür,
Parvatî Şiva'ya gitmek için sabırsızlanır;
Kadınların mücevherleri âşıklarının bakışları içindir.¹⁹

Papağan demiş ki:

Ey kral, tatlı konuşan insan bulmak her zaman kolaydır,
Acı konuşan ve dinleyen erdemli kişileri bulmaksa
zordur.²⁰

Papağan devam etmiş: Size ve bu uzman kadınlara ne yapılması veya ne yapılmaması gerektiğini söylememe lüzum yok. Ama önce şu hayat kadınının hikâyesini dinleyin, sonra acele edip etmemeye karar verin.

Padmāvati adlı bir şehir varmış. Sokakları değerli taşlarla öylesine bezeliymiş ve Güneş ışığında öylesine parlarmış ki herkes bu mücevherlerin yeryüzüne göksel yılan Şesha'nın başından düştüğünü zannedermiş.

Bu şehrin kralının adı Sudarşana imiş. Kral Bali ve Kuşa zenginlik ve hayırseverlikte, Tanrı Hari ve Şaşi de savaş bilimi ve sevilen biri olmakta onu geçemezlermiş. O halkının gerçek bir koruyucusuymuş, onun krallığında kusurlar gün ışığının karanlığı yok etmesi gibi yok olup gitmişler. Onun karısının adı Şringārasundarī imiş. O kocası kralla oynaya eğlene vakit geçirirken yaz mevsimi gelip çatmış:

Güneş yakıcı, rüzgâr sıcak, günler uzun, katlanmak zor,
Yaz böyledir işte sevgilim, her şey acımasızlaşır gider.

Yaz mevsimi sandal merhemi kullanmayı, serin ve temiz,
Tatlı ve leziz su içmeyi engellemekten başka bir işe
yaramaz.

Yaz mevsimi akşamleyin sandal merhemi sürenleri,
Geceleyin yıkananları, yelpazelenenleri kendisine
köle yapar.

¹⁹ Kalidāsa'nın *Kumarasambhava* adlı eserinden (7, 22) alıntı.

²⁰ *Hitopadeśa*, *Mahābhārata* gibi eserlerde sıkça kullanılan bir deyiş.

İşte böyle bir yaz günü Çandra adlı tüccar evinin terasında karısı Prabhāvatī ile birlikte oturmaktaymış. İnatçı ışınlarına rağmen gökte asılı kalamayan Güneş batı denizinden batmaktaymış. Derler ki:

Binlerce ışını, parıltısı Güneş'in batmasını
engelleyemiyorsa
Kader tersine döndüğünde ortaya çıkanlar nasıl
engellenir ki?

Güneş'in ışıkları kaybolmuş, geriye sadece bir kızılık kalmış. Güneş'in küresi akşam perisinin elinden düşmüş bir mercan gibiymiş. Bu esnada Ay doğu tepelerinin üstünde doğmuş, düşmanları öldüren savaşçılar gibi ışınlarıyla karanlığı dağıtıyormuş. Ay akşam karanlığında parlayan bir kandil gibi ya da akşam perisinin kucağında duran siyah benekli bir disk gibiymiş.

Tüccar böyle akşamlarda karısıyla sevişirmiş, zaman geçmiş ve bir oğulları olmuş. Onun adı Rāma imiş. Babası ona çok iyi bir eğitim verdirmiş. Annesi Çandra'ya demiş ki: Sadece tek bir çocuğum var, bu yüzden çok üzgünüm.

Çandra cevap vermiş: Tek çocuk senin için iyidir, çünkü derler ki:

Akıllı, tatlı, cömert, ciddi, becerikli ve erdemli,
Böyle olduktan sonra tek bir çocuk yeterlidir.

Çünkü:

Üzüntü ve keder verdikten sonra çok çocuğun ne kıymeti
var?

Aileye yardım eden, ona değer kazandıran tek bir çocuk
daha iyidir.

Bunları söyledikten sonra tüccar hayat kadını Dhūrtamāyā'yı çağırtmış ve ona demiş ki: Oğlumu bilinmezlikler ve kadınların aldatmaları konusunda eğitirsen sana bin altın veririm.

Genelev patroniçesi olan hayat kadını onun isteğini kabul etmiş. Tüccar Rāma'yı tanıkların huzurunda ona teslim etmiş ve şöyle bir şart koşmuş: Oğlumu tek bir fahişe dahi aldatacak olursa senden iki misli altın alırım. Dhūrtamāyā kabul etmiş, yazılı bir sözleşme yapmışlar, Çandra oğlanı geneleve göndermiş.

Rāma Dhūrtamāyā ile birlikte fahişelerin çeşitli becerileri üzerinde çalışmaya başlamış. Bunlar etkili hayat kadını konuşmaları, verilen sahte sözler, dolambaçlı yollar, kibar yalvarmalar, yalandan gözyaşı dökme ve kahkaha atma biçimleri, hiçbir anlamı olmayan yapay kederlenme ve neşelenme çeşitleriymiş. Keza bu baştan çıkarıcıların sahte ilgi ve samimiyetlerini, ölçülü mutluluk ve kederlerini, erdemlilik ve günahkârlıklarını ve tüm hile tekniklerini âşıklarına uygulamaları gözler önündeymiş. Zira dudak ve el, yanak ve karın, göbek deliği ve birleşme tüm kadınlarda aynıdır ama her birinin kalbi kendine özgüdür.

Oğlan hayat kadınından tüm dersleri aldıktan sonra kadın sözleşildiği gibi onu babasına geri vermiş. Sonra oğlan ticaret yapmak için babasının emriyle Suvarnavdīpa'ya gönderilmiş.

Suvarnavdīpa'da Kalāvati adlı bir fahişe varmış. Oğlan onunla bir yıl geçirmiş. Kadın ona bütün bildiklerini sergiledikten sonra oğlan demiş ki: Bana özel bir şey göster. Bunları kız kardeşim bile biliyor. Bütün fahişelik sanatını konuşturmuş olan Kalāvati onun zenginliğini sömüremeyeceğini anlayınca olan biteni annesine anlatmış. Annesi onun hamisi imiş. Anne demiş ki: Bu kesinlikle bir fahişenin evladı olmalı. Onun parasını bu yolla çekemezsin, bunun için başka bir yöntem uygulamak lazım. O eve dönmek istediğinde ve senden izin istediğinde şöyle söyle: Ben de seninle birlikte geliyorum. Beni de götürmezsen kendimi öldürürüm. Sonra kendini kuyuya at. Bu onun her şeyini sana vermesinin yoludur.

Kalāvātī demiş ki: Anne, öleceksem paranın ne kıymeti var? Derler ki:

Bir kimse asla Dharma'yı ihlal ederek, düşmana boyun eğdirerek,
Zorluklara katlanarak para kazanmamalıdır, bu sıkıntıya değmez.

Anne cevap vermiş: Böyle konuşma kızım, para yaşam kuratabildiği gibi ölüme de götürebilir. Derler ki:

Çaba göstermeden hiçbir şey elde edilmez,
Cesaret eden kişi işlerinde en iyi sonucu alır.

Balıkçıların canlıların boğazını delip öldürmeleri gibi
Kimse zorlu işlere girmeden talihini değiştiremez.

İşleri düz ya da pürüzlü yapan, küçük ya da büyük
görülmeyi sağlayan,
İnsanları lütfeden veya dilenen hâline getiren talihten başkası değildir.

Korkma. Ben kuyunun içine bir ağ gereceğim.

Annesini dinleyen Kalāvātī söylediklerini yerine getirmiş, Rāma ona bütün servetini vermiş. Milyonlarca paraya denk gelen zenginliği iç eden kadın oğlanı rezil bir hâlde bırakıp gitmiş. Derler ki:

Fahişeler erkeklerle sadece para için sevişirler, sevenleri
hep kandırırlar,
Onlardan uzak durmak gerekir, zira onlar kendilerini bile sevmezler.

Hem parasını hem de itibarını kaybeden Rāma bindiği başka birine ait bir gemiyle eve dönmüş. Elinde avucunda hiçbir şey kalmamış biricik oğlunu gören Çandra ağlamaya başlamış. Oğluna bu hâl nasıl geldiğini sormuş. Oğlan o kadar utanıyormuş ki durumu ancak ailenin danışmanı aracılığıyla anlatabilmiş.

Baba demiş ki: Üzülme oğlum, varlık da yokluk da insanlar içindir. Derler ki:

Ey fillerin efendisi, süründen ayrı, gözlerini kapatmış,
neden keder içindesin?

Verileni ye ve iç, çünkü varlığı ve yokluğu getiren talihten
başkası değildir.

Yüksek fikirli kişi için gelip geçici zenginliğin
ne anlamı var?

Kaybı kederden başka bir şey değildir, varlığı da sadece
neşe verir.

Oğlunu bu sözlerle rahatlatan tüccar Dhūrtamāyā'nın yanına gitmiş. Ona demiş ki: Şaşkınlık veren bir durum oldu. Senin tarafından iyice eğitilmiş olduğu hâlde oğlum bütün servetini kaybetmiş olarak geri geldi.

Hayat kadını şöyle söylemiş: Kim kadınlar tarafından kandırılmamıştır ki? Derler ki:

Kim zengin olmaktan gurur duymaz ki? Kim zevk ararken
sıkıntı çekmez?

Kadınlar tarafından kandırılmayan var mıdır? Kralların
bu dünyada sevdikleri

Var mıdır? Ölümden muaf olana rastlanır mı? Hangi
dilenciye saygı duyulur?

Kötülerin arasına düşüp de oradan sağ ve esen çıkan
olmuş mudur?

Dişi biçime girip dağlarda ve kesif ormanlarda,
Hırsız Kāma Vishnu'yu, Şiva'yı, tanrıyı ve insanı
utandırdı.

Şimdi oğlunla beni başka bir gemiye bindir ve oraya gönder.
Hayat kadını eklemiş: Derler ki:

Sana yapılanları yapmalısın, sana vurdularsa sen de
onlara vurmalsın,

Kanadımdaki tüyü yolarlarsa ben de onların saçını başını
yolarım.

Sana daha önce söylemiştim, oğlun bir kadın tarafından aldatılırsa o benim sorumluluğumdadır. Derler ki:

Kutsal dağların, bölge fillerinin,²¹ kaplumbağa ve yılanın
Desteklediği yeryüzünü terk etmek mümkündür.
Fakat bir kimsenin saf bir kalple verdiği sözden
caymaması,
Zamanın sonuna kadar bunu tutması şarttır.

Ayrıca:

Söylediklerinin, yaptıklarının anlamını bilmek cesurların
işidir,
Onlar söylediklerinden ve yaptıklarından asla caymazlar
evladım!

Tüccar yaşlı kadını oğluyla beraber hemen Suvarnadvī-
pa'ya göndermiş. Oradaki insanların hepsi genç oğlanı ye-
niden gördüklerine sevinmişler. En sıcak karşılayan Kalāvatī
imış, onu nezaketle davet etmiş. Öyle ağırlanmış ki oğlan
onun elinden bile yemeye başlamış. Kadın onu bir kez daha
parasını iç edecek kıvama getirmiş. Soru şu: Hayat kadını
Dhūrtamāyā bu durumda ne yapmış?

Prabhāvatī demiş ki: Bilmiyorum papağan, sen söyle.

Kuş cevap vermiş: Pekâlâ, bu gece dışarı gitmeyeceksen
söyleyeyim. Kadın gitmeyeceğim deyince papağan konuş-
masına devam etmiş:

Dhūrtamāyā kast dışı biri gibi giyinmiş, her yerde
Rāma'nın parasını kapalı fahişeyi arıyor gibi görünmüş. Bir
gün onu Kalāvatī ile yatağın üstünde otururken görmüş.
Oğlan da onu kapıda görmüş. Daha önce kararlaştırdıkları
şekilde sanki ona saldırır gibi aniden üzerine sıçramış. Onu
bu hâlde gören Kalāvatī doğrulmuş ve çılgılık atmış: Neler
oluyor?

---

21 Diggaca veya dikkarin. Göğün dört ya da sekiz bölgesinde durup yeryüzü-
nü desteklediklerine inanılan mitolojik filler.

Rāma fahişeye demiş ki: İyi kadın, bu benim annem. Onun parasını çalmıştım ve uzun zamandır da görmüyordum. Bu esnada Dhūrtamāyā eliyle onu çağırarak şöyle bağırmış: Efendi, uzun zaman sonra yakalandın işte. Bir fahişenin evindesin. Demek tüm paramı bu orospu için çalmışsın!

O evin avlusunda böyle lanet ederken Rāma da kast dışı biri gibi davranmış, kendisini onun ayakları dibine atmış. Bunu gören Kalāvati ve muhafızı yaşlı hayat kadınıni içeri almışlar. Ona sormuşlar: Ana, bu kimdir? Hangi kasttandır? Sen kimsin?

Dhūrtamāyā cevap vermiş: Ben Padmāvati şehrinin kralı Sudarshan'ın sarayında şarkıcıyım. Bu oğlan paramı çalıp buraya geldi, o parayı da sizin aldığınızı biliyorum. Şimdi benimle birlikte kralın yanına gidecek.

Kalāvati ve muhafızı Dhūrtamāyā'nın ayaklarına sarılmışlar. Buyurun paranızı diyerek yalvarmışlar. Kadın demiş ki: Onu burada almayacağım, bu ev özel bir yer, parayı kralı haberdar ederek alacağım.

Fahişenin annesi korkmuş. Dhūrtamāyā'ya şöyle demiş: Bu benim kızımdır, lütfen onu koruyun. Nesiller boyu biriktirdiğimiz servetimizi alın ama bizi böylesi bir alçalmanın içine sokmayın.

Dhūrtamāyā kabul ediyorum deyince fahişe ve annesi onun elini ayağını öpmüşler. Yaşlı hayat kadını kendi parasının yanı sıra onların servetini de alarak oradan ayrılmış. Rāma ile birlikte gemiye binip memleketine dönmüş, orada büyük bir kutlama yapmış.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

24. Masal

Prabhāvatī ertesi gün yine papağana sormuş. Papağan da demiş ki: Gidin hanımım gidin, eğer sevgilisiyle birlik-

te yakalanmış ve kocası tarafından saçlarından kavranmış Saccanī'nin kocasına ne dediğini biliyorsanız.

Çandrapura şehrinde Sūrapāla adlı muhterem bir doğramacı yaşarmış. Karısı Saccanī başka erkeklere fazlasıyla düşkünmüş. Evlerinde pansiyoner olarak kalan Devaka adlı bir adamla hep yatarmış.

Bu durumu başkalarından duyan doğramacı bir bahane uydurup sabahleyin evden ayrılmış, akşam karanlığında geri gelip yatağın altına saklanmış. Karısı âşığıyla birlikte olacakken aşağıdan onun saçlarını yakalayıp asılmış.

Saccanī kendisini nasıl kurtarmış? Kocası saçlarına asıldığı sırada o âşığının yüzüne bakıp şöyle demiş: Sana kocam doğramacının evde olmadığını söylemişim. Gelecek olursa hakkında uygun bir karar verecektir. Geçmişte her ne kadar senin paranı çalmış olsa da herhâlde affedilmeyi bekler. O gelene kadar senin evine geleceğim ya da ikinizin karşılaşmasını bekleyeceğim. Bundan en ufak bir şüphem yok.

Prabhāvatī hikâyeyi dinledikten sonra uyumaya gitmiş.

25. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī tekrar randevusuna gidip gitmemeyi papağana sormuş. Papağan da şöyle söylemiş: İftiraya uğramış Şvetambara²² keşişinin nasıl tepki verdiğini biliyorosan gidebilirsin.

Çandrapurī adlı bir şehir varmış. Orada insanlar tarafından saygı gösterilen Siddhasena adlı bir Kshapanaka²³ yaşarmış. O şehre bir gün hep beyaz giyen bir Şvetambara keşişi gelmiş. Bu yeni gelen çok yetkin bir kişi olduğundan herkes ondan çok etkilenmiş. Onun etkisiyle bir bir müridi hâline gelmeye başlamışlar.

22 Caynizmin beyaz elbise giyen mezhebine mensup keşiş.

23 Caynizmin hiç elbise giymeyen, çıplak gezen mezhebine mensup keşiş.

Ona gösterilen saygıyı kaldıramayan Kshapanaka inziva yerine bir fahişe göndermiş. Sonra da etrafa bu keşişin kötü karakterli olduğu, fahişelerle gönül eğlendirdiği söylentisini yaymış. İnsanları çağırmış ve demiş ki: Bakın, gerçek cinsel perhiz yapan Kshapanaka'dır, Şvetambara ise azgın bir kişiden başkası değildir.

Bunun üzerine Şvetambara keşişi akşam olurken evinde kandilini yakmış. Çırılçıplak soyunmuş, fahişenin elinden tutup dışarı çıkmış. Bu defa fahişelerle gönül eğlendiren Şvetambara değil Kshapanaka'dır diye söylenti yön değiştirmiş. Hikâyeyi dinleyen Prabhavatī uyumaya gitmiş.

26. Masal

Ertesi gün kadın gidiyormuş ki papağan seslenmiş: Hanımım, kocası onu iki âşığıyla yakaladığında Ratnādevī'nin dediğini söylersen utanç içine düşmezsın.

Calauda adlı bir köy varmış. Orada Kshemarāca adlı cesur bir Kshatriya yaşarmış. Ratnādevi onun karısıymış. Köyün muhtarı Devasakhya imiş, onun oğlu da Dhavala adlı bir çocukmuş. Bunların her ikisi de birbirlerinden habersiz Ratnādevī'nin âşıklarıymışlar. Bir gün her ikisi de onun evindeyken Kshatriya çıkagelmiş. Sonra ne olmuş?

Kadının bir işareti üzerine köy muhtarı hızla kapının dışına çıkmış ve birini tehdit ediyormuş gibi parmağını sallamış. Kshatriya korkmuş. Oğlan da kapıdan çıkıp giderken karısına sormuş: Ne oluyor?

Ratnādevī gülerek demiş ki: Bunun oğlu senin evine sığındı ama ben onu babasına teslim etmedim. Çünkü:

İyi insanları koruyan Kshatriya'dır, tıpkı silah olarak kullanılan yay gibi,

Ne yapmaları gerekiyorsa onu yaparlar, sözcükler onlar için anlamsızdır.

Baba o yüzden böyle sinirle çıktı. Sen şimdi git ve oğlanı geri getir. Kocası denileni yapmış.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

27. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī yine papağana gidip gidemeyeceğini sormuş. Papağan demiş ki: Ey güzel bacaklı, Kāma tarafından kışkırtılanı kim durdurabilir ki? Aklını Mohinī gibi kullanabiliyorsan git!

Şankhapura adlı bir şehir varmış. Orada Arya adlı bir tüccar yaşarmış. Karısının adı Mohinī imiş. Ne zaman evden çıksa Kumukha adlı hırsızla aşk yaşarmış. Kocası da bunu bilirmiş. Çok çekingen olduğundan onu hep yanında tutmak ister, gitmesini engellemiş.

Bir gün Mohinī hırsıza demiş ki: Geceleyin kocamın yatağında olacağım ama ona sırtımı dönerek uyuyacağım. Gel ve benimle seviş.

Hırsız denileni yapmış ama koca yükselen erkek sesini fark etmiş. Bu anda acaba âşık nasıl kaçmış olabilir?

Tüccar karısına demiş ki: Kandil getir, bir hırsız var. Mohinī şöyle demiş: Onun kaçmasından korkuyorum, ben yakalarım, iyisi mi kandili sen getir.

Tüccar öyle yapmış. Mohinī âşığının kaçmasına göz yummuş. Kadın evin içinde bağlı duran köpeğin tasmağını ucundan tutmuş, yatıp bir elinde kandil, bir elinde sopayla gelen kocasını beklemiş. Adam demiş ki: Bu köpeğin tasmağı değil mi, burada neler oluyor?

Mohinī şöyle demiş: Köpek acıkmış, tasmağını yalayıp kemiriyormuş, tam buraya düşürmüş.

Tüccar bu cevap karşısında susup kalmış. Kadın iyice üstleyip kocasına demiş ki: Seni kötü mahluk, böyle kötü hareketler senin sonun olacak. Adam utanç içinde uykuya yatmış.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

28. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī'nin sorusu üzerine papağan konuşmuş: İnce belli, eğer Devikā'nın bir zamanlar âşığıyla birlik-teyken ne dediğini biliyorsan bu akşam git.

Kuhāda adlı büyük bir köy varmış. Orada Carasa adlı çok aptal bir ev sahibi yaşarmış. Karısı Devikā sürekli erkeklerle düşüp kalkarmış. Prabhākara adlı bir Brāhman ıssız bir yer olan bir tarlanın ortasındaki erik ağacının dibinde onunla sevişir dururmuş.

Carasa bu durumu başkalarından duymuş ve bizzat görmek için tarlaya gitmiş. Ağaca tırmanmış ve söylenenlerin ne olduğunu açıkça görmüş. Tünediği daldan bağırmış: Seni sürtük, uzun bir zaman sonra nihayet bugün seni yakaladım.

Papağan sormuş: Kadın ne söylemiş de kocasını ikna etmiş acaba? Prabhāvatī demiş ki: Bilmiyorum, sen söyle. Papağan şöyle demiş: Gitmezsen anlatırım. Kadın söz verince anlatmış:

Devikā demiş ki: Kocacığım, bu ağaç lanetlidir. Ona tırmanan kişi sevişen çiftler görüyor. Kocası demiş ki: Pekâlâ, sen çık bak bakalım. Kadın ağaca tırmanmış ve şöyle demiş: Seni alçak, uzun bir zaman önce bir kadınla yattığını görüyorum.

Aptal adam bu doğru galiba diyerek karısının gönlünü almış ve onu eve götürmüştü.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

29. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī gidip gitmemeyi sorunca papağan şöyle söylemiş: Hanımım, evinde sevgilisiyle yakalanan Sundarī gibi davranabilecekseniz gidin.

O nasıl olmuş?

Kuş anlatmış: Sīhūlī adlı bir köy varmış. Orada Mahādhana adlı bir tüccar varmış. Onun karısı Sundarī imiş. Onun Mohana adlı bir sevgilisi varmış. O adam sık sık evine gelir, onunla yatarmış. Bir seferinde yine böyle bir durumda aniden kocası çıkıp eve gelmiş. Kadın ne yapmış acaba?

Cevap şöyle: Kocasının gelmekte olduğunu gören kadın çıplak sevgilisini duvarda asılı hamağa oturtmuş. Kendisi de saç baş dağınık hâlde dışarı çıkmış ve uzaktan kocasına seslenmiş: Evde hamağın üzerinde oturan bir hayalet var. Git ve hemen ifrit kovucuları getir.

Budala Mahādhana ifrit kovucu getirmeye gittiğinde Sundarī eline bir meşale alıp sevgilisini evden çıkarmış. Kadın kocasına dönmesi için tekrar seslenmiş: Hayalet ateşi görünce korktu kaçtı.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

30. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī gideyim mi diye sorunca papağan şöyle demiş: Ben gitmenize karşı değilim, bir buhran durumunda Mūladeva gibi ne yapılacağını biliyorsanız gidin hanımım.

Yeryüzünün bir yerinde Bhūtavāsa adlı bir ölü yakma yeri varmış. Orada Karālā ve Uttāla adlı iki preta yaşarmış. Onların karıları Dhūnaprabhā ve Meghaprabhā imiş. Bir gün bunlar kimin karısının daha güzel olduğu konusunda tartışmaya tutuşmuşlar. Mūladeva adlı hırsıza danışmaya karar vermişler.

Hayaletler kollarından yakaladıkları Mūladeva'ya sormuşlar: Bu ikisinden hangisi daha güzel? Yalan söylersen seni öldürürüz. Dişi hayaletlerin ikisi de yaşlı, iğrenç ve gudubet tiplermiş. Doğruyu söylerse öldürülecekmiş. Bu durumda ne yapmış?

Hırsızların kralı şöyle cevap vermiş: Bu dünyada en güzel kişi bir kimsenin kendi eşidir. Bunun üzerine hayaletler onu serbest bırakmışlar.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyuyakalmış.

31. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī'nin sorusu üzerine papağan demiş ki: Güzel hanımım, git ve gönlünce eğlen, eğer sende tavşanın zekâsı varsa.

Madura ormanında Pingala adlı bir aslan varmış. Her gün birçok hayvan öldürürmüş. Buna bir son vermek için hayvanlar her gün içlerinden seçecekleri bir hayvanı ona göndermeyi kararlaştırmışlar.

Bir gün sıra tavşana gelmiş ama o yerinden kıpırdamamış. Diğer hayvanlar demişler ki: Git, yoksa aslan daha önce yaptığı gibi hepimizi katleder.

Tavşan demiş ki: Bundan böyle artık hiçbir hayvan gitmeyecek. Ve gidişini geciktirmiş. Akşam olurken çok yavaş hareketlerle aslanın karşısına çıkmış. Aslan onu kısıkvırak yakalayivermiş. Tavşan kendisini nasıl kurtarmış acaba? Cevap şöyle:

Tavşan aslana demiş ki: Efendimiz, diğer dört tavşanla birlikte size doğru geliyordum ki düşmanınız yolda bizi yakaladı. Bu yüzden geciktim.

Aslan gürlemiş: Neredeymiş bu düşman?

Kurnaz tavşan aslan Pingala'yı bir bahçeye götürmüş ve oradaki bir kuyuda kendi yansımasını göstermiş. Yansımayı gören budala aslan çok öfkelenmiş, suya atlayarak boğulup gitmiş.

Kaba güç değil zekâdır hanımım bir canlıyı güçlü yapan, Bak, koskoca bir aslanı bir tavşancık ölüme gönderdi.

Derler ki:

Okçunun fırlattığı ok bir insanı ya öldürür
ya da öldürmez,
Fakat vezirler kesinlikle kralı, devleti ve halkı yok
edebilirler.

Prabhāvatī hikâyeyi biraz düşündükten sonra uykuya
çekilmiş.

32. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī yeniden gidip gitmemeyi papağa-
na sormuş. Papağan demiş ki: İstedığınız yere gidin lotus
yüzlü hanımım, eğer buğday yerine çer çöp konulduğunda
Rācinī'nin nasıl konuştuğunu biliyorsanız.

Şāntipura adlı bir şehir varmış. Orada Mādhava adlı bir
tüccar yaşarmış. Onun karısı Mohinī imiş. Oğullarının adı
Sohada imiş. Onun karısı Rācinī çok güzel, akıllı ve eşini
aldatan bir kadınmış.

Rācinī'nin kayınvalidesi ona bir gümüş drama vermiş
ve pazara gidip buğday almasını söylemiş. Rācinī pazara git-
miş, tam alışveriş yaparken âşığını görmüş. Onu bir işaretle
yanına çağırmış, sonra da buğdayı bir bohçaya koyup ağzını
bağlayarak pazarda bırakmış ve âşığıyla çekip gitmiş.

Satıcı bohçadaki buğdayı boşaltıp yerine çer çöp doldur-
muş. Rācinī âşığıyla epeyce vakit geçirdikten sonra aceleyle
geri dönmüş, hiç açmadan bohçayı alıp eve gelmiş. Kayın-
valide bohçayı açıp bakınca buğday yerine çer çöp dolu ol-
duğunu görmüş. Sormuş: Bu da ne böyle? Rācinī şu cevabı
vermiş:

Anneciğim, tam pazara vardığımda verdiğin drama
elimden yere düştü. Ben de çer çöp ne varsa toplayıp bohça-
nın içine koydum. Yaşlı kadın çöpleri karıştırmış ama parayı
bulamamış ve hayal kırıklığına boğulmuş.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyuyakalmış.

33. Masal

Ertesi gün gitmeye kalkışan Prabhāvatī'nin sorusu üzerine papağan konuşmuş: Ne zararı var hanımım? Kocası geldiğinde oluşan buhran durumunda nasıl davranılacağını bilen çiçekçi kadın Rambhikā gibi davranabilecekseniz gidin!

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan anlatmaya başlamış:

Şankhapura şehrinde Şankara adlı zengin bir bahçıvan varmış. Karısı Rambikā sevişmeyi çok severmiş ve bunu kocasından çok da başkalarıyla yaptığından birçok sevgilisi varmış.

Bir gün Şankara'nın evinde ataların ruhu için bir tören düzenlenmiş. O gün Rambikā şehir meydanına çiçek satmaya gitmiş ve dört âşığını eve davet etmiş. Bunlardan biri köy muhtarı, biri bir tüccarın oğlu, biri muhafız ve biri de polis şefiymiş. Her birine ayrı ayrı erkenden evine gelmesini söylemiş. Hiçbiri diğerinin davet edildiğini bilmemiş.

Ertesi gün Şankara bahçeye gittiğinde banyo ve yemeği takiben sevişmek arzusuyla ilk tüccarın oğlu gelmiş. Fakat daha o banyo yaparken köy muhtarı kapıda görünmüş. Islak ve korku içindeki tüccar oğlu, Rambhikā tarafından tahıl saklamaya yarayan içi atık yağ tohumu kabuklarıyla dolu bambu bir küfenin içine konulmuş.

Köy muhtarı banyo yaparken bu defa muhafız gelmiş. O da küfenin içine sokulmuş. Demiş ki: Bir dişi yılan yumurta bırakıyor, hiç kıpırdamayayım.

Muhafız da banyosunu yapmak için tam kap kacak dolu dolaba yaklaştığında polis şefi gelmiş. Diğeri de ıslak vaziyette aynı yere sokulmuş. Bu sırada bahçıvan çıkagelmiş.

Bahçıvan ataları için düzenlediği tören için çok sayıda insana cömert bir ziyafet vermeye başlamış. Birbirini hiç tanımayan dört âşık da hapır hupur yemeye başlamışlar.

Tüccarın oğlu çok gürültülü yiyormuş, onun üzerinde oturan köy muhtarı gürültünün aşağıdaki yilandan geldiğini

düşünmüş. Çok korkmuş ve çişini bırakmış, tüccarın oğlu onu aşağı akan yağ zannetmiş ve elindeki tabağı yukarı, köy muhtarının suratına yapıştırmış. Daha da çok korkan köy muhtarı ısırıldım, ısırıldım diye bağırarak dışarı fırlamış. Telaşa kapılan diğerleri de Şankara ile misafirlerinin gülüşmeleri ve şaşkınlıkları arasında dışarı çıkmışlar.

Sonra Rambhikā ne yapmış? Cevabı şöyle: Kocası bu da nedir böyle diye sorunca kadın demiş ki: Sevgilim, yaptığın ataları anma törenini uygun şekilde yapmadın! Atalarının doymadıkları ortaya çıktı. Bunun üzerine bahçıvan tüm töreni baştan yapmaya başlamış, Rambhikā'nın âşıkları da oradan sıvışıp gitmiş.

Bu hikâyeden sonra Prabhāvatī bir kez daha uykuya dalmış.

34. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī yine gidip gitmemeyi papağana sormuş. Papağan demiş ki: Bir zamanlar genç bir kıza sari veren sahtekâr Şambhu gibi nasıl konuşacağını biliyorsan gidebilirsin hanımım.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan anlatmış:

Bir zamanlar şehrin birinde Şambhu adlı bir Brāhman yaşarmış. O çeşitli ülkeleri gezen usta bir kumarbazmış. Bir seferinde yolda bir tarlayı korumakta olan genç ve güzel bir kız görmüş. Ona betel yaprağı ikram edip hoş sözler söyleyerek güvenini kazanmış, sonra da ondan kendisiyle birlikte uyumasını istemiş. Demiş ki: Bu sari senin olsun, hadi sevişelim.

Kız memnuniyetle kabul etmiş. İş bittikten sonra Brāhman sariyi geri almak istemiş. Acaba bunu nasıl başarmış? Cevabı şöyle:

O sariyi geri isteyince kız kalkmış, evine gitmek için yola koyulmuş. Adam eline beş mısır tanesi alıp onu takip etmiş.

Köye vardıklarında bağırıp çağırmaya başlamış: Ey köyün yaşlıları, şuna bakın! Bu köyde garip şeyler oluyor. Bu kız beş mısır tanesi vererek benden elbisemi aldı.

Kız çok utanmış, hiçbir şey söyleyememiş, köylüler sariyi Şambhu'ya geri vermişler.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

35. Masal

Ertesi gün giyinip arkadaşlarıyla birlikte buluşmaya gitmek üzere olan Prabhāvatī sorunca papağan şöyle cevap vermiş: Gitmenizde bir sakınca yok hanımım, eğer susam tohumu satıcısı gibi ne istediğinizi biliyorsanız.

Bu nasıl olmuş?

Papağan anlatmış: Bir zamanlar köyün birinde susam tohumu satan Şambaka adlı bir tüccar varmış. O kap kakak satan bir başka tüccarı ziyaret etmek için Sargrāma köyüne gitmiş. Adam evde yokmuş ama karısı evdeymiş ve bu kadın iffetsiz bir kadıymış. O ve Şambaka karşılıklı bakışmışlar ve birbirlerine âşık olmuşlar. Adam ona yüzüğünü vererek yaklaşmış. Ancak seviştikten sonra yüzüğü geri istemiş. Soruşu: Nasıl oldu da bu şartlarda yüzüğü geri alabildi?

Yüzüğü geri alamayacağını anlayan susam satıcısı Şambaka pazarda kap kakak satan adamın yanına gitmiş. Ona demiş ki: Parasını peşin ödediğim susamları ver bakalım. Diğer tüccar demiş ki: Ne susamı ne peşin parası, sen kimsin de böyle konuşuyorsun? Şambaka şöyle söylemiş: Karın yüzüğümü aldı ve karşılığında susam vereceğini söyledi.

Kap kakak satan tüccar öfkelenmiş ve oğlunu karısına göndermiş. Demiş ki: Böyle bir şey olduysa zengin bir evimiz var demektir.

Oğlan elinde yüzükle geri gelmiş ve susam satıcısına vermiş. O da geldiği gibi geri gitmiş.

Papağan konuşmuş: Sen de bu kadar zekiysen git Prabhāvatī, değilsen gitme.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

36. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī demiş ki: Ey papağan, ben dışarı gidiyorum, özlediğim eğlenceye kavuşacağım. Papağan demiş ki: Bu dünyada mutlak bir gerçek varsa o da zevklerin kesinlikle yerine getirilmesidir. Ancak sizin Nāyinī gibi cevap verebilmeniz gerekir.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Söyle papağan, kim bu Nāyinī? Cevabı nerede vermiş ve nasıl bir şey söylemiş? Çok hayırlı bir şey gibi, çok merak ettim, anlat.

Papağan konuşmuş: Sarada adlı bir köy varmış, muhtarının adı Şūrapāla imiş. Karısı Nāyinī imiş. Her zaman kocasından ipek bir yelek almasını istermiş.

Adam dermiş ki: Biz köylüyüz, pamuklu giyeriz. Bizim evlerde hiç kimse ipek nedir bilmez.

Bir gün Nāyinī köy toplantısında oturan kocasını çağırmış ve demiş ki: Evin efendisi, eve gel. Gel ve rāvadini²⁴ ye! Karısının çağrısını duyan adam eve gitmiş ve ona demiş ki: Karıcığım, toplantıdayken neden beni böylesine acındıracak ve utandıracak bir şekilde çağırıyorsun?

Kadın karşılık vermiş: İsteddiğim şeyi neden almıyorsun? Muhtar demiş ki: İsteddiğin yeleği alacağım ama beni çağırırken söylediğini telafi edersen. Kadın demiş ki: Bana yeleği verdiğin zaman telafi edeceğim. Adam yeleği vermiş. Soruşu: Önce söylenmiş olan sözler nasıl telafi edildi?

Ertesi gün Nāyinī kocasına demiş ki: Seni daha önce çağırdığım gibi çağırdığımda bu defa toplantıdaki herkesi alıp eve geleceksin. Adam denileni yapmış, kadın evde top-

24 Bir yoksul yemeği.

lantıya katılanlara nefis bir ziyafet çekmiş. Köylüler şöyle demişler: Şürpāla çok zengin biri, karısı böyle konuşuyorsa bu herhalde kibirli gözükmemek içindir. Nāyinī daha önce söylediği sözleri bu şekilde telafi etmiş.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

37. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī yine papağana gitmeyi sormuş. Papağan demiş ki: Çiftçinin karşılık verdiği gibi karşılık verirken bir hata yapmış olamazsın.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş?

Papağan anlatmış: Şūra, Sangam adlı köyde yaşayan bir köylüymüş. Onun Pūrnapāla adlı bir çiftçisi varmış; tarlada olsun, ahırda olsun, evde olsun her zaman ona çok güvenirmiş.

Şūra'nın kızı Subhagā tarlada çalışan çiftçiye her zaman yemek götürürmüş, çiftçi de işvereninden hiç çekinmeden yakındaki bir mağarada onunla sevişirmiş. Çevredeki diğer çiftçiler yakışksız buldukları bu durumu Şūra'ya bildirmişler.

Ertesi gün Şūra, kızı ve çiftçi arasında geçenlerin doğru olup olmadığını anlamak için tarlaya gitmiş. Mağaraya saklanıp onların sevişmelerini izlemiş. Soru şu: Sonra ne olmuş, iş nasıl çözülmüş?

Çiftçi Subhagā ile sevişmesini bitirdikten sonra ayağa kalkmış ve işveren Şūra'yı fark etmiş. İçini çekerek şöyle demiş: Eyvahlar olsun, benim karmama göre ben tarlayı sürmekle görevlendirildim, kız da rüzgârdan hasta oldu. İkimiz de cehennemi boylayacaktık az daha. Kaderimde hem tarlayı sürmek hem de masajla kızın karnındaki soğuğu çıkarmak vardı. Köylü Şūra'nın çiftçisi olmak kolay mı? Yapmasam bu benim sonum olurdu.

İşveren Şūra bu sözleri işittikten sonra başkalarının yalan söylediklerine ve çiftçinin masum olduğuna karar vermiş. Utanarak evine gitmiş.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

38. Masal

Ertesi gece Prabhāvatī yapacağı kaçamak için yine papağana danışmış. Papağan demiş ki: Bir şeyi yapmayı kafasına koymuş bir kimseyi durdurmak olanaksızdır ama Brāhman Priyamvada gibi ne yaptığını bilmek gerekir.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş?

Papağan anlatmış: Yıllar öncesiymiş hanımım! Priyamvada adlı gezgin bir Brāhman varmış. Seyahatleri sırasında bir seferinde Sudarşana köyüne varmış ve orada bir tüccarın evine gitmiş. Tüccarın karısı şuh bir kadınmış. Onu gören Brāhman kalmak için en uygun yeri bulduğunu düşünmüş. Geceleyin onunla birlikte olmayı teklif etmiş. Tüccar pazara gittiğinde de kadına bir yüzük vermiş ve onu yatağına almış.

Ertesi sabah Brāhman yüzüğü geri istemiş ama tüccarın karısı vermemiş. Soru şu: Bu şartlar altında verilen hediye nasıl geri alınmış? Cevabı şöyle: Tüccarın karısı Priyamvada'nın isteğine olumlu cevap vermeyince o da tahta yatak başlarından birini kopartmış ve ağlayarak gidip tüccara göstermiş.

Tüccar sormuş: Ne oldu Brāhman? Brāhman şöyle cevap vermiş: Yatak kırıldı, karın da karşılığında yüzüğümü aldı.

Bunu işiten tüccar sinirlenmiş. Karısına demiş ki: Sen böyle hatalar yaparsan bizim evimize hiç misafir gelmez! Karısına sertçe böyle söyleyip yüzüğü sakladığı yerden çıkarmış ve Brāhman'a geri vermiş. Brāhman yolculuğuna devam etmiş.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

39. Masal

Ertesi günün akşamı Prabhāvatī papağana yine âşığına gitmeyi danışmış ve demiş ki: Ben gidiyorum papağan. Papağan cevap vermiş: Gidin hanımım, bir aksilik hâlinde tüccarın terazi için söylediği türden bir sözü söyleyebilecekseniz yakışıklı ve şanslı bir erkekle birlikte olmak en iyisidir.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Bu terazili adam kim? Onu nereden almış ve nasıl bir aksilik çıkmış? Lütfen bana bu ilginç hikâyeyi anlat. Papağan anlatmaya başlamış:

Kundina adlı bir kasaba varmış. Orada Bhūdhara adlı bir tüccar yaşarmış. Erdemli davranışları bitince parası da bitmiş. İnsanlar ondan uzaklaşmışlar. Derler ki:

İnsan zenginken bilgedir, cömert ve iyidir, hısım akraba
onu sever,
Lakin bir kez yoksullaşmayagörsün bütün şanını
kaybediverir.

Bhūdhara'nın elinde sadece demir bir terazi kalmış. Onu başka bir tüccarın evine bıraktıktan sonra başka bir diyara gitmiş. Başka diyarlarda para kazandıktan sonra geri dönmüş ve tüccardan demir terazisini geri istemiş. Alet edevata düşkün ve aynı zamanda aptal biri olan tüccar ona demiş ki: Terazini fareler yedi.

Bhūdhara böyle bir cevap karşısında susup kalmış. Bir gün tüccarın evine yemeğe gitmiş, dışarıda oynayan oğlunu görmüş. Oğlanı gizlice ayartmış ve kendi evine götürmüş.

Oğlanın babası ve ailesi kederden perişan olmuşlar. Onları gözü yaşlı gören komşuları demişler ki: Oğlunuzu Bhūdhara götürdü. Hemen onun evine gitmişler ve oğullarını sormuşlar.

Bhūdhara demiş ki: Dostum, oğlun benimle birlikte nehirde yıkanmaya geldi. Fakat orada onu bir kartal kaptı götürdü.

Diğer tüccar hemen krallığın mahkemesine gitmiş ve oğlunun kaçırıldığını bildirmiş. Soru şu: Çocuğu kaçırana ne cevap verip kurtuldu?

Kralın önünde duran vezirler sorunca Bhūdhara şöyle söylemiş: Efendim, farelerin demir teraziyi yediği bir yerde bir kartal da bir fili alıp götürebilir. Bunun bir çocuğun başına gelmesi olmayacak şey değil.

Bhūdhara'yı işiten vezir demiş ki: Bu hırsız teraziyi geri versin, sen de ona oğlunu geri ver. Terazi ve oğlan karşılıklı geri verildikten sonra öteki tüccar cezalandırılmış.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

40. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī âşığına gitmek için danışınca papağan ona şöyle söylemiş: Gerçekten gitmek isteyenler için gitmek en iyisidir. Subuddhi gibi ne söylenip ne söylenmeyeceğini biliyorsanız gidin.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan anlatmış:

Nagara şehrinde Subuddhi ve Kubuddhi'nin dostluğunu herkes bilirmiş. Bir seferinde Subuddhi başka bir ülkeye gitmiş, Kubuddhi onun karısıyla ilişki kurmuş. Bir süre sonra Subuddhi çok para kazanmış olarak geri dönmüş. Kubuddhi dostuna sahte bir yakınlık göstererek onu kandırmış.

Kubuddhi yoldan henüz gelmiş arkadaşına sormuş: Nasıl, çevrede acayip şeyler gördün mü? Subuddhi cevap vermiş: Sarasvatī Nehri kenarındaki Manorama köyünde bir kuyuda mevsimsiz yetişmiş bir mango meyvesini yüzerken gördüm.

Kubuddhi sert bir şekilde demiş ki: Yalan söylüyorsun.

Subuddhi ısrar etmiş: Doğru söylüyorum.

Kubuddhi konuşmuş: Doğru söylüyorsan evimden iki elinle tutup götürebileceğin herhangi bir şeyi alabilirsin. Yalansa aynı şekilde ben senin evinden götürürüm.

Böyle bahse girdikten sonra Kubuddhi geceleyin gidip mango meyvesini kuyudan çıkarmış. Böylece Subuddhi iddiayı kaybetmiş. Arkadaşının karısına göz koymuş olan Kubuddhi girilen iddianın yerine getirilmesini istemiş. Soru şu: Subuddhi karısını nasıl kurtarmış? Cevabı papağan tarafından şöyle verilmiş:

Kubuddhi'nin yaptığı kötülüklerin farkında olan Subuddhi karısını ve bütün ev eşyalarını evin çatısına çıkarmış, merdiveni de yere koymuş.

Kubuddhi gelmiş. Subuddhi demiş ki: Evden istediğin ne varsa alabilirsin. Arkadaşı karısını almak için iki eliyle merdiveni tuttuğu anda Subuddhi hemen atılmış: Evden iki elle tutulan şeyi götürebilecektik, başka bir şeyi değil.

Mahcup olup utanan Kubuddhi insanların alaycı bakışları altında oradan sıvışıp kaçmış.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

41. Masal

Ertesi gün tüccarın karısı papağana demiş ki: Kabul edersen gideceğim. Papağan demiş ki: Hanımım, gittiğiniz yerde bir aksilik olduğunda Brāhman gibi ne söyleyeceğinizi biliyorsanız tabii ki gitmeniz en uygundur.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan anlatmış:

Pançapura adlı bir şehir varmış. Orada Şatrumardana adlı bir kral hüküm sürermiş. Onun kızının boğazında yumru oluşmuş ve doktorlar çaresini bulamamışlar. Kral davul çaldırarak kızı Madanarekhā'yı iyileştirecek olana büyük servet vereceğini ilan ettirmiş. Bir köyden gelmiş olan bir Brāhman'ın karısı ilanı duyunca gidip elini davulun üstüne koymuş. Demiş ki: Benim kocam büyü işlerinde uzmandır, o prensesi iyileştirebilir.

Kralın adamları onu saraya getirmesini söyleyince gitmiş kocasına demiş ki: Efendi, şehre git. Prensesi iyileştirirsen

büyük kazanç sahibi olursun. Ancak o büyü falan bilmiyor-
muş. Soru şu: Brāhman iyileştirme töreninde ne yapmış? Pa-
pağan cevabını şöyle vermiş:

Büyü uzmanı havalarında tören koltuğuna oturan Brāh-
man şunları söylemiş:

Yaşamaya değer, iyi bilirim, vazgeçmek ve tadını
kaçırmak neden?

Ey Brāhman'ın karısı, evde dinlensene, mutlu bir yaşam
için eşine hizmet etsene.

Orman gülümser, filizler parıldar; bereketli mango
çiçekleri açmış, ışın saçar,

Süt ağaçları sıra sıra durur, meyveyle dolu dalları eğilir,
özü lezzet dolu.

Şu görkemli gül elması ve Timburinī ağaçlarının görülesi
kümeleri,

Şurada sıra sıra zakkum ağaçları parlıyor, kâfur
kokusunu uzaklara yayıyor,

Şurada yasemin festivali, biber asması, şurada mango,
sandal ve çam ağaçları,

Çampaka, bakula, nar çiçekleri, palmiye, hünnap
ağaçları çardaklarda,

Tırmanma ağlarına dolanmış su kabakları öylesine
sıkı ki gökyüzü görünmüyor,

Karna çalısındaki meyveler kırmızı, diğerleri gösterişli
beyaz orman gülleri,

Bazıları yabani anasonla kaplı, bazı çiçekler sindūra
ağacında açmış hâlde,

Görkemle kızıllaşmış akli mest eden dolu dolu çiçek
zincirleri,

Mercan ağaçları da çiçek açmış, yüksekteki akasyalar
kokularını gönderiyorlar,

Çiçek açmış diğer bitkiler koyu, kesif, yaseminler
iki misli büyüleyici!

Brāhman bu beyitleri okumayı bitirince prenses gülmeye başlamış. Öyle çok gülmüş ki boğazındaki yumru patlayıp kaybolmuş ve kız iyileşmiş. Kral Brāhman'ı ödüllendirmiş, Brāhman evine dönmüş.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

42. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī papağana demiş ki: Ben gidiyorum. Papağan şöyle cevap vermiş: Eğlence dünyadaki en güzel şey, gidin güzel hanımım, eğer kaplan katili gibi karşılık vermeyi biliyorsanız.

Prabhāvatī demiş ki: Dünyadaki eğlence mi? Bana hikâyeyi anlat papağan! Papağan aşağıdaki hikâyeyi anlatmış.

Deula adlı bir köy varmış. Orada Rācasimha adlı bir Rācput yaşarmış. Karısı adı kötüye çıkmış şirret bir kadınmış. Bir seferinde kadın kocasıyla çok fena kavga etmiş, iki çocuğunu alarak babasının evine gitmiş. Pek çok kasaba ve kırsal yöreden öfke içinde geçmiş, sonunda Malaya Dağları yakınında büyük bir ormana gelmiş. Bu orman neye benziyormuş?

Sandal ağaçları ve dev ağaçlarla örtülü, uzun çam ağaçları gökyüzünü örtmekte,

Her yerde mango, hurma ve jak meyvesi var ve çevreleri sarhoş arı ve kuşlar dolu.

İç kısımda bazı yerler palmiye ve kırmızı çiçeklerle dolu, diğer yerlerde dolgun

Hünnap ve hurmalar var, nar ve elma ağaçlarının kokusu tüm ormanı dolduruyor.

Bu koyu ormanda ilerlerken bu şirret kadın bir kaplan görmüş, kaplan da onu ve çocuklarını görmüş. Hayvan kuy-

ruğunu yere vurmuş ve onları öldürmeye hazırlanmış. Soru şu: Şimdi ne olacak? Papağan cevabı vermiş:

Kaplanın yaklaşmakta olduğunu gören sürtük yüzslükle oğlanları tokatlamış ve şöyle demiş: Neden kaplan yemek için birbirinizle kavga ediyorsunuz? Bunu ikiye bölüp yiyin. Daha sonra başka bir tane daha buluruz.

Kaplan kadının dediklerini duymuş. Bu kadın bir kaplan katili diye düşünmüş, korkup hemen oradan kaçmış.

Sevgili kadın, bu kadın kendisini kaplandan zekâsıyla kurtarmış. Bu dünyada aynı şekilde akıllı insanlar tehlikeli durumlardan böyle kaçarlar.

Hikâyeyi dinleyen Prabhâvatî uyumaya gitmiş.

43. Masal

Büyüleyici güzellikteki kadın ertesi gün aynı şeyi sorunca papağan şöyle cevap vermiş: Heybetli yürüyüşünüzle gidin hanımım, eğer kaplan katilinin ikinci defada ne dediğini ve gösterdiği ince zekâyı önemsemiyorsanız.

Prabhâvatî sormuş: Ey tatlı konuşan, nedir bu hikâye? Bana kaplan katilinin ikinci zekâ kıvraklığını anlat. Çok merak ediyorum. Papağan anlatmış:

Ormanın en kurnaz hayvanı çakaldır. Kaplanı korkmuş kaçır görünce gülererek sormuş: Hey kaplan, böyle korkmuş nereye kaçıyorsun?

Kaplan canhıraş bir sesle cevap vermiş: Kaç çakal kaç, o esrarlı yerden sen de uzak durmalısın. Kutsal kitaplardan duyduğumuz o kaplan katili kadın az daha beni öldürecekti. Ondan kaçıyorum ve canımı kurtarıyorum.

Kurnaz hayvan bağırarak: Kaplan, söylediğin şey çok şaşırtıcı! Bir et yığınının, sıradan bir insandan korkuyorsun.

Kaplan demiş ki: Onu kendi gözlerimle gördüm, ikisi de beni yemek isteyen, birbiriyle tartışan oğullarını tokatladi.

Çakal demiş ki: Usta, gidelim de sen bana şu hilekâr kadını bir göster bakalım. O hâlâ sana göz koyacak olursa söz, ben kendimi feda edeceğim.

Kaplan demiş ki: Beni bırakıp kaçarsan senin sözünün ne anlamı olur çakal?

Çakal demiş ki: O zaman beni boynuna bağla. Ama artık hemen gidelim.

Kaplan çakalın ısrarı üzerine ormana geri dönmüş. Kaplan katili kadın iki oğluyla birlikte hâlâ oradaymış. Soru şu: Çakal tarafından kışkırtılmış kaplandan kadın kendisini nasıl kurtaracak?

Kadın kendi kendine düşünmüş: Kaplan şu dalavereci hayvan tarafından buraya getirilmiş. Çakalı azarlayarak ve parmağını ona doğru sallayarak bağırması: Seni aşağılık yaratık, daha önce bana üç kaplan sözü vermiştin, şimdi sadece bir tane getiriyorsun ha! Şimdi nereye kaçacaksın, söyle bana! Sonra onları korkutmak için üstlerine yürümüş, kaplan arkasını döndüğü gibi boynuna bağlı çakalla birlikte oradan hızla kaçıp gitmiş.

Kadın kaplanın yarattığı tehlikeden bir kez daha kurtulmuş. Papağan bitirirken şöyle söylemiş: Hanımım, akıl her zaman her şeyin üstesinden gelir.

Bu hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

44. Masal

Ertesi akşam Prabhāvatī'nin sorusu üzerine papağan demiş ki: Hanımım, gerekli durumda çakalın kendisini nasıl koruduğunu biliyorsanız gidin.

Katil kadından korkan kaplan çok ürkmüş ve başka bir ülkeye kaçmak istemiş. Kaplanın boynuna bağlı olan çakal da onunla birlikte sürüklenmiş. Kalçası, bacakları çok fena yaralanmış, boynundan kan gelmekte olan çakal neredeyse

ölmek üzereymiş. Soru şu: Çakal bu ölümcül durumdan nasıl kurtuldu? Papağan anlatmış:

Kaplan birçok nehir ve ormanı, düz ve eğimli araziye ve tepeleri geçerek koşup duruyormuş. Onun paldır küldür gidişini gören ve ondan kurtulmak isteyen çakal acı çekmekte olmasına rağmen sesli sesli gülmüş.

Kaplan sormuş: Neden gülüyorsun?

Çakal cevap vermiş: Efendim, kaplan katilinin tam bir şarlatan olduğunu düşünüyordum. Ama sayenizde ondan çok uzaktayım ve hâlâ yaşıyorum. Ancak boğazımdan damlayan kanları izleyecek ve peşimizden gelecek olursa nasıl hayatta kalırız? O yüzden güldüm. Durup bunu düşünmeliyiz efendim.

Kaplan demiş ki: Doğru. Çakala hak vermiş. İpi çözmüş, kendini ondan ayırıp koşmaya devam etmiş. Geride kalan çakal rahatlamış.

Papağan demiş ki: Sağlık, ün ve mutluluk isteyenler için en iyi yol akıldan geçer. Aklı olmayanlar sadece acı çekerler hanımım.

Gücü olan aptallar sadece başkalarına hizmet ederler, Bunu bir dağ gibi olan fillerde görmek mümkündür.

Papağanın sözlerine şaşırان Prabhāvatī hikâyeyi dinledikten sonra uyumaya çekilmiş.

45. Masal

Ertesi günün akşamı büyüleyici güzellikteki kadın papağana demiş ki: Ben gidiyorum. Papağan cevap vermiş: Bir zamanlar Vishnu'nun aldatılma durumunda ne yaptığını biliyorsanız âşıkla buluşmak için en uygun zaman şimdidir ey sevgili!

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan anlatmış:

Vilāsapura adlı bir şehir varmış. Oranın kralı Arindama imiş. Orada ailesi tarafından terk edilmiş olan Vishnu adlı bir Brāhman yaşarmış. O aşk yaşamayı çok istermiş, ancak şehirde hiçbir kadının ona yaklaşmadığı çok iyi bilinirmiş. İyi aile kızları ilgilenmediği gibi hayat kadınları bile ondan uzak dururmuş.

O şehirde Ratipriyā adlı bir hayat kadını varmış. On altı gümüş drama ödeyince kadın Vishnu'yu geneleve çağırmiş ve onu pohpohlayıcı sözlerle karşılamış. İşini gücünü bırakıp aşk yapmayı beklemeye başlayan adam zafer kazanacağını düşünerek hemen işe koyulmuş.

Para için olmuş olabilir ya da onu yenmek istediğinden fahişe iki tam saat için ateşli sevgiliye katlanmış. Sonunda gelmiş patroniçesine demiş ki: Bu Brāhman katlanılacak gibi değil. Parasını verip gönderelim. Hayatta kalırsam sahip olduklarımız fazlasıyla yeter.

Patroniçe demiş ki: Genelevimizde daha önce hiç kimse işi bu kadar uzun sürdürmedi, ödemesini de geri almadı. Sen katlanmaya devam et, ben onu kaçırmanın bir yolunu bulacağım. Pīpal ağacına tırmanacağım, sepetten yelpazelerle kanat çırpıp horoz gibi öteceğim. Sen sabah olduğunu söyleyerek onu dışarı göndereceksin. Böyle konuşan patroniçe fahişeyi yukarı göndermiş.

Fahişe denileni yapmış, Brāhman'ı aşağıya göndermiş. Brāhman dışarı çıkıp gökyüzüne baktığında hâlâ karanlık olduğunu görmüş. Soru şu: Hayat kadınlarının patroniçesi tarafından aldatıldığını anlayan adam bu durumu insanlara nasıl anlatacak?

Brāhman horoz sesinin geldiği yöne bakmış, orada sepetten yelpazelerle oturmakta olan fahişeyi görmüş. Ona taş fırlatıp yere düşürmüş. Diğer kadınlar onu ayıplamışlar. Adam ödediğinin iki katı parayı geri almış, evine gitmeden önce fahişeyi şehirde alay konusu yapmış.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

46. Masal

Ertesi gün Prabhāvati'nin sorusu üzerine papağan demiş ki: Evi terk edip gidin hanımım, eğer Karagarā'nın kocasının hayaleti kovmak için ne söylediğini biliyorsanız.

Hanımım, Vatsoma adlı bir şehir varmış. Orada bilgili ama yoksul bir Brāhman sevgili karısı Karagarā ile birlikte yaşamaktaymış. Adına leke gelmesin diye kadın huysuzluk yapar, bununla her canlıyı çevresinden kaçırırmış. Evlerinin kapısının yanındaki ağaçta yaşayan bir hayalet de ondan korkmuş ve ormana kaçmış. Bu durumdan etkilenen Brāhman da başka diyara gitmeye karar vermiş.

Hayalet yolda Brāhman'ı görmüş. Ona şöyle demiş: Yolculuk seni yormuştur, bugün benim misafirim ol. Brāhman kaygılı bir biçimde demiş ki: Nasıl bir misafirperverlik düşündüysen bunu hemen göster.

Hayalet ona güven vermeye çalışmış: Korkma, evinizin kapısının yanındaki ağaçta yaşayan bir hayalet olduğumdan sen benim efendim sayılırsın. Karagarā'dan korktuğum için burada bulunuyorum. Bir kimse efendisine mecbur olduğu hizmeti sunmalıdır. Ey Brāhman, o nedenle sen Kral Madana'nın başkenti Mrigāvati'ye git. Ben onun kızı Mrigaloçanā'yı ele geçirip ona hâkim olacağım. Onu hiçbir büyücü iyileştiremeyecek ama sen oraya geldiğinde gözünün önünde serbest bırakacağım. Bundan sonra senin başka bir büyücülük yapmana gerek yok.

Hayalet krallığa doğru ilerlemiş ve prensesi kavrayıp ona hâkim olmuş. Brāhman da oraya gitmiş, ilan davuluna elini koyup susturmuş. Sonra saraya götürülmüş, büyücülük için gereken işleri yapmış. Ancak hayalet prensesi bırakmamış. Soru şu: Bunu sağlamak için Brāhman ne yapmış?

Aksilik çıkaran hayalete hitap ederek Brāhman şöyle söylemiş: Seni hırsız hayalet, ben Karagarā'nın kocasıyım. Buraya iyi niyetle geldim. Sözünde durmalısın. Beni aldatmak doğru mudur? Derler ki:

İyi aile insanları ve keşişler Brahmāçarya hayatı yaşarlarsa

Asla aldatmaya kalkışmazlar, bu göksel varlıklar için de geçerlidir.

Hayalet prensesi bırakıp gitmiş. Kral demiş ki: İyileşti. Sonra kızıyla birlikte krallığının yarısını Brāhman'a vermiş. Brāhman memnun mesut yoluna devam etmiş.

47. Masal

Gün geçmiş, Prabhāvatī bir kez daha papağana âşığına gitme işini danışmış. Papağan demiş ki: Gidin hanımım, eğer Karagarā'nın kocasının hayaletle oluşan bir aksilik hâlinde ne dediğini biliyorsanız.

Karagarā'nın kocası prensesle birlikte krallığının zevkini sürmüştü. O sırada hayalet Karnāvatī şehrine gitmiş ve kralın karısına hâkim olmuş. Bu kadın Mrigāvatī şehrinin kralı Madana'nın halasıymış. Hayaletle birlikte yaşamaktan çok bunalan kadın akraba krallıktan bir kötü ruh çıkarıcı göndermelerini istemiş. Kral Şatrughna karısı için Karagarā'nın kocası Keşava'yı çağırtmış. Onun hiç gitmeye niyeti yokmuş, ancak kral onu ikna etmeleri için elçilerini göndermiş, söylenen hoş sözler ve yeni karısının ısrarı üzerine Keşava Karnāvatī şehrine gitmiş.

Kral Şatrughna Brāhman'ı büyük bir saygıyla karşılamış ve onu Kraliçe Suloçanā'nın dairesine göndermiş. Hayalet onun geldiğini görmüş ve sert sözlerle tehdit etmiş. Demiştir ki: Sözümü bir yerde tuttum, şimdi Brāhman koruyabilirsen kendini koru bakalım.

Soru şu: Brāhman'a ne olmuş? O ne büyümlü sözler ne de bu konuda yapılacak herhangi bir tören biliyormuş. Fakat durumun neyi gerektirdiğini kavramış. Bunun daha önce karşılaştığı hayalet olduğunu anlamış, ellerini kavuştura-

rak onun kulağına şöyle fısıldamış: Hayalet, Karagarā burada! Beni buraya kadar takip etti. Sana bunu söylemeye gelmiştim.

Bu sözleri duyan hayalet paniğe kapılmış, korkmuş; tamam Brāhman, gidiyorum diyerek hemen kraliçeyi özgür bırakmış. Onun iyileştiğini gören Kral Şatrughna Brāhman'ı ödüllendirmiş, sonra o Mrigāvatī şehrine geri dönmüş.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

48. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī papağana sormuş: Gidip âşığımla buluşabilir miyim? Papağan cevap vermiş: Ey güzel kadın, bu dünyada aşk en güzel zevkleri verir, acil durumda Şakatāla'nın ne karar aldığını biliyorsan elbette gidebilirsin.

Bir zamanlar Pātaliputra şehrinde Nanda adlı bir kral varmış. Onun başvezirinin adı Şakatāla imiş. Diğer bütün yöneticiler Şakatāla'nın fikirlerine güvenir, onun dediklerini yaparmış. Derler ki:

Sadık ama beyinsiz ve korkak hizmetçi ne işe yarar?
Keza akıllı ve cesur olan ama bağlılığı olmayan
neye yarar?

Cesur, zeki ve sadık olanlar gerçek hizmetçilerdir,
Bunlar kralın iyi ve kötü her zaman refahını sağlar,
Diğerlerinin ise cariyeden farkları yoktur.

Keza:

Akılla korunan bir kimseye düşmanlar ne yapabilir?
Yağmura tutulan bir kimseyi koruyan şemsiye gibidir o.

Bir seferinde vezir kralı kanunların yok edilmesi, toprakların yağmalanması konusunda engellemiş. Budala kral onu kör bir kuyuya attırmış, o ve oğulları uzun süre orada kalmışlar. Bu esnada her yerde Vezir Şakatāla'nın öldüğü haberi yayılmış.

Bu haberin doğruluğunu araştırmak için Bangāla kralı iki kısrakla birlikte iki özel casusunu Nanda'ya göndermiş. Casuslar iki kısraktan hangisinin ana hangisinin kızı olduğunu üzerlerindeki belirtilerden anlasın diye at uzmanı Şālihotra'ya danışmışlar.

Nanda krallığında attan anlayan yokmuş. Kral şöyle düşünmüş: Şakatāla'nın yokluğunda utanılacak duruma düşüm. Derler ki:

Toprağın mı, yoksa akıllı ve değerli bir hizmetçinin mi kaybı daha büyüktür?

Toprak yeniden kazanılır, böyle bir hizmetçinin kaybı ise kral için ölümdür.

Böyle düşündükten sonra Nanda memurlarından gidip kuyuda Şakatāla ve ailesinden sağ kalan olup olmadığına bakmalarını istemiş. Memurlardan biri demiş ki: Orada biri var, çünkü gönderdiğim pilavı aldı ama kim olduğunu anlayamadım.

Kral mahkûmu saygıyla dışarı çıkarmış. Demiş ki: Ey masum kişi, sen benim dostumsun, saygıdeğer hocam, yol göstericimsin, sığınağım ve elim ayağımsın. Sen benim için değil misin? Derler ki:

Bana neden yardım etmedin, hataları savuşturan bir rehber olarak,

Kutsal yazıtları vaaz eden bir guru olarak, sır tutan bellek,

Emir taşıyan bir araç, korku zamanı sığınılacak bir sığınak olarak?

Bana denizlerle çevrili dünyayı verdin, sen her türlü en iyi dosttun.

Vezir Şakatāla konuşmuş: Emredin efendim, sizin için ne yapabilirim? Kral demiş ki: Bu iki kısraktan hangisi anadır, hangisi kızı? Şu kurnaz elçilerin sebep olduğu bu şüpheyi derhal gider.

Soru şu: Vezir bu soruyu nasıl çözmüş? İki kısırağa da eyer vurmuş, onları açık bir alanda yarıştırmış. Yorulduklarında koşum takımlarını çıkarmış ve onları serbest bırakmış. Onlar ana kız gibi davranmaya başlamışlar. Ana kızını diliyle yalamaya başlamış, kız burnunu onun karnına sokmuş, akıllı vezir ikisinin durumunu krala bildirmiş. Bu şekilde Şakatāla çok övgü ve zenginlik sahibi olmuş.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

49. Masal

Ertesi gün günlük işlerini bitirdikten sonra Prabhāvatī yeniden papağana sormuş. Papağan demiş ki: Hanımım, bu dünyada aşk en güzel zevkleri verir, Şakatāla'nın bir kez daha acil durumda ne karar aldığını biliyorsan elbette gidebilirsin.

Önceki gibi Bangāla kralı aynı adamları Şakatāla'nın yaşayıp yaşamadığını anlamaları için bir bastonla göndermiş. Şöyle emretmiş: Nanda krallığına gidin, bu kamış bastonun başlangıcı neresi, bitişi neresi öğrenin.

Elçiler altın, elmas ve çeşitli başka mücevherlerle süslü bastonu Nanda'nın önüne koymuşlar, onun başlangıcını ve sonunu sormuşlar. İşin erbapları, tüccarlar bastonu tartmışlar, çeşitli işlemlere tabi tutmuşlar ama hiçbirisi başlangıç ve bitişi bulamamış.

Kral, Şakatāla'ya demiş ki: Bu bastonun özelliğini senden başkası bilemez. Cevabı ancak sen söyleyebilirsin. Şakatāla demiş ki: Düşünceniz boşa çıkmayacak efendim. Derler ki:

Kralından emir alan kişi karşılaştığı bir buhranı
çözemezse,

Saf ve soylu olsa da Ay'daki lekeye benzer
bir durumdur bu.

Vezir cevabı bilse de acaba onu nasıl buldu? Soru buydu. Akıllı vezir denemek için baston kamışı suya koymuş, kökü batmaya başlamış. Durumu krala açıklamış, o da elçilere söylemiş. Onlar kendi krallarına haber vermişler. O ve diğer yöneticiler Kral Nanda'ya övgülerini sürdürmüşler. Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

50. Masal

Ertesi gün evden ayrılmak üzere olan Prabhāvatī'nin sorusu üzerine papağan şöyle söylemiş: Gidin hanımım, gidişinizde bir yanlışlık görmüyorum, bir aksilik hâlinde Dharmabuddhi gibi davranabilecekseniz gidin.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan anlatmış:

Dharmabuddhi ve Dushtabuddhi bu ülkedeki Cāngala köyünde yaşayan iki arkadaşmış. Bir gün para kazanmak için başka diyarlara gitmişler, çok para kazandıktan sonra köylerine geri dönmüşler.

Döndükten sonra birbirlerine danışmışlar ve kazandıkları paranın bir kısmını bir incir ağacının dibine gömmeye karar vermişler, kalanını yanlarına alıp evlerine dönmüşler. Gömülü parayı ihtiyaç oldukça harcayacaklarmış. Bunu yaptıktan sonra evlerine dönüp her türlü zevkin içinde memnun mesut yaşamaya başlamışlar.

Bu konuda konuşmak hiç hoş değil ama Dushtabuddhi'nin yaptığı işi dinle! Çünkü derler ki:

Hanımım, kişi duyduğu, gördüğü kötülükler hakkında konuşmamalıdır,
Çünkü konuşurken bile kötülüklerin yarattığı sorunlar artacaktır.

Dushtabuddhi gömülü olduğu yerden paraları çıkarıp evine gitmiş. Zaman geçmiş, iki adam parayı çıkarmak için gömülü olduğu incir ağacının yanına gelmişler. Bak-

tıklarında paranın yerinde olmadığını görmüşler. Dharmabuddhi hâkime gitmiş, olayı anlatmış ve parayı çalan Dushtabuddhi'den şikâyetçi olmuş. Mahkemeye çağrılan diğeri de ağacın altına bin madeni para gömdüğünü söylemiş. Demiş ki: Bunun için kutsal varlıklar şahidimdir. Hâkim bu tanıklığı görmeyi kabul etmiş. Davacı taraf da buna onay vermiş. İki taraf böyle anlaştıktan sonra evlerine gitmişler. Dushtabuddhi durumu babasına anlatmış, onu ağacın kovuğuna saklamış.

Ertesi sabah hâkim ikisini de alıp olayı merak eden başkalarıyla birlikte incir ağacının yanına gitmiş. Sözde kutsal banyosunu yapmış olan Dushtabuddhi ellerini kavuşturup yemin ederek seslenmiş: Ey ağaçların en güzeli, doğruyu söyle bize, parayı ben çaldıysam evet de, yok çalmadıysam hayır de!

Dushtabuddhi'nin babası saklandığı yerden orada toplanmış insanlara doğru hayır demiş. Soru şu: Acaba Dharmabuddhi ne yapmış?

Prabhāvatī merakla sorunca papağan anlatmaya devam etmiş. Ağaçtan Dushtabuddhi'nin babasının sesi böyle gelince Dharmabuddhi ağacı ateşe vermiş. Arkadaşının babası bağırarak yarı yanmış hâlde ağaçtan dışarı çıkmış. Bunu gören hâkim Dushtabuddhi'nin cezalandırılmasını emretmiş, Dharmabuddhi'nin zararını tazmin etmiş.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

51. Masal

Ertesi gün kadın yine sormuş. Papağan demiş ki: Ey büyüleyici kadın, aşk için yanıp tütüyorsun, Gāngila gibi aksilik hâlinde ne diyeceğini biliyorsan git.

Prabhāvatī demiş ki: Bilmiyorum, anlatsana! Papağan anlatmaya başlamış:

Çamatkārapura adlı bir şehir varmış. Bu şehirde dört Veda'yı bilen, dört kasttan ve dört aşrama hayatını yaşayan bir halk bulunurmuş.

Bir gün şehrin Brāhmanları Efendi Vallabhi'nin²⁵ türbesini ziyaret için hac seyahatine çıkmışlar. Yanlarına erzaklarını da alıp coşku içinde atlara, arabalara binerek ilerlemişler. Bunlar iyi giyimli, zengin insanlarmış, yanlarına karılarını ve çocuklarını da almışlar. Yolda haydutlar yollarını kesmiş.

Korkan Brāhmanlar kaçışmaya başlamışlar. Fakat biri topal olduğu için kaçamamış. Adı Gāngila olan bu kişi arabada kalmış. Çok geçmeden etrafı sarılmış. Soru şu: Ona ne olmuş?

Herkes kaçtıktan sonra arabada yalnız kalan Brāhman yüksek sesle korkudan titreyen kardeşine kahraman bir savaşçı edasıyla demiş ki: Kardeşim, dışarıda ne kadar fil ve atlı var? Söyle çabuk, bana şu kutsal yayı da ver ki hepsini öldüreyim. Bu sözleri duyan haydutlar kaçıp gitmişler.

Dharma, Artha ve Kāma'yı bilen ne diyeceğini de bilir, Ey lotus yüzlü kadın, onu kim yenebilir ki?

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

52. Masal

Gün bitmiş. Gece olurken Prabhāvatī papağana ben gidiyorum demiş. Papağan demiş ki: Gidin âşığınıza hanımım, eğer Cayaşrī'nin kendi çıkarı için ne yaptığını biliyorsanız.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan anlatmış:

Dinleyin hanımım. Yeryüzünde Pratishthāna adlı bir yer varmış. Oranın kralı Sattvaşīla imiş. Oğlunun adı Durdamana imiş. Prens Durdamana kendi kendine demiş ki: Ben baba parasıyla yaşamak istemiyorum, kendi paramı kendim

25 Bir mezhep kurucusu.

kazanmak istiyorum. Böyle düşünerek kafa dengi arkadaşları olan bir Brāhman, bir marangoz ve bir tüccar oğluyla birlikte bir başka şehre doğru yola çıkmış. Kafa kafaya verip mücevher deposu olan okyanusa açılıp ona hizmet etmeye karar vermişler. Derler ki:

Bilgili olanlar, soylu olanlar, zenginlik ve yiğitlik sahibi olanlar için

En uygun yer kralla birlikte, hatta bundan daha iyi bir yerde olmaktır.

Ve:

Sadece iyi insanlar iyi insanlara çözüm bulabilir,
Batağa saplanan filleri diğer filler kurtarabilir.

Böyle düşündükten sonra yirmi bir gün oruç tutarak okyanusa hizmet etmişler. Okyanus tatmin olmuş ve onlara meşhur istek mücevheri olan Çintāmani mücevherine eş değerde dört mücevher vermiş.

Dört arkadaş kazandıkları dört mücevherden dolayı gayet memnunmuşlar. Üç arkadaş güvendikleri için mücevherlerini tüccarın oğluna emanet etmişler ve geri dönmeye başlamışlar. Ancak o alçak adam açgözlülüğe kapılmış. Değerli taşları kalçasında açtığı bir yarığa saklayıp orayı dikmiş. Daha sonra yolda bilerek arkada kalmış ve aniden bağırma-ya başlamış: İmdat, soyuldum.

Diğerleri ne oldu diye sorunca onlara demiş ki: Suyu geçerken geride kaldım, o sırada bir hırsız sahip olduğum her şeyi çaldı.

Bu sözleri duyan diğerleri şöyle düşünmüşler: Bu tüccarın oğlu hırsızın teki! Kesin bir iş çeviriyor. Böyle düşünüp aralarında tartışa tartışa Airāvātī şehrine doğru ilerlemişler.

Airāvātī şehrinin kralı meşhur Nītisāra imiş. Onun veziri Buddhisāra imiş. O hem kendi ülkesinde hem de ülke dışında ünlü olmuş, özellikle karşılıklı davacı olanların davaları-

na bakan biriymiş. Prens ve diğerleri bu vezirin yanına gidip ona kaybolan mücevherlerden söz etmişler. Ondan ricada bulunmuşlar: Ne olur mücevherleri bulun, birini hapse ya da ölüme göndermeden önce mücevherlerimizi bulup bize verin. Bunu ortaya çıkaramazsanız dünyaya yayılmış olan namınız kaybolur.

Buddhisāra üzülmüş, bu ricayı kabul etmiş ama kara kara da düşünmüş. Soru şuymuş: Sorunu çözemezse kralı Nṛtiśāra ne duruma düşecekmiş?

Dört mücevhere ne olduğunu anlayamayan vezir üzgün üzgün evine gitmiş. Onun Cayaṣṛī adlı, gençliğinin baharında bir kızı varmış. Tanrıça Parvatī'ye tapındıktan sonra gelip babasını selamlamış. Onu üzgün görünce sebebini sormuş, o da olan biteni anlatmış.

Cayaṣṛī demiş ki: Üzülme babacığım, bu adamları ben yargılayacağım. Yargılamak için sana geldiklerinde onları eve gönder, mücevherleri çalanı bulup seni bu işten kurtarayım. Vezir demiş ki: Kızım, bunu daha ben bulamamışken sen nasıl bulacaksın?

Cayaṣṛī cevap vermiş: Babacığım, akıl akıldan üstündür. Bir uzman bir şeyi bilebilirken, bir başkası başka bir şeyi bilebilir bu dünyada.

Her kafada başka bir akıl, her ağızda başka bir ses vardır,
Her havuzun suyu farklıdır, her evin hanımı da farklıdır.

Sorunlar bilgelikle aydınlanan insanların gözlerinden
kaybolurlar,
Tıpkı lambayı tuttuğunda elin önündeki karanlığın
kaybolması gibi.

O yüzden babacığım hiç üzülme. Sadece o yabancıları buraya gönder, ben onları bir yargılayayım.

Vezir dört adamı kızına göndermiş. Kız onlara banyo yaptırmış, yemek yedirmiş ve ayrı ayrı odalara yerleştirmiş. Sonra süslenip ilk olarak prensin odasına gitmiş. Ona demiş

ki: Sevişmek için sana geldim. Bana yüz parça altın ver, birlikte yatalım.

Prens cevap vermiş: Para kazansam sana krallığı bile veririm ama şu anda meteliğim dahi yok. Prensın parasız olduğunu gören Cayaşrī, Brāhman'ın yanına gitmiş ve arkadaşına söylediğini ona da söylemiş. Brāhman demiş ki: Babamın parası ve tapusu var, sana ancak onları verebilirim.

Onun da yoksul olduğunu anlayan Cayaşrī, Brāhman'dan ayrılıp marangoza gitmiş. Marangoz da ona şöyle demiş: Şu anda sana verecek bir şeyim yok ama daha sonra sana yüz binlercesini verebilirim.

Marangozdan da ayrılan vezirin kızı tüccar oğluna gitmiş ve ona da aynı şeyleri söylemiş. O demiş ki: Ey kadın, al sana dört mücevher, seviş benimle! Kalçasından mücevherleri çıkarıp ona vermiş.

Bir bahane uydurup kalkan ve saflığını koruyan Cayaşrī kendi odasına dönmüş. Mücevherleri babasına vermiş, vezir davacıları çağırıp her birine mücevherini teslim etmiş. Zenginliklerine yeniden kavuşan adamlar sevinçle evlerine gitmişler.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

53. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī'nin sorusu üzerine papağan demiş ki: Ey güzel bacaklı hanımım, bir aksilik hâlinde dericinin karısının davrandığı gibi davranmayı biliyorsanız gidebilirsiniz.

Çarmanvatī Nehri kenarında Çarmakūta adlı bir köy varmış. Orada Dohada adlı bir derici yaşarmış. Onun Devikā adlı karısı önüne gelenle yatan bir insanmış. Bir seferinde derici deri satın almaya gittiğinde kadın eve erkek getirmiş. Onunla işini halledip bitirdiği sırada kocası derilerle birlikte

dışarıda belirmiş. Soru şu: O ve âşığı acaba ne yapmışlar? Prabhāvatī sormuş, papağan da cevaplamış:

Kocasının geldiğini fark eden Devikā anlamsız sözler mırıldanarak dışarı çıkmış. Budala derici korkmuş, bir cin çıkarıcı bulmak için koşup köye gitmiş. Bu sırada kadın âşığını evden çıkarıp göndermiş.

İşte böyle sen de aksilik sırasında ne yapacağını biliyor-
san gidebilirsin. Yoksa git yatağına yat.

Papağan böyle konuşunca Prabhāvatī uyumak için yata-
ğına gitmiş.

54. Masal

Gün geçtikten sonra Prabhāvatī yine gitmek isteğini tek-
rarlamış. Kuş demiş ki: Kralın huzurunda bir aksilikle karşı-
laştığında elçinin konuştuğu gibi konuşabilecekseniz gitme-
nizde ne sakınca var?

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan anlatmış:

Şakrāvatī adlı bir şehir varmış. Oranın her türlü erdemle
bezeli Dharmadatta adlı bir kralı varmış. Onun vezirinin adı
Suşīla imiş. Onun Vishnu adlı oğlu eskiden savaş ve barışla
ilgili işlerden sorumluymuş. Görevden alındıktan sonra çok
yoksulluğa düşmüş ama yine de krallığın bir veziri olduğu
için gururundan hiçbir şey kaybetmemiş. Kral hiçbir şey söy-
lememiş ama bir gün Suşīla ona sormuş: Vishnu'ya neden
hak ettiği değer verilmiyor?

Vishnu'dan hoşlanmayan kral sessiz kalmış. Vezir ise üs-
telemiş. Demiş ki: Vishnu vefalı ve size sadık biridir. Ayrıca
diplomasiden çok iyi anlar. Efendimiz isterlerse ona bir gö-
rev verip deneyebilirler.

Kral vezirin sözlerini dinlemiş, ancak oğluna olan hoş-
nutsuzluğunu sürdürmeye devam etmiş. Bir parça külü zarfa
koyup kendi mührüyle mühürlemiş, Vishnu'yu onunla Vidi-
şa ülkesinin kralı Şatrudaman'a göndermiş.

Vishnu içinde kül olduğunu bilmeden Vidişa'ya gitmiş ve zarfı kralın huzurunda açmış. Böyle uygunsuz bir hediye karşısında kral öfkeden mosmor kesilmiş. Soru şu: Elçi olarak gelmiş olan Vishnu düştüğü durumdan nasıl kurtulmuş?

Kralın öfkeden kızardığını gören Vishnu demiş ki: Efendimiz, kralım at kurban töreni yaptırdı. Size günahları gidermesi, saflık ve hayır getirmesi için bunu kutsal ateş sunağına serpmeniz için gönderdi. Dedi ki:

Ey kral, siz ve ben filler, atlar, türlü türlü şeyler sahibiyiz, Ama böyle kutsal bir kül bulmak ziyadesiyle zordur.

Böylece durumu toparladıktan sonra külleri saygıyla eğilip elleriyle Vidişa kralına sunmuş. Kral, Vishnu'nun sözlerinden hoşnut olmuş. Onu geri göndermeden önce karşılık olarak hediyeler vermiş.

Sevgili hanımım, işte sen de böyle aksilik hâlinde ne yapacağını biliyorsan gidebilirsin. Yoksa evde kal daha iyi.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

55. Masal

Ertesi akşam Prabhāvatī yine âşığıyla buluşmayı sormuş. Papağan demiş ki: Brāhman Śrīdhara gibi ne diyeceğinizi biliyorsanız gidebilirsiniz ey benim güzel bacaklı, güzel endamlı hanımım!

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan anlatmaya başlamış:

Çarmakūta köyünde Śrīdhara adlı bir Brāhman yaşamış. Aynı köyde Çandana adlı bir ayakkabıcı yaşamış ve Śrīdhara'nın onun tarafından yapılmış bir çift ayakkabısı varmış.

Ayakkabıcı sürekli parasını istermiş. Brāhman da sürekli dermiş ki: Seni mutlu edeceğim. Böylece çok zaman geçmiş.

Bir gün ayakkabıcı onu yakalayıp sıkıştırmış. Soru şu: Adam parasını ödemedi nasıl kurtulmuş?

O sırada köy muhtarının evinde bir çocuk doğmuşmuş. Brāhman bir hileye başvurmuş ve şöyle demiş: Ayakkabıcı, seni mutlu edeceğimi söylemişim. Bak çocuk doğdu, mutlu musun, değil misin?

Ayakkabıcı mutlu değilim dese muhtarın öfkesine hedef olacak, mutluyum dese parasından olacaktı. Sonunda şartlar ağır basmış ve çok mutluyum demiş.

Brāhman bu hileyle kurtulmuş ve evine gitmiş. Papağan demiş ki: İşte sen de bu şekilde bir cevap verebileceksen git sevgili hanımım.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

56. Masal

Ertesi akşam Prabhāvatī papağana yine gidip gitmeyi sormuş. Papağan cevap vermiş: Bir zamanlar tüccar Şāntaka'nın bir aksilik hâlinde yaptığı gibi yapabilecekseniz gidin hanımım!

Tripatha adlı bir köy varmış. Orada Şāntaka adlı çok zengin bir tüccar yaşarmış. Cimri ve kötü karakterli bu adam işini başka köylerde sürdürürmüş. Bir seferinde başka bir köyde epeyce para kazandıktan sonra evine dönerken yolda pusuya yatmış haydutlarla karşılaşmış. Soru şu sevgili hanımım, bu korkutucu durumdan kendini nasıl kurtarmış?

Etrafının haydutlarla çevrili olduğunu fark eden tüccar yakındaki Galagraha adlı Yaksha tapınağına yönelmiş. Parayı tanrı heykelinin önüne koymuş, eline bir boya kalemi alıp büyük Yaksha'ya hitaben yazmaya başlamış: Tanrım, sana borcu olanlardan toplayıp getirdiğim para işte burada.

Tüccarın yazdıklarını gören haydutlar paranın Yaksha'ya ait olduğunu düşünmüşler. Onu saygıyla selamladıktan son-

ra çekip gitmişler. Şāntaka da parasını alıp güven içinde evine dönmüş.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvaṭṭ uyumaya gitmiş.

57. Masal

Ertesi akşam kız demiş ki: Ben gidiyorum, bir adamla sevişip kendimi eğlendireceğim. Papağan demiş ki: Kocanız öğrendiğinde ne söyleyeceğinizi biliyor musunuz? Bir zamanlar kralın aşk ilişkisini öğrendiği akıllı Şubhankara'nın ne yaptığını biliyorsanız gidin hanımım.

Avanti ülkesinde Vikramārka krallık yapmaktaymış. Kraliçesinin adı Çandralekhā imiş. O saray şairi Şubhankara ile aşk yaşıyormuş. Bir cariye kıyafeti giyerek onun evine gidiyor, canının çektiği gibi eğleniyormuş.

Kraliçeyle şair arasındaki ilişki yağmur mevsimi gelene kadar bir süre böyle devam etmiş. Sonunda gök gürültüleri, bulutların kükreyen şarkıları ve çığlık atan tavus kuşlarının zaferi işaret eden bayrakları eşliğinde mevsimlerin kralı muson gelmiş. Karanlık günler, çamurlu yollar, yağan yağmurlar, parlayan şimşekler âşıkların buluşmalarını engellemeye başlamış. Derler ki:

Beni severse ölecek, yaşarsa beni sevmeyecek,
İki türlü de sevgilimi kaybediyorum,
Ey kötü kalpli şimşek, neden gürlüyorsun?

Mevsim böyleyken bir gece kraliçe Şubhankara'nın evine doğru yola çıkmış. Kral Vikramārka onun gidişini görmüş, merak etmiş. Siyah bir pelerin giymiş, elinde kılıçla gizlice onu takip etmiş.

Şubhankara kraliçeyi kapıda görünce şunları söylemiş:

Gürleyen bulutlar karanlığı koyulaştırdı, her taraf
görünmez oldu,

Hava muhafızların ve gözcülerin bağırtılarıyla dolu,

Böyle bir durumda denizin öfkeyle doğurduğu
bir alev gibi,

Kralın hareminden kalkıp buraya geldiniz ey lotus gözlü,
Şunu anladım ki kadınlar korkmaz, korkar gibi yaparlar.

Şairin sözlerini dinledikten sonra kral saraya geri dönmüş.
Şubhankara ise kraliçeyi tatlı sözler, nazik davranışlarla hoş-
nut etmiş. Derler ki:

Kadınlar öfkeyle etrafa emir yağdırmayan erkekleri
severler,

Fakat bir köle gibi de ötekileri yatıştırmaya çalışırlar,
Kocalar ise her zaman en değersiz olanlardır.

Kadın olsun erkek olsun en iyi hep âşıklardır,
Onlar en güzel zevk yataklarını bilirler,
Onları üç türlü sınıflamak mümkündür.

Kadının ve erkeğin üç türlü âşık tipi vardır:
En iyi, en kötü ve orta düzeyde.
Onların yatak tipleri de üç türdür.

Âşıkların nitelikleri şöyledir:

Tutku ateşiyle kavrulmuş, sürekli küçümsenmiş,
Kara sevda içinde yanan adam en aşağı âşık tipidir.

Tutkulu kızları isteyen ama çok boyun eğen ve
Karşılık veremeyen tip orta derecede bir tiptir.

Sevilen ve itaatkâr bir kıza sürekli olarak bağlı,
Onu çok özleyen tip ise en üstün âşık tipidir.

Âşık kadınlar da üç çeşittir:

En iyisi aşkın hâllerini anlayan ve aşk oyunlarında
hünerli olandır.

Uygun zamanda öfkelenir, çabuk yatışır ve erkeğini
mutlu eder.

Orta düzeyde olan tip kibirli, ani dönüşler sergileyendir,
Çoğu zaman yersiz öfkesi olur, onu yatıştırması da
zordur.

En kötüsü açgözlü, döneke ve kötü kötü konuşandır,
Sorun çıkarmakta marifetli, hiç kıymet bilmeyendir.

Âşık çiftlerin üç çeşit de yatağı olur:

En iyi âşıkların yatağı uçları yüksek, ortası göçük olandır.
O yatak âşıkların hareketlerine kuvvetle dayanır.

Orta düzey yatak yüzeyi düz olan, sadece geceyi
geçirtendir,

O yatakta bedenler nadiren bir araya gelebilir.

En kötü yatak ortasında tümsek olan, çiftleri iki yandan
düşürendir,

Sevişme sanatını iyi bilseler bile üzerinde doğru düzgün
duramazlar.

Bilge Şubhankara'nın kraliçeyle seviştiği yatak yatakların
en iyisi imiş. O onu gün doğarken bırakmış, kadın da ta-
mamen tatmin olmuş hâlde saraya dönermiş.

Krala gelince sabahki işlerini bitirdikten sonra şairi ve
kraliçeyi yanına çağırtmış. Şubhankara'yı bir tahta oturt-
muş, konuşma sırasında gülerek şöyle söylemiş: Bence ka-
dınlar korkmaz, korkuyormuş gibi yaparlar.

Bu sözleri işiten şair kralın yaptıklarını fark ettiğini anla-
mış. Soru şu: Şimdi ne olacak? Fakir bir insana karşı işlenen
suç bile cezasız kalmazken bir krala karşı işlenen mi cezasız
kalacak?

Şubhankara şöyle düşünmüş: Kral her şeyin farkında.
Sonra şu beyitleri söylemiş:

Ey güçlü kral, karınızın ünü köpek balıklarıyla dolu
denizleri aştı,

O desteksiz gökyüzünde dolanıyor, yüksek dağların
tepelerine çıkıyor,

Tek başına zehirli yılanlarla dolu cehennem dünyalarında
geziyor,
Ey ikinci Kāma, gerçekten de kadınlar korkmaz, korkar
gibi yaparlar.

Şairin okuduğu beyitleri dinleyen kral ona ve kraliçeye
gözlerini dikip bakmış. Kendi kendine şöyle demiş: Akıllı bir
insanı kazanmak zordur ama böyle kadınları değil. Sonra
kraliçeyi kolundan kavrayarak onu bilgili şairin önüne fırlatmış ve demiş ki: Al bu kadını.

Sevinen şair karşılık vermiş: Bu büyük bir lütuf. Derler ki:

Cahil biri günahlarla sevapları nasıl ayırt edebilir?

Kör biri insan biçimiyle kusurları nasıl görebilir?

Kralın lütfuyla şair Çandralekhā ile memnun mesut yaşamış. Papağan devam etmiş: Ey Prabhāvatī, sen de doğru zamanda ne söyleyeceğini biliyorsan gidebilirsin. Aksi hâlde evde kalman daha iyi olur.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

58. Masal

Ertesi akşam ayrılmaya hazırlanan Prabhāvatī gitmeye kalkışınca papağan demiş ki: Ey arzulu kişi, gerektiği zaman Duşîla'nın kocasının Tanrı Ganapati huzurunda nasıl davrandığını biliyorsan elbette randevuna gidebilirsin.

Lohapurī kasabasında Rācada adlı alt tabakadan bir adam yaşıyormuş. Karısı Duşîla erkeklere çok düşkünmüş. O arkadaşlarıyla Padmāvati şehrine iplik satmaya gidermiş. Bir seferinde her biri köy yakınında bulunan tapınakta Tanrı Ganapati'ye ayrı ayrı sözler vermişler. Duşîla tanrıya konduğu bir öpücükle sözünü yerine getirmek istemiş.

Ganapati o gün bütün kadınlara büyük kazançlar sağlamış, onlar da tanrıya verdikleri sözleri yerine getirmişler. Duşîla elbiselerini çıkarmış ve Ganapati'ye bir öpücük vermiş.

Ganapati cilveleşmeyi severmiş. Duşıla'nın dudaklarını yakalamış, öyle ki kadın orada bir piliç gibi kalakalmış. Arkadaşları kurtarması için durumu gülerек kocasına bildirmişler.

Rācada tapınağa gitmiş ve karısını tarif edildiği biçimde bulmuş. Düşünmüş: Onu nasıl kurtarabilirim? Bir eşekle harareti hareketler yapmaya başlamış. Ganapati bu ender görülen durum karşısında yüksek sesle gülmüş, dudakları aralanınca Duşıla kurtulmuş. Tanrıyı selamlamış, kocasını azarlamış, hızla eve gitmiş.

Papağan konuşmasını tamamlamış: Hanımım, Rācada ne yaptığını bilerek Duşıla'yı Ganapati'den kurtarmış. Zamanı geldiğinde nasıl davranması gerektiğini bilenler onun meyvesini de kazanırlar. Anı anlayan adam daima hayatta kalacaktır.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

59. Masal

Günün sonunda Prabhāvatī papağana her zamanki gibi gidip gitmemeyi sormuş. Papağan demiş ki: Rukminī'nin burnu büyük kocasını nasıl aldattığını biliyorsan düşündüğün harika şey için gidebilirsin hanımım.

Sangama adlı bir köy varmış. Orada Rāhada adlı asker sınıfından, çabuk sinirlenen bir adam yaşarmış. Karısının adı Rukminī imiş. O bir gün karısıyla kutsal hac yerine gitmiş. Orada başka bir adamla birbirlerine göz kırptıklarını görmüş ve karısının ona âşık olduğunu düşünmüş. Derler ki:

Aşkî karşılıksız kalmış kadının âşığı, narin bakışlara sahip kız!

Açıkgöz insanlarla dolu köyde bir fısıltı dahi duyulur.

Karısının adamdan etkilendiğini gözlemleyen Rāhada eve dönmüş, kadını azarlayarak içeri zincirlemiş. Rukminī

kendi kendine şöyle söylemiş: Doğumum, gençliğim, yaşamım bu adamla geçti ve diğer adamı inkâr edip yalan söylersem yine böyle geçecek. Aklından bunları geçirip kendi kendine söz vermiş. Soru şu: Bu sözü nasıl yerine getirmiş?

Diğer adamı evin önünden geçerken görünce ona seslenmiş: Bu akşam bizim eve gel, avludaki hurma ağacının dibine bedeninin büyüklüğünde bir hendek kaz. Sonra erkeklik organın yukarı kalkık şekilde o hendeğin içine yat.

Adam kabul etmiş ve gece gelip söylediği şekilde yerini almış. Tutkulu olduğunda her şeyi beceriyle yapan Rukminî hurma ağacının altına gitmiş ve adamın üzerine çömelmiş. Kocasına seslenmiş, okunu ve yayını alıp gelmesini söylemiş. Demiş ki: Sen okçular arasında büyük okçu diye ün salmış birisin. Bu gece bana bir Ay ışığı vur da senin büyüklüğünü göreyim.

Budala adam okunu ve yayını alıp gelmiş. Ay'ın ışınlarından birine nişan alıp okunu fırlatmış. Doğal olarak ok hiçbir şeyi vuramadan yere düşmüş. Kadın alkışlamış ve onunla alay etmiş. Adam uzun süre attığı oku arayıp durmuş. Kadın da bu süre zarfında yerde yatan adamın üstünde kendisini eğlendirmiş durmuş. Kocası ok aramaktan dönünce ona demiş ki: Budala adam, bugün senin gözlerinin önünde dilediğim gibi aşk yaptım. Bir asker olabilirsin ama benim için iyi bir adam değilsin, seni terk ediyorum.

Âşığının getirdiği bir ata atlamış ve gitmiş. Rāhada utanç içinde onun gidişini izlemiş. Kadınların küçümsemesinden kim kaçabilmiş ki? Çünkü:

Geçmişte Şiva ve Krishna sevinçle dans ettiler,
Kadınlar tarafından hiç üzülmeyen Brahma hayvan gibi
davrandı.

Onlar bu doğum-ölüm döngüsü ağacının köküdürler,
Toprak günah filizlerini taşır, pişmanlık çiçekleri açar,
Kadınlar nasıl bir mutluluk getirebilirler ki?

Dünya bir hayal ürünüdür ve onun kökü kadınlardır,
İhtiyaçtan erkekle birlikte olur, sonra terk edip rahatlarlar.

Bunu işiten Prabhāvatī şunları eklemiş:

Kadın doğumun kaynağıdır, gelişimin de kaynağıdır,
Ey papağan, o zevkin kaynağıdır, onu nasıl kötülersin?

Onsuz ne zevk olur ne de neşe,
O olmadan erkek kendisini tamamlayamaz.

Derler ki:

Abıhayat gölü, zevk madeni, aşk hazinesi kadını kim
böyle yarattı?

Onu görünce başkasına gerek var mı? En mutsuz insan
bile huzura erişir.

Prabhāvatī'nin sözlerini dinleyen papağan şöyle karşılık
vermiş:

Maden, at ya da fil, ağaç, taş ya da giysi,
Sular, erkekler, kadınlar; farklılıklar çok fazla!

Söylediklerin iffetli kadınlar için geçerli, ötekiler için değil.
Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

60. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī papağana yine gitmek isteğini bildirmiş. Papağan demiş ki: Kral Vīra'nın sarayında görev yapan elçi gibi şüpheli durumda ne yapacağını biliyorsan gidebilirsin hanımım.

Prabhāvatī sormuş: O nasıl olmuş? Papağan anlatmış:

Kaçcha kralı, Kral Vīra'nın sarayının muhteşem olduğunu, âdeta tanrı tarafından yaratılmış gibi her türlü mücevherle bezeli olduğunu işitmiş. Öğrenmek için Haridatta adlı elçisini yanında atlardan, değerli taşlardan oluşan çok sayıda hediyeyle oraya göndermiş.

Vīra'nın şehrine vardktan sonra elçi kral tarafından kabul edilmiş. Şöyle demiş: Ben kralım tarafından sizin muhte-

şem sarayınızı görmek için gönderildim. Kral demiş ki: Sana onu sabah gösteririm.

Ertesi gün kral elçiyi çağırtmış, elçi aniden kendini sarayın salonunda bulmuş. Etrafında çok değerli mücevherler görmüş. Bunların toprağa mı, yoksa suya mı inşa edildiğini anlayamamış. Soru şu: Ne yapmalıymış?

Yere bir betel meyvesi atmış ve onun toprak olduğunu anlamış. Sonra eve dönmüş.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

61. Masal

Ertesi gün sorulunca papağan şöyle demiş: Bir zamanlar Tecukā'nın âşığıyla eğlendiği gibi eğlenebileceksen git hanımım. O bütün özlemlerini gerçekleştirmişti.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş?

Khorasama adlı bir köy varmış. Orada Pārshvanāga adlı bir tüccar oğlu yaşarmış. Onun Tecukā adlı karısı çok güzel, tutkulu ve iffetsizmiş. Bir gün tapınakta yapılan bir töreni izlemek üzere arkadaşlarıyla dışarı çıktığında yakışıklı bir adamın kendisine baktığını görmüş ve ondan hoşlanmış. Zira:

Hanımım, kadın evlilik kutlamaları, tapınağa yapılan
hac ziyaretleri, saraylar,

Yabancı evler, tartışmalar, sıkıntılı zamanlar yüzünden
şırmamış olabilir.

Derler ki bu bir evde, ormanda, bir tapınakta veya kutsal törende, ırmak geçidinde veya gölde, evlilik töreninde veya bayramda ve her zaman çiçek satan kızların öncülüğünde olan bir şeydir. Bu yolculuklarda, kadın toplantılarında, terk edilmiş yerlerde, kalabalıklarda, kasaba ve köylerde, özellikle kapılarının önünde duran serbest ve kolay kadınlarla

olur. Bu keza ahırlarda, tarlalarda, köşklerde, kavşaklarda, seyahat ederken veya ülke dışında yaşarken, kralların geliş ve gidiş zamanlarında hep görülmek isteyen kadınlarla olur. Kocaları tarafından korunmayan kadınlar boş komşu evlerde iffetlerini kaybederler. Çamaşırcı kadınların, terzi kadınların evlerinde, krallık yollarında, gündüz, gece veya akşam, keder ve sıkıntı zamanlarında bu olur.

Tecukā kaşlarıyla adama işaret etmiş ve ona demiş ki: Sana âşık oldum ama kocam çok sert ve hoşgörüsüz, dışarı çıkmaya cesaretim yok; bir gün evin kapısında duran çanağın içine bir akrep koymalısın, ben o akrep tarafından sokulmuş gibi yaptığımda sen de bir hekim gibi kapıda belirmelisin.

Böyle anlaştıktan sonra evlerine gitmişler. Adam söylendiği gibi yapmış, Tecukā çanağı yatağın üstüne fırlatıp bağırmış: Eyvah, çanağın içindeki akrep beni soktu. Bunu tekrarlayıp durmuş.

Hekim gibi davranan adam kapıda belirmiş. Demiş ki: Ben kızarıklığı giderir, karnına masaj yapar, ağrıyı yok eder, sonra da zehri çıkarırım. Bu esnada Tecukā da kocasına demiş ki: Kocacığım, hiç şüphe yok ki ölüyorum ben! Cenaze ateşimi hazırla ya da bir hekim veya büyücü çağır, beni bu ıstıraptan kurtar.

Endişelenen koca kapı eşiğinde bekleyen adamı çağır-mış. Karısına bakan sözde hekim demiş ki: Ölümün kendisi sokmuş onu. Yaşarsa mucize olur, ben de meşhur olurum. Adam yalvarmış: Lütfedin, zehirden kurtarıp onu iyileştirin doktor.

Hekim Tecukā'nın dudaklarına acı bir ilaç sürmüştü. Sonra kocasına demiş ki: Hey tüccar, zehirlerin en etkilisi bir erkeğin zehridir. Zehrin ilacı zehirdir. Bunu düşün ve onun dudaklarını em.

Tüccar söyleneni yapmaya başlamış. Ancak karısının dudaklarına sürülen acı madde birkaç saniye içinde onun

dudaklarını yakmaya başlamış. Adam durmuş ve öteki adama demiş ki: Onun dudaklarını sen em. Ağzındakinin zehir olduğunu düşünerek dışarı çıkmış. Tutkulu karısı da sahte hekimle istediği gibi sevişmiş.

Kurnaz Tecukā sonunda iyileşmiş. Tüccar da sakinliğe kavuşmuş. Minnettarlıkla sözde hekimin ayaklarına kapanmış ve size ömür boyu borçluyum demiş. Sonra adam hekim kılığında çıkıp kendi evine gitmiş. Tüccarın evde olmadığı zamanlarda hep Tecukā ile birlikte olmuş.

Papağan devam etmiş: İşte böyle sevgili hanımım, nasıl davranıp konuşacağınızı biliyorsanız gidin. Sadece bir dala-vereci bu şekilde konuşup davranmayı bilir ve bu yolla zevk almaya çalışır.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

62. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī papağana sorunca kuş cevap vermiş: Hanımım, bir âşık kesinlikle zevk almalıdır. İstiyorsanız gidin, ancak aksilik hâlinde Kuhana'nın iki karısı gibi davranmanız lazım.

Gambhīra adlı bir köy varmış. Orada Kuhana adlı asker sınıfından cesur ama kalın kafalı bir adam yaşarmış. Kadınları severmiş ama hem kıskanç hem de inatçı biriymiş. Onun Şobhikā ve Tecikā adlı güzel görünümlü, tutkulu, önlerine gelenle yatıp kalkan iki karısı varmış. Onları koruma altına almak için köyün dışında, nehrin kenarında bir ev yaptırmış ve evin kapısının önüne oturup etrafı gözetlemeye başlamış.

Bir gün iki kadın Kuhana'ya demişler ki: Buraya bir berber gelse iyi olur. O da bir örtü arkasından tırnaklarını kesmek şartıyla gezgin bir berberi onlara göndermiş. Koca dışarıdaki yolda beklerken adam örtünün altından uzattıkları ayaklarını yıkamaya başlamış. Kadınlar berbere altın bir bilezik verip şöyle demişler: Bunu al ve bize bir erkek bul.

Berber kabul etmiş, asker adamdan izin alıp oradan ayrılmış. Aradan birkaç gün geçtikten sonra sakalları yeni çıkmış ama ne yapacağını çok iyi bilen genç bir arkadaşıyla oraya geri gelmiş. Berber onu kadın gibi giydirmiş, asker adamın yanına gelerek ona demiş ki: Bu benim sevgilimdir. Ben başka bir köye gidiyorum, onu siz efendimizin evinden başka bir yerde saklamayı doğru bulmadım, çünkü burada kadınlar iyi korunuyor.

Asker adam kabul etmiş, berber kadınlara demiş ki: Bunu kendinizinmiş gibi kullanın. Şobhikā ve Tecikā berberin ne getirdiğini anlamış ve çok mutlu olmuşlar. Genç adam bütün gün kadın gibi davranıyor geceleri âşığa dönüşüyor-muş, bu şekilde asker adamın karılarıyla düzenli olarak eğleşmiş durmuş.

Kadınlardan hoşlanan Kuhana yeni gelen kadınla bir kaçamak yapmak istemiş. Ona her gün asılıyor o da sürekli reddediyormuş. Sonunda asker adam onun bir kadın olup olmadığını merak etmeye başlamış. Şüphesini gidermek için karılarına şöyle demiş: Tanrıça bana sabahleyin bir kutlama yapmamı buyurdu. Yarın üçünüz de bu kutlama için çıplak olarak dans edeceksiniz.

Soru şu: Kadın kılığındaki adam nasıl dans edecek? Pa-pağan devam etmiş:

Genç adam erkeklik organını bir kuşak yardımıyla bacaklarının arasından geçirip önünün bir kadın organı gibi görünmesini sağlamış. Kocaları geldiğinde üçü de el çırpıp dans etmeye başlamışlar ve şunu söylemişler:

Kuşağını bağlamış dansçıya bak ama sorma,
Örgü bir açılırsa adam başka bir kadın alır.

Kuhana şarkının anlamını sormuş. Demişler ki: Örgüye kuşak derler. O koparsa koca bizi bırakıp başka bir kadın alır. Anlamı budur. Kadınların işleri konusunda cahil olan asker adam bir budala olduğunu kanıtlamış. Genç adam

kadın kılığında iki kadınla her zamanki gibi eğlenmeye devam etmiş.

İşte böyle hanımım, bir kimse nasıl davranması ve konuşması gerektiğini bilirse bu dünyada her zaman, her yere gidebilir.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

63. Masal

Ertesi akşam Prabhāvatī demiş ki: Ben gidiyorum. Papağan şöyle demiş: Gidin hanımım, sorun çıktığı zaman üzüntüyü nasıl gidereceğinizi biliyorsanız gitmenizde bir sakınca yok, gidin.

Şakatāla gibi davranmanız gerekir. O Çanakya'dan gelen Nanda çizgisini yok ederek ailesine sağladığı sıkıntıyı giderdi. Bunu yapamayacaksanız başka bir adamın evine gitmek sizin için uygun değildir. Derler ki:

Ay da olsan, bitkilerin efendisi de olsan,
Yıldızlar ailen olsa, bedenın abıhayat dolsa,
Güneş'i görünce hepsi de söner gider,
Başkasının evine gitmek böyle değil de nedir?
Bunları dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

64. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī yine papağana sormuş. O da cevap vermiş: Ey ince belli, arkadaşının âşığını kurtaran Devikā gibi bir aksilik hâlinde ne yapacağınızı biliyorsanız gidin.

Prabhāvatī sormuş: Bu nasıl olmuş? Papağan anlatmış:

Kūtapura adlı bir köy varmış. Orada asker sınıfından Somarāca adlı bir adam yaşarmış. Onun Mandukā adlı gü-

zel karısı erkeklere çok düşkünmüş. Onlardan biri geceleri bir işaret olsun diye elinde bir çingirakla gelir, evin avlusunda onunla uyurmuş.

Bir gün koca çingırağın sesini duymuş, bir öküzün eve girdiğini düşünerek elinde sopayla koşup gelmiş. Soru şu: Bu âşıktan öküze ne olmuş? Papağan cevap vermiş:

Çingırağın sesine gelen kocayı gören Mandukā'nın arkadaşı Devikā âşığın elinden çingırağı alıp hemen onu oradan uzaklaştırmış ve Somarāca'ya demiş ki: Enişte! Öküz korktu ve kaçtı, merak etme. Asker sınıfından olan adam davranışlarından dolayı ona övgüler düzerek karısıyla eve girmiş.

65. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī'nin sorusu üzerine papağan demiş ki: Ey hanımım Prabhāvatī, bir aksilik hâlinde suçüstü yakalanan beyaz giyen keşişin ne söylediğini biliyorsanız gidin.

Hanımım, Canasthāna adlı bir kasaba varmış. Orayı Kral Nandana güzel bir şekilde yönetiyormuş. O kasabada Tanrı Şiva'ya kalpten inanan Şrīvatsa adlı bir dindar yaşamış. Bir gün o müritleriyle Vārānasī'ye giderken yol üzerinde onlardan bazılarını yiyecek bulmaya, et çalmaya göndermiş. Bu durumu başka müritler de görmüş. Soru şu: Şimdi ne olacak?

Bütün müritler gelip bir arada oturduktan sonra Şrīvatsa patlayarak gülmüş. Neden güldüğünü sorduklarında demiş ki: Şu müritlere de bak hele, ben bana doğru gelin dediğim hâlde onlar ete doğru gittiler.²⁶

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

26 Mām “bana doğru”, māmsa “et” kelimeleriyle söz oyunu yapılıyor.

66. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī gitmeye yeltenince papağan demiş ki: Gidin hanımım, iyi işler ertelemeye gelmez, tehlike hâlinde kuğuların bilge kralı gibi ne yapılacağını biliyorsanız gidin.

Hanımım, bu ülkede kuşlar için çok uygun, güzel bir orman varmış. On yocana genişliğinde, insanlardan uzak bir yermiş. Şankhadhvala adlı kuğular kralı günlük gezintilerini yaptıktan sonra akşamleyin ailesiyle birlikte tünemek için göl kenarında yayılmış dallarıyla gölge ve serinlik yapan banyan ağacına gelirmiş.

Bir gün kuğular yine gezintiye çıktıklarında bir avcı gelip ağaca ağını germiş, akşam karanlığında dönen kuğular ona yakalanmışlar.

Soru şu: Bundan nasıl kurtulmuşlar? Papağan cevaplamış:

Kendisinin ve ailesinin karanlıkta bu şekilde yakalandığını gören Şankhadhvala demiş ki: Çocuklar, avcı sabahleyin geldiğinde ve size bakmak için ağaca tırmandığında hiç nefes alıp vermeden öylece ölü gibi durun. O sizi ölü sanıp yere atacaktır. Sonra hep birlikte havalanıp kaçarsınız.

Kuşlar denildiği gibi yapmışlar. Avcı sabah gelmiş, onların ölü olduğunu düşünmüş, onları yere atmış, onlar da hep birlikte sağa sola uçuşup kaçmışlar.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

67. Masal

Ertesi gün yine gitmeye kalkışan Prabhāvatī papağana sormuş. Papağan demiş ki: Ey ürkek kadın, gitmek istiyorsun, çünkü istekle çelindin; tehlikeye düştüğünde maymunun ne dediğini biliyorsan git.

Pushpākara ormanında Vanapriya adlı küçük bir maymun yaşarmış. Bir gün nehir kıyısında bir timsahın yuvarlanıp durduğunu görmüş. Sormuş: Hey dostum, bugün kara-ya vurduğuna göre iyice yiyip semirmiş olmalısın?

Timsah cevap vermiş: Ey maymun, sadece yerde yaşayan ve geçimi belli olan bir kimsenin akli tok olmalıdır. Derler ki:

Ey Lakshmana, altınla dolu olan Lanka beni mutlu
etmiyor,
Ama yoksul da olsa anavatanım Ayodhya bana neşe
veriyor.

Bir kimsenin anavatanı, evi, değerli insanlarla dostluk,
Zenginlik tutkusu, güzel bir kadın, uykunun son demi,
Bunlar vazgeçilmesi çok zor olan şeylerdir.

Seni görünce hayattaki amacıma ulaştım dedim. Çünkü der-ler ki:

İyi insanları görmek bir hac yeri ziyareti gibi lütuftur,
Türbeleri ziyaret zamanı gelince meyve verir,
Ama iyi insanla karşılaşmak anında fayda sağlar.

Karada doğanlar kutsanmış kişilerdir. Oradaki varlıklar siz değerlimiz gibi kibar konuşurlar. Böyle söyleyerek timsah konuşmasını bitirmiş.

Maymun cevap vermiş: Ey timsah, bugünden sonra sen benim hayatımdan bile değerli dostumsun. Çok güzel konuşuyorsun. Derler ki iyi insanla yedi adım atmak dost olmak için yeterlidir. Maymun devam etmiş: Dostum, bugün benim misafirim ol. Sonra timsaha abıhayat gibi tatlı, olgun bir meyve sunmuş.

O günden sonra maymun timsaha her gün muz vermeye başlamış. O da bunları götürüp karısına vermiş. Kadın ona bunları nereden bulduğunu sorunca olan biten her şeyi öğrenmiş. Dişi timsah hamileymiş. Şöyle düşünmüş: Maymun-

lar her zaman böyle meyveler yer. Eti abıhayat gibi olmalı. Sonra kocasına demiş ki: Hamile olduğum için maymun kalbine aşeriyorum. İsteğimi yerine getirirsen yaşarım, getiremezsen ölürüm.

Karısının ısrarı üzerine nehir kıyısına gelen timsah maymuna demiş ki: Dostum, yengen seni eve çağırıyor, misafir etmek istiyor. Bu sözlerle maymunu kandırarak onu sırtına alıp yüzmeye başlamış. Yolda ilerlerken maymun şüphelenip sormuş: Ben sizin evinizde ne yapacağım ki?

Timsah düşünmüş: Maymunu karadan yeterince uzaklaştırdım, artık karaya dönemez. Ona her şeyi anlatayım o zaman. Sonra timsah ona her şeyi anlatmış.

Soru şu: Maymuna ne olmuş? Papağan cevaplamış:

Maymun demiş ki: Ey timsah, beni oraya boşuna götürüyorsun. Ben kalpsizim. Kalbim yanımda değil. Timsah sormuş: Onu nerede bıraktın? Maymun cevap vermiş: Hiç duymadın mı dostum, maymunların kalbi ve beyni daima incir ağaçlarında olur. İstiyorsan onu alır, suya geri gelip sana veririm.

Budala timsah kıyıya dönmüş, maymun sırtından zıplayıp ağaca çıkmış. Timsaha demiş ki: Defol git şimdi, artık buradan hiçbir yere ayrılmam.

Bilgelerin dediği ne kadar da doğru,
Denizde ve karada yaşayan canlılar
Asla birlikte hareket edemezler.

Papağan hikâyeyi şöyle bitirmiş: Maymun onu böyle azarlamış, timsah evine dönmüş. Derler ki:

Kişi çözüm gerektiren işlerdeki zekâ kıvraklığını
kaybetmezse

Tıpkı maymunun nehirde bulduğu gibi tek başına
cenneti bulur.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

68. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī sorunca papağan demiş ki: Hanımım, Vitarka'nın aksilik hâlinde arkadaşına nasıl yardım ettiğini biliyorsanız gidin ve eğlenin.

Brāhmanların Vidyāsthāna adlı bir köyü varmış. Orada Keşava adlı bir Brāhman yaşarmış. Bir gün yıkanmak için göle gittiğinde orada bir tüccarın güzel kızını görmüş. Su kaplarını doldurmaya çalışıyormuş. Onunla oynamak istemiş. Yıkanması bittikten sonra kız su kaplarından birini başının üstüne koymasını istemiş. Bunu yaparken adam onu dudaklarından öpüvermiş.

Brāhman bunu yaparken kızın kocası tarafından görülmüş. Saraya götürülmüşler.

Soru şu: Bu durumdan nasıl kurtulmuş? Papağan anlatmış:

Brāhman'ın Vitarka adlı bir dostu varmış. O gelip demiş ki: Dostum, mahkemeye çıktığın zaman abuk subuk bir şeyler mırıldan, başka da hiçbir şey söyleme. Adam denileni yapmış, vezir bu durumu fark etmiş. Şöyle düşünmüş: Bu adam doğuştan bozuk biri. Onun suç işleme ehliyeti yok.

Böylece Keşava Vitarka'nın akli sayesinde kurtulmuş. Papağan demiş ki: Gideceksen sen de böyle akıllı davranmalısın.

Fakat hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

69. Masal

Ertesi gün Prabhāvatī sorunca papağan şöyle demiş: Güzel gözlü, banyosu yarım kalan kocasını aldatan Vecikā gibi yapabileceksen git.

Kalāsthāna diye bir yer varmış. Orada ticaretle geçinen bir adam canından çok sevdiği karısı Vecikā ile birlikte ya-

şarmış. Bir seferinde kocasını yıkarken daha önceden ilişki kurduğu adamın yoldan geçmekte olduğunu görmüş. Burada yeterince su yok diyerek su getirme bahanesiyle evden çıkmış, âşığıyla uzunca bir zaman geçirmiş.

Soru şu: Kadın banyosunu yarım bıraktığı kocasına ne diyecek?

Papağan cevabı vermiş: Âşığıyla zaman geçirdikten sonra kocasını aldatmanın bir yolunu düşünen Tecikâ kendisini kuyudan aşağıya atmış. Sonra bir kargaşa olmuş. Zavallı bir kadın kuyuya düştü diye bir söylenti yayılmış, kocası da bunu duymuş. Bu kuyuya düşen mutlaka benim karımdır diye düşünerek üzülmüş ve hemen olay yerine gitmiş. Onu kuyudan çıkarmış ve büyük bir ihtimamla eve götürmüş.

Hikâyeyi dinleyen Prabhāvatī uyumaya gitmiş.

70. Masal

Bu hikâyelerin sonunda Prabhāvatī'nin kocası Madana şehir dışından geri dönmüş. Kadın ona eskiden olduğu gibi sevgi gösterileri yapmış ama papağan inceden şunu söylemiş:

Kadınlara bağlanmak boştur, o daima beni sevecek,

Daima benim sevgilim olacak diye böbürlenmek boştur.

Madana bu beyitten kendine bir pay çıkarmamış, papağan gülmüş ve demiş ki: Kendi yararına söylenmiş sözlerle kulak verenler, ona göre davrananlar hem bu dünyada hem de ötekinde kârlı çıkarlar. Kuş Madana duysun ve anlasın diye bunu tekrar tekrar söylemiş. Sıkılan Prabhāvatī bunu kendisi açıklamaya başlamış. Derler ki:

İyi işlerinin verdiği gururdan iyi insan hiç korkmaz,

Ama kötü işlerinden yorgun düşen günahkâr hep korkar.

Prabhāvatī kocasına demiş ki: Soylu kişi, Trivikrama'nın sana verdiği bir çift kuştan biri olan bu papağanla ne kadar övünsen azdır. Bu kuş tıpkı bir baba ya da kardeş gibi herke- se, özellikle de bana iyi tavsiyelerde bulunuyor.

Kadın onu daha çok övmüş, övdükçe kuş utanmış. Der- ler ki:

Balıkçıl balık yakalarsa bunda saygın bir taraf yoktur,
Ama devasa fili öldüren aslan, işte bu saygıya layıktır.

Madana sormuş: Papağan böyle marifetleri nasıl edinmiş ki acaba? Sana özel bir hizmeti oldu mu? Prabhāvatī cevap vermiş: Efendim, doğru sözün birkaç söyleyeni ve dinleyeni olur. Derler ki:

Ey kral, tatlı konuşan insanı her zaman için bulmak
mümkündür,
Acı konuşan ve dinleyen erdemli kişileri bulmaksa zordur.
Efendim, aşk becerisinden yoksun kadın döneke olur,
Şüpheli, dar kafalı olur, bu doğrulukla söylenmiştir.
Oğluna ve kocasına sırt çevirir, büyük iyilikleri
görmezden gelir,
Başlangıçta sevgi dolu ve narindir, sonra birden zalim
oluverir.

Derler ki:

Erkekler onlara âşık olmadığı sürece naziktirler,
Onların Kāma'nın ipine yakalandıklarını bilirlerse
Onlarla oltaya takılmış balık gibi oynarlar.

Tıpkı okyanusun dalgaları gibi değişkendirler,
Aşkları akşam bulutları gibi bir anda geçer gider.
İşleri bitince erkeği beş parasız, kuru bir tohum gibi
Sıkılıp suyu çıkarılmış hâlde bırakıverirler.²⁷

---

27 Benzer cümle Şūdraka'nın *Mriçchakatikam* dramında var. (Şūdraka, *Top- rak Arabacık*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2017, s. 87.)

Erkeğin yumuşak kalbine girdikten sonra genç kız
ne yapar?

Büyütiler, delirtir, aşâğılar, azarlar, zevk verir, keder verir.

Prabhāvatī devam etmiş: Efendim, siz gittikten sonra bir süre ayrılığa dayandım. Ancak kötü arkadaşlarım yüzünden bir âşık bulmak istedim. Beni durdurmak isteyen Maina kuşunu az daha öldürüyordum; neyse ki şu papağan anlatıklarıyla yetmiş gün boyunca beni zapt etti. Şimdi sadece düşüncemde lekeliyim, davranışırıda değil. Yaşamam ya da ölmem artık sizin ellerinizde.

Karısını dinleyen Madana papağana sormuş, o şöyle söylemiş:

Akıllı kişi amacını bilmediği şeyler hakkında konuşmaz,
Bilse bile konuşmakta acele etmez, çünkü
Talihin nasıl döneceğini kimse kestiremez.

Kaderde yazıldığı gibi uzun zaman sonra malınıza mülkünüzü, yaşamınıza ve sevdiğinizize yeniden kavuştunuz. Söyledikleri doğrudur. Bu sadece yalnızlıktan doğan bir durumdu. Papağan devam etmiş: Söylemesi uygun olmasa da şunu dinleyin efendim:

Soylu kişiler iyiyi, kötüyü göz ardı ederek bağışlarlar,
Aptalların, sarhoşların, kadınların, hasta ve kederlilerin,
Öfke ve şehvete kapılmışların, çıldırmış, korkmuş,
Özellikle de açlıktan çaresiz düşmüşlerin işlerini affederler.

Mahābhārata'da şöyle yazar:

Ey Dhritarāshtra, bil ki şu onu dharma nedir bilmez:
Deli, pervasız, sarhoş, yorgun, öfkeli, açlık çeken,
Açgözlü, korkmuş, şehvete kapılmış, telaşı olan.

Onun kabahati affedilmelidir, çünkü onu bu yola kötü arkadaşları kıskırttılar. Derler ki:

İyi kötüyle birlikte olduğu sürece ondan etkilenir,
Duryodhana ile birlikte olan Bhīshma inek çalmıştı.²⁸

Bir zamanlar bir Vidyādhara²⁹ kralın kızını bir hileyle baştan çıkarmıştı. Kız baştan çıkarıldığı için kocası onu suçsuz bulmuştu. Papağan Madana'ya bir hikâye anlatmaya başlamış:

Malaya Dağı'nın tepesinde gandharvaların³⁰ Manohara adlı bir şehri varmış. Orada Madana adlı bir gandharva, karısı Ratnāvalī ile birlikte yaşamış. Kızları Madanamancari öylesine güzelmış ki tanrı olsun ifrit olsun onu gören herkes büyülenmemek için başını önüne eğermiş. Ancak onunla evlenmeye değer kimse bulunamazmış.

Bir seferinde göksel ermiş Nārada Manohara'nın yanına gelmiş, Madamancari'nin güzelliğinden öyle etkilenmiş ki oracıkta bayılıvermiş. Ermiş kendine geldiği zaman kıza lanet okumuş ve demiş ki:

Aşktan da tatlı, çekici, tutku dolu, zevk kaynağı
Bu güzel kız kalbimi çaldı, onu kazanabilir miyim?

Onu görür görmez Kāma'nın oklarıyla vuruldum, o bir gün iffetini kaybedecek. Ermiş böyle söylemiş.

Gandharva kral ermişin ayaklarına kapanmış: Ne olur acıyın, lütfedin efendim! Ermiş cevap vermiş: İffetini kaybetmekten dolayı o suçlu olmayacak. Meru Dağı'ndaki Vipula şehrinde Kanakaprabha adlı bir gandharva yaşamakta. O senin kızının kocası olacaktır. Bu sözleri söyleyen ermiş çekip gitmiş.

Ermişin söylediği gibi Madanamancari Kanakaprabha ile evlenmiş. Bir gün gandharva ondan ayrılıp Kailāsa Dağı'na gitmiş. Ondan ayrı kalan kız perişan olmuş, elbiselerini ve süslerini çıkarıp çırlıçıplak bir kayaya yaslanmış. Güzelliğini

28 *Mahābhārata*'ya gönderme yapılıyor. Duryodhana destanın kötü karakteridir, Bhīshma ise Kuru ve Pāndavaların erdemli büyükbabalarıdır.

29 Adları "bilgi taşıyan" anlamına gelen yarı-tanrı varlıkları.

30 Göğün göksel hekimleri, peri kızları apsaraların sahipleri, yarı-tanrı varlıkları.

gören bir vidyādhara ona sevişmek istediğini söylemiş. Kız reddetmiş. O da kocasının kılığına girerek kızı baştan çıkarmayı başarmış.

Bir zaman sonra Madanamancari'nin kocası eve geri dönmüş, karısını cinsel birleşmenin verdiği rahatlık içinde bulmuş. Görür görmez onun bedeniyle bir başkası zevk yaşamış diye düşünmüş ve Madanamancari'nin ölümü hak ettiğine karar vermiş. Onu Tanrıça Çandikā'nın³¹ tapınağına götürmüş, tam tanrıçanın önünde öldürecekmiş ki Madanamancari bir çığlık atmış: Tanrıçam, daha önce bana ettiğiniz lütfâ göre oğlum gandharvaların heybetli kralı olacaktı. Onun yüzünü görmeden nasıl öleyim?

Madanamancari böyle ağlayınca tanrıça kocasına seslenmiş: Ey cesur gandharva, karın suçlu değil. Bir vidyādhara sihir gücüyle senin şeklini alıp onu baştan çıkardı. O bunun farkında bile değildi, bu yüzden bir utanç da duymadı. Bundan başka onun üzerinde ermişin laneti de vardı.

Tanrıça ermişin lanetinin hikâyesini yeniden anlatmış. Tanrıça demiş ki: Onun sözlerine göre kadın suçsuzdur, sen onu kabul etmelisin. Tanrıça Gaurī'yi dinleyince gandharvanın şüphesi dağılmış, karısını eve kabul etmiş, memnun mesut yaşamışlar.

Papağan devam etmiş: O yüzden ey tüccarın oğlu, bana inanıyorsan bu masum kadına karşı merhametli olmalısın. Madana papağanın uyarısı üzerine karısını affetmiş.

Oğlunun dönüşüyle çok mutlu olan baba Haridatta büyük bir kutlama düzenlemiş. Gökyüzünden çiçek kolyeleri yağmış. Bunu gören papağan, Maina kuşu ve Brāhman Trivikrama üzerlerindeki lanetten kurtulmuşlar ve cennete gitmişler. Madana da yeryüzünde sevgili karısı Prabhavatī ile memnun mesut yaşamış.

Şukasaptati burada bitti.

31 Tanrıça Durgā'nın diğer adı. Gaurī de denir. Kan dökücü ve korkunç özelliğiyle bilinir.

Kaynaklar

- Attar, Feridüddin, *Mantık Al-Tayr*, çev. Abdülbaki Gölpınarlı, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.
- Bahri, Dr. Hardev, *Rajpal Advanced Learner's Hindī-English Dictionary*, Cilt 1-2, Rajpal, Delhi, 2017.
- Boccaccio, Giovanni, *Decameron Hikâyeleri*, çev. Feridun Timur, Sosyal Yayınlar, İstanbul, 1984.
- Boratav, Pertev Naili, *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*, Adam Yayınları, İstanbul, 1988.
- Cowell, Edward Byles, *The Jātaka or Stories of the Buddha's Former Births*, çev. Robert Chalmers, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi, (1895) 1994.
- Çağdaş, Kemal, *Pançatantra Masalları*, A. Ü. Basımevi, Ankara, 1962.
- Devadhar, C. R., *Works of Kālidāsa*, Vol. II, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi, 2002.
- Elçin, Şükrü, *Halk Edebiyatına Giriş*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, No 365, Ankara, 1986.
- Grimm, Jacob; Grimm, Wilhelm, *Grimm Masalları*, çev. Kâmuran Şipal, Afa Yayınları, İstanbul, 1988.
- Kaya, Korhan, *Hint-Türk-Avrupa Masalları*, İmge Kitabevi, Ankara, 2001.
- Mann, Thomas, *Değişen Kafalar, Bir Hint Efsanesi*, çev. Kasım Eğitim, Yadigar Eğitim, Can Yayınları, İstanbul, 2011.

- Monier-Williams, Sir Monier, *A Sanskrit-English Dictionary*, Motilal Banarsidass, Delhi, 1990.
- Narayana, *Hitopadeṣa (Yararlı Eğitim)*, çev. Korhan Kaya, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.
- Ridding, Caroline Mary, *The Kādambarī of Bāna*, Munshiram Manoharlal, New Delhi, 1974.
- Ruben, Walter, “Eski Hint Metinlerinin Dünyaca Meşhur Tercümeleri”, *Tercüme Dergisi*, Cilt 1, Sayı 4-5, Maarif Matbaası, Ankara, 1941.
- Shuka Saptati, Seventy Tales of the Parrot*, Sanskrit dilinden İngilizceye çev. A. N. D. Haksar, Rupa Publications, New Delhi, 2009.
- Somadeva, *Masal Irmaklarının Okyanusu –Kathāsaritsāgara–*, çev. Korhan Kaya, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2011.
- Sona, İbrahim, “1538 Tarihli İlk Türkçe Tûtînâme Çevirisi”, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 7/3, Yaz 2012, s. 2299-2311, Ankara.
- Tatwavidananda, Swami, *Eminent Indian Women, From the Vedic Age to the Present*, Advaita Ashrama, Kolkata, 2016.
- Tripāthī, Ramākānta, *Śukasaptati, “Vinodinī” Samskrit-Hindī Vyākhyādvayopetā*, Sanskrit ve Hindī metin, Çaukambā Press, Vārānasī, 2002.
- Tûtînâme*, Behçet Necatigil’in Türkçesiyle, Can Yayınları, İstanbul, 2017.
- Winternitz, Maurice, *History of Indian Literature*, Almancadan İngilizceye çev. Subhadra Jha, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi, 1998.
- Wortham, B. Hale, *The Enchanted Parrot, Being a Selection from the Suka Saptati*, Luzac and Co., London, 1911.

*Hint masal edebiyatının en önemli eserlerinden
Şukasaptati'nin ne zaman ve kim tarafından yazıldığı
bilinmemektedir. Hitopadeşa veya Masal Irmaklarının
Okyanusu –Kathāsaritsāgara– gibi eserlere göre adı daha
az duyulmuş olsa da Papağanın Yetmiş Masalı Batı Asya
ve Avrupa edebiyatlarını daha fazla etkilemiştir. Farsça
çevirileri Tûtînâme'ler sayesinde bütün dünyada bilinir
olan bu masallar toplamı zaman içinde başka masalların
eklenmesiyle değişmiş ve zenginleşmiştir.
Şukasaptati'nin lafı dolandırmayan pervasız bir dili vardır.
Kendini hiç sınırlamayan eserdeki bazı masallar
Avrupa'da hümanizmin öncülerinden Boccaccio gibi
yazarlara da ilham kaynağı olmuştur.*

*Korhan Kaya (1959): Ankara Üniversitesi DTCF Hindoloji
Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde 1990 yılında doktorasını
tamamladı, 2003 yılında profesör unvanı aldı. JNU,
BHU, Kolkata (Kalküta), Delhi gibi Hindistan'ın önemli
üniversitelerinde araştırmalar yaptı. 2015 yılında kendisine
Hindistan cumhurbaşkanı ve ICCR tarafından "Seçkin
Hindolog" unvanı verildi. Hâlen DTCF Hindoloji Anabilim
Dalı başkanlığını sürdüren Korhan Kaya'nın Hindoloji
üzerine otuzu aşkın makalesi, Hint dili, edebiyatı ve
felsefesi konularında çeviri ve telif olmak üzere yirmi yedi
kitabı bulunmaktadır.*

9 786257 999434

12 TL